

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 46 (1813) 1984 LAPKRITIS-NOVEMBER 13 • ŠV. KAZIMIERO METAI • LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — LITHUANIAN WEEKLY • 2185 STAVEBANK RD., MISSISSAUGA, ONT. L5C 1T3, CANADA • Tel. (416) 275-4672

Mūsų dabarties kova

Mes, lietuviai, kovojame dėl savo tautos idealo — laisvės. Dabar kovojame ne fiziniiais, o dvasiniais, moraliniais ginklais. Tiesa, mūsų tautos pavergėjas jokios moralės nepripažįsta, tačiau tie moraliniai ginklai kartais paliečia ir jo surambėjusią sąžinę. Mūsų kova dėl tautos laisvės turi būti tęsiama, kol tauta laisvę atgaus. Laisvės yra nustojsi ne viena lietuvių tauta. Šiandien pasaulyje didžiausia tautų pavergėja yra Sovietų Sąjungos imperija. Ji, prisidengusi komunizmo skraiste, tęsia Rusijos carų politiką, plečia Rusijos imperiją. Dabar tas kraštas pasaulyje ir tėra vienintelis imperialistinis kraštas. Prieš tą tautų priespaudą kovoją visos pavergtos tautos, privalome kovoti ir mes, lietuviai. Savo tautai laisvės siekti privalome visais būdais, visomis priemonėmis, nes pavergtom tautom laisvės nedavė Rusijos baltieji carai, jos juo labiau neduoda raudonieji carai.

Laisvės siekia ir pati rusų tauta, kuri taip pat yra komunistų pavergta ir pastatyta į elgetos padėtį. Jei kadais Europoje Rusija buvo duonos aruodas, tai dabar raudonoji Rusija yra milžiniškas skurdo kraštas, laukias duonos iš Amerikos. Dabar Rusijos imperijoje gerove džiaugiasi tik komunistai kaip valdančioji klasė. Tiesa, patys komunistai buržuazėja, bet pavergtom tautom laisvės neduoda. Buržuazėjimo ženklai labai ryškūs. Jei prieš 30-40 metų Sovietų Sąjungoje tik Molotovas dėvėjo skrybėlę, tai dabar skrybėles ar prabangias kailių kepurės dėvi ne tik visas politbiuras, bet ir kiti aukštojo rango komunistai.

Šiuo metu mums, laisvojo pasaulio lietuviams, svarbu išlikti gerais tautiečiais ir neužmiršti savo tautos idealo — laisvės savo tautai. Laikas bėga, senoji karta pasitraukia amžinybėn. Lieka jaunoji karta. Svarbu, kad ji būtų tvirta tautiniu atžvilgiu, kad galėtų tęsti savo tėvų kovą dėl tautos laisvės. Tautinis nusilpimas ypač pavojingas lietuviams, kurie gyvena laisvajame pasaulyje. Čia esama laisvė ir geros gyvenimo sąlygos dažnai mūsų jaunąją kartą sužlugdo — ji nebeįsąuga tokiais lietuvišais, kokiais išauga tie tautiečiai, kurie aktyviai dirbtų, kovotų dėl mūsų tautos laisvės. Reikia, kad ir visi lietuviai prie tos kovos prisidėtų darbu, auka. Mūsų jaunoji karta priklauso nuo savo tėvų. Kai stiprūs būna tautiniu atžvilgiu tėvai, dažniausiai stiprūs būna ir jų vaikai. Stiprios dvasios tautiečiai šiandien mums labiau reikalingi, negu bet kada. Šiuo metu dėl mūsų tautos laisvės vedame dvasinę kovą, nes fizinė kova neįmanoma. Ją bus galima pradėti tada, kai tam bus palankios sąlygos. Jei žydai po 2000 metų sugebėjo atstatyti savo valstybę, tai ir lietuviai šiuo atžvilgiu neturėtų stovėti žemiau. Be to, mūsų valstybė buvo pavergta ne prieš 2000 m., o prieš 44 metus. Kaip 1918-1920 m. daugiausia jaunimas pajėgė atstatyti nepriklausomą Lietuvą, taip pat ir ateityje tauta laukia tokio pat jaunimo. Svarbu, kad visi lietuviai būtų ryžtingi ir budrūs. Pavergtoje Lietuvoje dvasinis tautiečių atsparumas dar yra didelis, tik Vakarų pasaulyje tas dvasinis atsparumas yra kiek susilpnėjęs, ypač jaunimo gretose. Kai tęsiame kovą dėl tautos laisvės, stenkimės išlaikyti ir lietuvišką jaunimą.

Šiais metais laisvojo pasaulio lietuvių jaunimo dvasią sustiprino šv. Kazimiero 500 metų sukakties minėjimas. Šv. Kazimieriu, kaip lietuviui ir šventuoliui, didžiujasi net ir tie lietuviai, kurie savo tėvų kalbos nebemoka. Stiprinkime savo jaunimą, nes ir nuo senimo dar daug priklausomų mūsų tautos ateitis. Okupantai stengiasi nukirsti pavergtos tautos ryšius su tautiečiais, gyvenančiais laisvajame pasaulyje. Tie moraliniai ir ekonominiai ryšiai labai vienija tautą. Jei okupantai nutrauktų ekonominį ryšį, laikymės moralinio ryšio. Tuos reikalus ypač prisiminkime dabar, kai minime lapkričio 23 metines — Lietuvos kariuomenės atsteigimo sukaktį. J. Vaičieliūnas

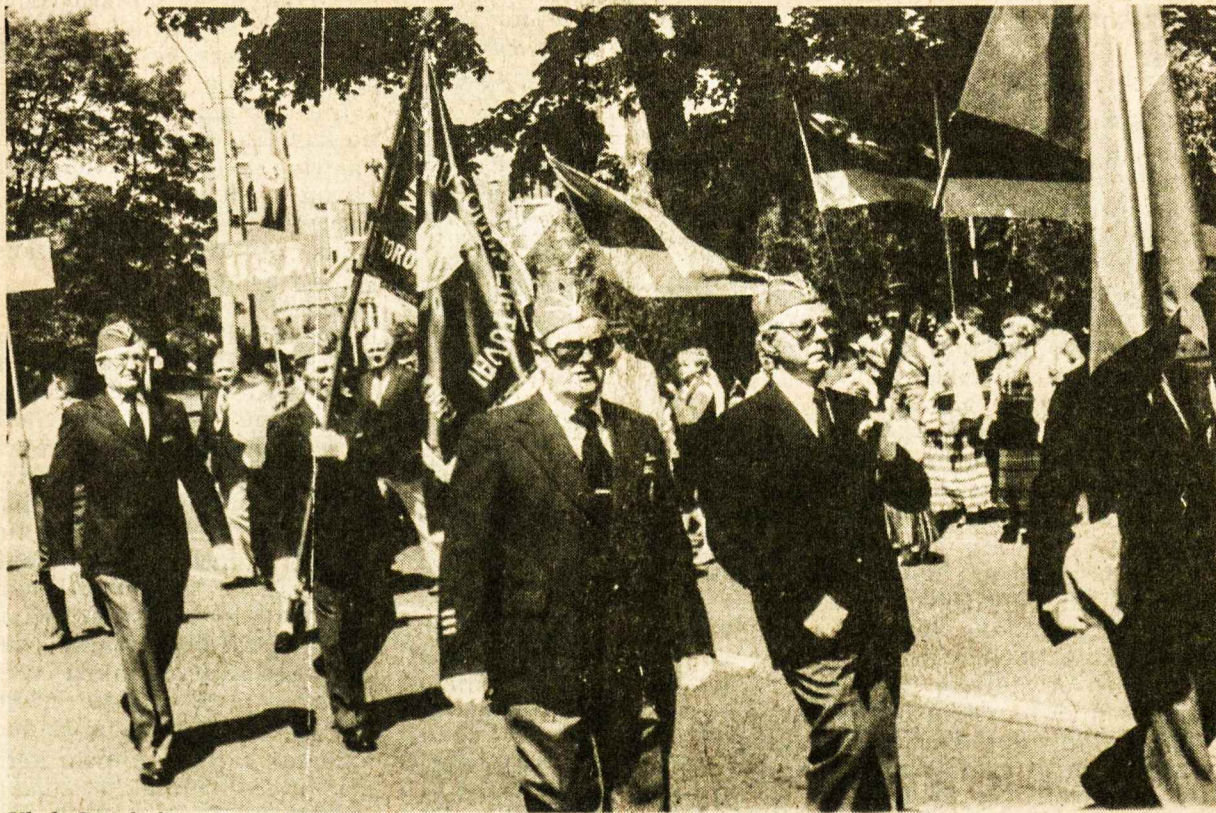
KANADOS ĮVYKIAI

Naujosios vyriausybės planai

Naujasis Kanados parlamentas darbą pradėjo lapkričio 5 d. tradicine sosto kalba, perskaityta gubernatoriės J. Sauve. Tą kalbą paruošė ministerio pirm. B. Mulronio konservatorių vyriausybė, atskleisdama ateities gaires, susietas su provincijų vyriausybėmis. Tai tik dalis į gaires įtrauktų pažadų be konkrečiai numatyto jų įgyvendinimo. Sosto kalba buvo perskaityta bendrame parlamento narių ir senatorių posėdyje senato salėje. Gerokus pakeitimus teko padaryti parlamento salėje, kur seniau vienoj pusėje sėdėdavo valdžios partijos atstovai, kitoje — opozicinių partijų. Ši kartą 211 konservatorių atstovų negalima buvo sutalpinti vienoje pusėje, 63 teko perkelti į kitą salės pusę. Jie iš abiejų galų apsupo viduryje pasodintus liberalus ir socialistus. (Nukelta į 8-tą psl.)

sumazinimui, naujų darbų parūpinimui privačiame sektoriuje, tarptautinei prekybai, muto sumažinimui. Gairėse taigai numatytas pajamų mokestio sistemos supaprastinimas, pensijų sistemos pertvarkymas, susitarus su provincijų vyriausybėmis. Tai tik dalis į gaires įtrauktų pažadų be konkrečiai numatyto jų įgyvendinimo.

Sosto kalba buvo perskaityta bendrame parlamento narių ir senatorių posėdyje senato salėje. Gerokus pakeitimus teko padaryti parlamento salėje, kur seniau vienoj pusėje sėdėdavo valdžios partijos atstovai, kitoje — opozicinių partijų. Ši kartą 211 konservatorių atstovų negalima buvo sutalpinti vienoje pusėje, 63 teko perkelti į kitą salės pusę. Jie iš abiejų galų apsupo viduryje pasodintus liberalus ir socialistus. (Nukelta į 8-tą psl.)

Vladas Pūtvis kuopos šauliai žygiuoja pasaulio estų kongrese Toronte, kur buvo surengta laisvės demonstracija. Joje dalyvavo daug estų su atitinkamais plakatais. Nuotr. St. Dabkaus

PRANEŠIMAS IŠ EUROPOS

Vatikanas, Švedija ir baltiečiai

Vyskupas Liudas Povilonis, Kauno ir Vilkaviškio vyskupijų apaštalinis administratorius, lankydamasis Vatikane, aptarė gyvybinius Lietuvos tikinčiųjų reikalus

Spalio 24, "Aerofloto" lėktuvu iš Romos į Maskvą grįžo vyskupas Liudas Povilonis. Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštalinis administratorius ir Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas. Grįžtantį į tėvynę vyskupą Povilonį ir jo palydovą kunigą dr. Praną Vaičekonį Romoje spalio 23 d. priėmė Vatikano valstybės sekretorius kardinolas Casarolis. Kaip paprastai tokiais atvejais, Vatikanas nieko neskelbė apie pasikalbėjimą turinį.

Vyskupas Povilonis šį kartą praleido Romoje maždaug mėnesį. Jis atvyko visai netikėtai rugsėjo 19 d.

Londonė išeinantis "Europos lietuvis" paskelbė, kad vyskupas Povilonis buvo privačioje audiencijoje priimtas papiežiaus. Norėdamas pratesti audiencijoje pradėtą pokalbį apie Lietuvos tikinčiųjų reikalus, šv. Tėvas buvo pakvietęs vyskupą Povilonį pietų į savo privatų butą. Ta proga Vakarų spauda paskelbė savo korespondentų pranešimus, kurie, kaip įprasta, remiasi tariamai informuotų sluoksnių žiniomis. Ypač Vakarų Vokietijos spauda nemažai rašė apie tai, kad sovietinė valdžia reikalauja pašalinti iš pareigų Vilniaus arkivyskupijos apaštalinį administratorių vyskupą Julijoną Steponavičių, laikomą jau daugiau kaip 20 metų ištėrime.

Užsienio laikraščiai pakartojo jau nuo 1979 m. skelbiamą spėjimą, kad vyskupas Steponavičius yra popiežiaus viešai nepaskelbtas kardinolas. Sovietinė valdžia jį kaltina už nenuolaidumą. Ir kitu atveju užsienio spaudoje atkreipė dėmesį į vyskupą Povilonio vizitą. Kauno vyskupas buvo kviečiamas dalyvauti ekumeniniame susitikime Šiaurės Italijos Riva del Garda mieste, tačiau sovietinė ambasada Romoje jam dalyvauti uždraudė. Vis dėlto vyskupui Poviloniui buvo leista dalyvauti Fatimoje, kur vyko Europos vyskupų konferencijos tarybos sesija. Lietuvos episkopato atstovas Fatimoje buvo labai šiltai sutiktas ir sveikinamas, nes tai retas įvykis. Kunigas Vaičekonis lydėjo vyskupą Povilonį į Fatimą, kur spalio 13 d. buvo iš viso pasaulio suplaukę šimtai tikintančių maldininkų.

Vatikanas nieko oficialiai nepaskelbė, koks buvo vyskupo Povilonio vizito Romoje tikslas. Gerai informuoti sluoksniai teigia, kad jo pokalbiuose su popiežium ir Vatikano kurija buvo keliamas naujų vyskupų Lietuvai paskyrimo klausimas. Vyskupui Poviloniui, kurio sveikata nėra stipri, 1985 metais rugpjūčio mėnesį sukaks 75-ri metai, todėl esą svarbu paskirti jam pagalbininką su įpėdiniu teiseimis. Be to, savo vyskupų neturi Vilkaviškio ir Panevėžio vyskupijos, o Vilniaus arkivyskupijos apaštalinis administratorius vyskupas Steponavičius, kaip jau minėta, vis dar kludomas eiti savo pareigas.

Nėra abejonės, kad per pasikalbėjimus Vatikane turėjo būti bent užsiminti ir tokie jautrūs klausimai, kaip Maskvos sukiudytas popiežiaus ir jo atstovo kardinolo Casarolio atvykimas šventojo Kazimiero jubiliejais iškilmių uždarymui į Lietuvos sostinę Vilnių. Kiek, jei iš viso, Kauno vyskupo apsilankymas Romoje padės konstruktyviau spręsti esamas Lietuvos tikinčiųjų ir okupacinio režimo problemas Lietuvoje, šiuo metu neįmanoma ką nors pasakyti — tai parodys tik laikas.

Estai Švedijoje

Švedijos estų bendruomenė Stockholmo koncertų salėje spalio 14 surengė iškilmingą aktą dėkingumui pareikšti šio krašto įstaigoms ir asmenims, kurie prieš 40 metų gelbėjo estus ir kitus baltiečius pabėgėlius. Bendruomenės pirm. Juhan Schmuul nušvietė Baltijos valstybių tragediją ir tas aplinkybes, dėl kurių 1944 m. baltiečiai masiškai traukėsi į Vakarų. Buvęs Tartu meno akademijos profesorius Steinas Karlirgas priminė, kaip Švedija priėmė apie 30.000 estų, padėjo jiems įsikurti, steigti savo mokyklas, spaudo, organizacijas, kaip estų pabėgėlių veikla savo ruožtu praturtino krašto kultūrą, palengvino ateivių įsijungimą į švedų visuomenę.

Iškilmingame akte dalyvavo Švedijos valdžios ir visuomenės atstovai, kuriems buvo pareikšta padėka už pabėgėlių gelbėjimą ir paramą. Įteikti padėkos raštai, kuriuos Švedijos kariuomenės vardu pri-

ėmė štabo viršininkas gen. Krister Larsson ir laivyno atstovas plk. Bergstrand. Gausūs plovimai palydėjo buvusį jūros svyrturių tarnybos viršininką. Padėkos raštais apdovanoti Švedijos moterų civilinės gynybos, Raudonojo kryžiaus, Stockholmo miesto, Gelbėjimo armijos ir kitų organizacijų bei žinybų atstovai. Minėjimas baigtas estų solistų ir vyrų choro koncertu.

Prieš 40 metų

Stockholmo dienraštis "Svenska Dagbladet" X.14 priminė įvykius prieš 40 metų, kai keliasdešimt tūkstančių baltiečių, daugiausia estų, visokiomis priemonėmis mėgino perplaukti Baltijos jūrą, bėgdami į Vakarų nuo antrosios bolševikų okupacijos. Daugelis jų žuvo audringo jūroje, persekiojami vokiečių ir sovietų lėktuvų bei laivų.

Pirmieji estai pabėgėliai atvyko į Švediją dar paskutinėmis nepriklausomos Estijos dienomis. Kai Stalinas, pasinaudodamas slaptu susitarimu su Hitleriu, pareikalavo įsileisti Raudonosios armijos įgulas, 1939 m. rugsėjo 17 d. 110 estų pabėgėlių garlaiviu "Estonia" atvyko į Stockholmą. Netrukus apie 7.000 Estijos švedų atsikėlė. Tačiau didysis egzodas įvyko 1944 m. rudenį, kai Raudonoji armija pradėjo stumti vokiečius. Rugpjūčio, rugsėjo, spalio mėnesiais apie 36.000 estų laimingai pasiekė Švediją. Kiek pakeliui žuvo, niekas nežino. Daugybė perpildytų laivelių neišlaikė kelionės. Švedų laivynas gelbėjo, kiek galėjo, tačiau kovojančios galybės jūroje pabėgėlių nesigailėjo. Buvo ir geresnių laivų, kuriems švedai netrukė organizuoti pabėgėlių pervežimą. Žinomas vienas atvejis, kai 42 laivai sugrįžo į Estiją paimiti daugiau pabėgėlių, bet tik 36-iems žygis pavyko.

Stockholmo dienraštis pažymi, kad karo pradžioje švedai nebuvo draugiškai nusiteikę pabėgėliams, bet su didžiąja baltiečių pabėgėlių banga jų nusistatymas pasikeitė, į pabėgėlių gelbėjimo darbą įsijungė valdžios įstaigos, įvairios organizacijos, daugybė pavienių švedų. "Svenska Dagbladet" straipsnį iliustravo pabėgėlių laivelio nuotraukomis, savo pranešimų antraštėmis iš 1944 m. A. Lembergas

Pasaulio įvykiai

PASAULI SUJAUDINO SAUSROS ATNEŠTAS BADAS ETIOPIJOJE, dėl kurio jau mirė milijonas ar gal dar daugiau gyventojų. Tikslus mirusių skaičius nėra žinomas. Spaudoje ir televizijos ekranuose plačiai pasklido šauksmas gelbėti Etiopiją. Visų akys nukrypo į turtingas laisvojo pasaulio Vakarų šalis. Šia proga užmirštama, kad Etiopiją jau dešimt metų valdo marksistinis plk. ltn. M. H. Mariamo vadovaujamas režimas, jį paskelbęs komunistine šalimi, parūpinęs laivyno bei kitas bazes Sovietų Sąjungai. Iš jos Etiopija gavo bilijonus dolerių vertės ginklų, bet nedaug tesusilaukė pagalbos bado šmėklai pašalinti. Kaltė suvertinama nedėkingoms gamtinėms sąlygoms, dykumoms, ribotam kritulių kiekiui. Nutylima, kad žemės ūkį visiškai sujaukė plk. ltn. M. H. Mariamo pradėtas kolchozų steigimas sovietiniu pavyzdžiu, atnešusiu liūdnus rezultatus ir pačiai Sovietų Sąjungai. Izraelis padarė stebuklą Negevo dykumoje moderniomis drėkinimo priemonėmis, o komunistinis plk. ltn. M. H. Mariamo režimas su Sovietų Sąjungos talka netgi neįstengė parūpinti visas Etiopijos sritis pasiekiančių kelių. Maistui į jas pristatyti reikia lėktuvų. Čia ir vėl pirmu smuiku bando groti Sovietų Sąjunga, Etiopijon siunčianti ne maistą, o malūnsparnius. Iš jų iškraunami maisto gaminiai gyventojams sudaro klaidingą įspūdį, kad pagalba juos pasiekia iš Sovietų Sąjungos. Britanijos karo aviacija mažesniais lėktuvais iš Adis Abebos buvo pasiekusi badaujančią Makedės vietovę Tigro provincijoje, parūpindama maisto 60.000 ten susitelkusių pabėgėlių iš bado nusiaubtų sričių. Šią operaciją iš Adis Abebos sustabdė plk. ltn. M. H. Mariamo režimas, teišindamas, kad Adis Abebos oraustystėje reikia daugiau vietos Sovietų Sąjungos bei jos satelitinių šalių lėktuvams. Iš tikrųjų, be pačios Sovietų Sąjungos, ribotą pagalbą badaujančiai Etiopijai teikia tik R. Vokietija ir Bulgarija.

remiamas marksistinis plk. ltn. M. H. Mariamo režimas. Po keleto metų pasaulis susilauks kito pagalbos šauksmo.

Reagano triumfas

JAV prez. R. Reaganas pasiekė triuškinantį laimėjimą rinkimuose, juos laimėdamas visose valstijose, išskyrus Minesotą, iš kurios yra kilęs demokratų kandidatas W. Mondale, ir sostinės Vašingtono Kolumbijos distriktą. Nors pergalė jau iš anksto pranašavo visi viešosios nuomonės tyrimo duomenys, tokio didelio laimėjimo turbūt niekas nesitikėjo. Jis dabar lyginamas su kadaise labai populiariu prez. F. D. Roosveltu, kuriam daug padėjo Amerikos ištėmpimas iš ekonominės krizės, jos galybės atstatymas II D. karo metais. Prez. R. Reaganas į antrosios rinkimų etapą pat atėjo su nemažais laimėjimais — jam pavyko drastiškai sumažinti infliaciją, pasiekti prasidejusį ir vis augantį ekonominį krašto atkūtimą. Atrodo, įtakos rinkėjams turėjo ir karinių JAV pajėgų sustiprinimas, staiga atgijęs Vietnamo karo pažeistas amerikiečių patriotizmas, tvirta laikysena prieš Sovietų Sąjungą.

Ketveri metai

Iš rinkėjų prez. R. Reaganas gavo ketverius metus savo planams pilnai įgyvendinti. Tai nebus lengva, nes rinkimuose neįvyko didesnių pasikeitimų JAV senatė ir atstovų rūmai. Demokratai laimėjo dvi papildomas vietas senatė, bet nepasiekė jo kontrolės: respublikininkai ten dabar turės 53 senatorius, demokratai — 47. Atstovų rūmai ir vėl liko didžiulėje demokratų kontrole, nors ten savo skaičių keliolika atstovų padidino respublikininkai iki 168, o demokratai grįžo su 267. Tad prez. R. Reaganui ir toliau teks skaičytis su demokratų dominuojamais atstovų rūmais, atsisakyti kai kurių savo planų arba juos padaryti priimtinius demokratų daugumai. Prez. R. Reagano populiarumas liko asmeniškų, respublikininkų partijai didesnio proveržio neatnešė. Demokratų kandidatas W. Mondale nesusilaukė jokios naudos iš viceprezidento pasirinktos G. Ferraro.

Šiame numeryje:

Mūsų dabarties kova

Kariniai ir moraliniai ginklai kovoje dėl Lietuvos laisvės

Vatikanas, Švedija ir baltiečiai

Pranešimas apie vysk. L. Povilonį Romoje ir Švedijos estus

Viešnagė tėvynėje ir Sovietų Sąjungoje

Liūdni ir linksmi įspūdžiai iš kelionės okupuotą Lietuvon

Kas nenorėjo gerų santykių?

Nepavykę bandymai tartis su lenkais dėl santykių užmezgimo

Taip rašo lietuvių kaimynai

Vilnius pats atsiskyrė nuo naujosios Lietuvos — rašo lenkai

Baigė dienas kaip tikintį kovotoja

H. Lukauskaitės-Poškienės kūryba sovietų pavergtoje Lietuvoje

Ištrigęs archyvo klausimas

Kanados lietuvių vis dar neturi būtiną savo archyvo

"Žydra ir geltona"

Du rašytojos Birutės Pūkelevičiūtės sceniniai veikalai

"Ažuolai piliakalnyje"

Naujosios Juozo Kraliaus knygos sutiktuvės Anapilyje

"Visuomeniniai klausimai"

Prof. A. Musteikis apie prelatą Mykolą Krupavičiaus publicistiką

TEVIŠKES ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

2185 Stavebank Road, Mississauga, Ontario L5C 1T3, Canada
Telefonas (416) 275-4672Leidėjas: Kanados Lietuvių Katalikų Kultūros Draugija "Žiburiai"
Redaguoja: k. dr. Pr. Gaida ir Vyt. KastytisMetinė prenumerata \$19, pusmetinė — \$10, mėmė — \$25
(Amerikoje — JAV doleriais)

Skelbimai ruošiamam numeriui priimami iki ketvirtadienio. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Rinkraičiai taisyms redakcijos nuožiūra. Autorių pasirašyti straipsniai nebūtinai reiškia redakcijos nuomonę.

The Lights of Homeland — Lithuanian Weekly

Published by Lithuanian Canadian R. C. Cultural Soc. "Žiburiai", Inc.
Subscription rates: \$19.00 per year, \$10.00 per 6 months, Deadline for advertisements — Thursday. Second class mail registration number 0509.

RELIGINIAME GYVENIME

JAV Lietuvių katalikų kunigų vienybės valdyba, išrinkta 1984. VIII.29 Toronte, pasiskirstė pareigomis: pirm. A. J. Contons-Kontautas, sekr. kun. dr. V. Cukuras, išd. kun. dr. Z. Smilga. Valdybos talkininkai: kun. V. J. Dabušis, kun. V. Pikturka, kun. Alf. Petraitis, kun. R. Krasauskas. Jie atliks valdybos pavestus darbus.

Pasaulio lietuvių katalikų kunigų vienybės valdybos pareigas trejus metus eis Kanados lietuvių katalikų kunigų vienybės valdyba: pirm. kun. A. Simanavičius, OFM, išd. kun. J. Staškus, sekr. kun. Pr. Gaida.

Kunigų vienybės seime Toronte 1984.VIII.30 buvo keliama mintis visose lietuvių parapijose įvesti Lietuvos kankinių dieną. Naujoji Kunigų vienybės vadovybė stengsis, kad ta diena būtų visur minima. Kanadoje tokia diena jau seniai įvesta ir pavadinta Tiktinėsios Lietuvos diena. Ji minima kasmet pirmąjį kovo mėnesio sekmadienį, derinant iškilmes su Lietuvos globėjo šv. Kazimiero švente.

Pamokslų knyga "Šviesa ir gyvenimas", parušta kun. V. Pikturkos, jau atspausdinta. Joje yra 78 pamokslai. Kaina — \$20.

"The Catholic Voice", Oaklando vyskupijos JAV-se laikraštis, 1984.X.1 išspausdino gana išsamią straipsnį apie katalikybę Lietuvoje. Jos autorė — Monica Clark, kuri lankėsi Sov. Sąjungoje ir Lietuvoje. Šv. Kazimiero sukakties iškilimui įvakarėse ji lankėsi Vilniaus šv. Petro ir Povilo šventovėje. Tai buvo šeštadienis. Tai diena buvo 15 jungtinių ir tiek pat krikštų. Apeigas atliko du kunigai tuo pačiu metu. Liturginių knygų lapai buvo suplyšę, suklijuoti ir vos laikėsi krūvoje. Esą labai trūksta liturginių knygų. Prie straipsnio pridėtos net trys nuotraukos.

Buvusioje lietuvių šv. Kryžiaus šventovėje Čikagoje, kuri yra perduota kitataučiams, tebėra laikomos ir lietuviškos pamaldos. Dalis lietuvių ir dabar dalyvauja parapijos veikloje. Praėjusią vasarą buvo parūpintas Aušros Vartų Marijos paveikslas ir įrengtas viename iš altorių. Jį nupiešė dail. Arvydas Algminas. Lėšas telkė Erna Dandenienė. Pirmieji šio užmojo rėmėjai — Jonas ir Paulina Mačiuliai. J. Mačiulis vargonuoja per lietuvių pamaldas, o Paulina dalyvauja giedojime. Apie minėtą paveikslą plačiai rašė vietinis laikraštis "Back of the Yards Journal" ir įdėjo spalvotą AV paveikslą. Rašinio autorė — lenkė Val Skuta, gimusi JAV-se.

"The Advocate", Newarko, NJ, vyskupijos laikraštis, 1984.X.17 išspausdino arkivyskupo Peter L. Gerety straipsnį, kuriame rašo apie istorines dabartinio šv. Tėvo keliones ir primena, kad vienintelis kraštas, kurio jis ne-

galėjo aplankyti, yra Lietuva, okupuota Sov. Sąjungos. Esą šv. Tėvo apsilankymas atskleistų sovietinius žmogaus teisių pažeidimus. Sovietams, žinoma, tai nepriimtina. Savo straipsnį autorius baigia šiais sakiniais: "Mes, krikščionys, jau nuo amžių žinome, kas yra tikrojo Dievo priešai. Jų dievu pasidarė valstybė, kuriai visi turi lenktis ir ją garbinti. Tai kaip tikrai atsisako daryti mūsų broliai ir seserys Lietuvoje. Dėl to jie kenčia nepaprastai žiauria priešpauja. Nepamirškime jų savo maldose".

"Lietuvos bažnyčių" knygų autoriui reikalingos šių Kašiadarių vyskupijos kunigų nuotraukos: Juozo Andrikonio, Alfonso Ažubalo, Juozo Bakšio, Zenono Baužio, Petro Bertulio, Juozo Bučio, Prano Cibulskio, Mato Cijūnaičio, Stanislovo Čelkaus, Grigonio, Juozapo Gusto, Andriaus Juknevičiaus, Stanislovo Kiškio, Kazimiero Lajausko, Kazimiero Lieseivičiaus, Donato Linarto, Petro Liutkaus, Petro Lygnugario, V. Mazurkevičiaus, Antano Mazeikos, Juozapo Meidaus, Jono Mikučionio, Juozo Minecevičiaus, Zigmo Neciunsko, Konstantino Paulavičiaus, Marijono Petkevičiaus, Alfonso Petrulio, Liudo Puzono, Juozo Rakicko, Kazimiero Ribikausko, Stepono Rudžionio, Antano Slapšio-Slapšinsko, Stanislovo Smolinskio, Juozo Stasiūno, Adolfo Stasevičiaus, Zigmo Stančausko, dr. Jono Steponavičiaus, Alfonso Šato, Romualdo Šalčinio, Antano Šeškevičiaus, Jono Tutino, Petro Valadkos. Reikalingos nuotraukos šių bažnyčių: Varėnos I, Aukštadvario (dominikonų), Rylskių, Strėvininkų koplyčios. Pageidaujamos nuotraukos iš religinio gyvenimo. Jeigu kas turėtų ir galėtų paskolinti, prašomi atsiųsti adresu: Br. Kviklys, 5747 So. Campbell Ave., Chicago, IL 60629, USA.

Čikagos kardinolas J. Bernardinas laikraštyje "The Chicago Catholic" 1984.X.19 išspausdino ilgą straipsnį "The Klaipėda church in Lithuania". Jame autorius išdėsto jos praeitį ir krepiaši ir sovietus, drauge su paraus renkančia organizacija "Interreligijos Task Force", prašydami grąžinti atimtąją šventovę Klaipėdos katalikams. Straipsnyje sakoma, kad šventovė buvo pastatyta 1956 m. su visais sovietinės valdžios leidimais, o 1960 m. atimta N. Chruščiovo įsakymu. Klaipėdos šventovę pastatė patys tikintieji, savo rankomis atlikdami nusauginimą, kasdami pamatus, nešiodami plytas, nes mašinų nebuvo. Artėjant 600 metų Lietuvos krikšto 1987 m. "Interreligijos Task Force" organizacija visame pasaulyje renkanti parašus peticijai, skirtai Sov. Sąjungos vyriausybei. Joje prašoma grąžinti Marijos Taikos Karalienės šventovę tikintiesiems.

Viešnage tėvynėje ir Sovietų Sąjungoje

Keturių kelionės ir kai kurie ryškesni įspūdžiai

Juo arčiau atslenka žmogus artčiau gyvenimo dienų užsklandos, juo stipriau ir giliau jaučia ir platųjį pasaulį išsinesantį gimtosios žemės ilgį. Tarp visų pasirinktųjų ir pamiltųjų širdies idealų visur ir visuomet jaučiau tėvynės meilę. Ji mane lydėjo ir dienos svajonėse, ir nakties sapnuose. To jausmo gyvastingai skatinamas troškau ją dar kada nors išvyti, palytėti ir savo lūpomis papūčiuoti. Tiek mintyse, tiek širdyje knietėjo dainiaus Adomo Micevičiaus žodžiai: "Lietuva, mano tėvyne, tu esi kaip sveikata".

Ilgai svyravau

1963 m. Čikagoje buvau įmokėjęs ekskursijai į Lietuvą kelionpinigius. Užėjau pas kan. V. Zakarauską, kuris mane sudraudė, sakdamas, kad ten vykti atsisakyčiau, nes anksčiau su keliais lietuviams kunigais buvau įkalbėjęs ir magnetofono juostelę Kersteno rezoliucijos komisijai. O tas įkalbėjimas, aišku, lietuvių pirmosios sovietų okupacijos Lietuvoje neigiamybės. Taip ir padariau — atsisakiau kelionės, prarasdamas kelionpinigius.

1965 m. nuvykau į Romą aplankyti ten atvažiavusio iš Lietuvos kun. Jono Žemaitio, kuris, kaip sovietų patikėtinis, buvo atlydėjęs į II Vatikano santarbybą Lietuvos vyskupijų valdytojus. Ten iš Lietuvos buvo atsiųsti ir du neva žurnalistas — Jackevičius ir Petrauskas. Kun. J. Žemaitis sutiko mane apgyvendinti tuose pačiuose namuose, kaip ir jis, leido valgyti bendrojo valgykloje.

Kun. J. Žemaitis paragino mane vieną dieną pakviesti ir restoraną pavaišinti Lietuvos vyskupijų valdytojus kartu su minėtais žurnalistais, kurie Romoje gyveno atskirai viename viešbutyje. Tai sutikau padaryti.

Pietų metu teko kiek plačiau išsikalbėti su svečiais, ypač korespondentais iš Lietuvos. Ten jie man pasakė žiną visą mano žodinį dalyvavimą Kersteno rezoliucijoje ir visa kita, tačiau ragino atvykti Vilniun, nes manosios kaltės po Stalino mirties nebeprimenamos. Tie jų pasakytieji žodžiai paskatino mane tai padaryti.

Čia noriu priminti, jog tuomet gyvendami su kun. J. Žemaitiu ir kitais minėtais Romoje pas seseles, kas rytą eidavome kartu laikyti Mišių ir pranciškonų vienuolyną, iš kur vėl eilute grįždavome į savo pensionatą. Susimetei ir kurį nors kambarį, prieš išliksiuosius pusryčius, susidedančius iš kavos ir duonos bandutės, užkandavome kun. J. Žemaitio Romos turguje nupirktu rūkytu kumpio, dešros. Tame būryje būdavome penki: Krivaitis, Bakšys, Labukas, Žemaitis ir aš.

Bendrų pietų ir vakarienės metu vyravo tylą. Kai vieną kartą vėliau vyskupu paskirtas Labukas pradėjo kalbėti apie savo kai kuriuos pergyvenimus tremtyje, tai už galo stalo sėdįs Vaivods, dabartinis Rygos kardinolas, jį sudraudė ir nutildė.

Pagaliau ryžausi

1968 m. nuvykau Sovietijon. Lydėjo mano sesuo Viktorija, kuri prieš tai jau buvo ten apsilankiusi. Lėktuvui artėjant prie Maskvos, juodos mintys rezgėsi mano vaizduotėje. Mat toji mano kelionė buvo pirmutinis lietuvių kunigo iš JAV. Po to jau visa eilė lietuvių kunigų vyko aplankyti savosios tėvynės.

Tą mūsų 8 asmenų ekskursiją Maskvoje sutiko iš Lietuvos atvykęs "Inturisto" vadovė. Pinigų ir lagamino kontrolė praėjo sklandžiai. Maskvoje mus apgyvendino "Metropolio" viešbutyje, šalia garsiojo "Bolšoj" teatro. Ten mano sesuo po kelis kartus naktį mane patikrindavo kambaryje, ar aš ten dar tebesu. Rytąjaus dieną man vedė į Kremliaus ir Tretiakovo muzėjus, bet visur mūsų nepaleido iš akių.

Po dviejų dienų skridome į Vilnių, kur mus apgyvendino "Gintaro" viešbutyje. Ten su mumis paviešėti atvyko mūsų giminačiai ir atsivežė iš Jurbarko rūkytų žobrių. Čia vienas gimintinis, tarnaujęs sovietų slaptosioje, priėjęs prie

mano sesers pakuždėjo į ausį, esą jam buvo pranešta, kad atvažiuos labai pavojingas asmuo, kurį reikia stropiai sekti. O tas asmuo buvau aš. Mano brolis a.a. kun. Eugenijus ir a.a. Juozas rankomis mostiguodami ir pirštais visur rodydami davė suprasti, kad tylėtu, nes visur esą įvesti slapti priimtuvai.

Iš Vilniaus ir pačiame Vilniuje mūsų niekur nepaleido — pareigūnai lydėjo lankant miesto žymesnes vietas ir Trakus.

Aikštėje prie Vilniaus katedros mano sesuo pamatė atokiau stovinčius ilgais plaukais jaunuolius ir buvo pasinėšusi eiti su jais pakalbėti. Mūsų vadovas, ją pasivijęs, perspėjo, kad laikytųsi tvarkos, nes su pašaliniais nevalia kalbėti.

Į tėviškę

Iš "Gintaro" viešbučio saugumo viršininko gavę atitinkamą leidimą vykome į Jurbarką su skirtu mums palydovu ir į abu galus mūsų apmokėtu automobiliu. Koks buvo malonumas po 25 metų aplankyti žilgalvio Nemuno krantus, Jurbarką, ten gyvenančią seserį, tėvų kapus, pravažiuoti pro Imsrės piliakalnį Višpili, lioginė ir aplankyti pusseserę Naujasėdyje, kur tebestūksojo dar tos pačios obelys ir kriaušės, po kurias savo kūdikystėje laipiojau ir jų vaisius skyniau.

Pakeliui į Jurbarką sustojome pas kun. J. Žemaitį Rumšiškę. Pietų metu, visiems susedus prie stalo, mano a.a. brolis Eugenijus paklausė palydovą (jis visą laiką rankose laikė portfelį, kuriame, aišku, buvo įtaisys reikoduoti mūsų pokalbių): "Tai iš Jurbarko grįžtant užsukime į Pagirius (kur jis ilgus metus buvo klebonu)? Gavęs neigiamą atsaką, atsisotojo ir garsiai šūktelėjo piktai žodžiais.

Visi tylėjo. Bet tuo pat a.a. kun. Eugenijus vėl pakilo ir pridūrė: "Atsiprašau, kad pasikarsčiau". Tačiau portfelįje laikomas rekordieris tai užregistravo.

Grįžus į Vilnių, rytąjaus dieną buvau pakviestas įkalbėti į juostelę savo Lietuvoje patirtus įspūdžius. Poetiškai ir sentimentalai atsakinėjau į klausimus, nieko konkretaus ar politiško nepareikšdamas. Mano sesuo, šalia manęs sėdėjusi, pabaigai pasakė, jog aš taip nieko ir nepasakiau. Tai, aišku, buvo mano apgalvotai padaryta.

Iš Vilniaus išvykimo išvakarėse mano sesuo giminėms užsakė "Gintare" išleistuves, kurios nebrangiai kainavo, buvo skoningai paruoštos ir patarnaujamos. Vaisių metu grojo restorano orkestras šokiams ir pritarė dainuojant "Lietuva brangi".

Tas pirmas įspūdžiais perkrautas apsilankymas gimtinėje paliko manyje nenumal-

domą norą vėl ten vykti susitikti su a.a. broliu Eugenijumi, giminėmis ir saležiečiais, kurių iki tol niekas nebuvo aplankęs.

Kitos kelionės

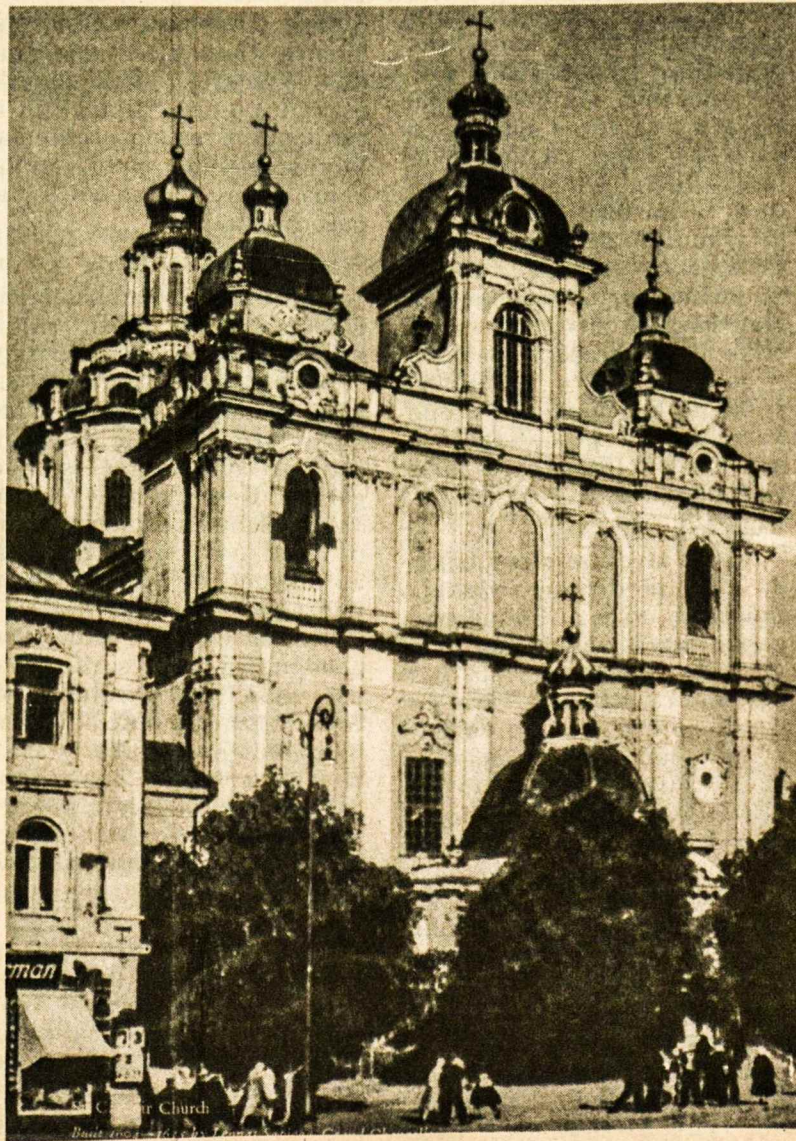
Pasinaudodamas palankiomis aplinkybėmis, dar keturis kartus buvau nuvykęs į Vilnių iki 1981 m. Visus tuos sekančius kartus jokių ypatingų kliūčių neteko sutikti, nors kaikiuriose JAV vietovėse buvo paleisti gandai, esą rusų muitinėse buvau nuodugnai iškratytas ir net plikai išrengtas. Visais sekančiais apsilankymo atvejais nebuvo trukdomas važiuoti kur buvo reikalinga ir aplankyti a.a. brolio kun. Eugenijaus vietovę — Pagirius kelis kartus, jam dar gyvam esant ir po jo mirties, pašventinti menišką vieno žymaus Lietuvos skulptoriaus pastatytą paminklą.

Lankydamasis Vilniuje, galėjau laikyti Mišias Vilniaus Aušros Vartuose, Maskvos ir Leningrado vienintelėse katalikų šventovėse. Tačiau 1981 m., neprašęs leidimo norėjau nuvykti į Jurbarką ir ten vieną sekmadienį atlaikyti panankstintas manojo auksinio (50 m.) kunigystės jubiliejaus Mišias. Apie tai buvau išsitaręs Bostone vienai anksčiau ten vykusiai ekskursantei, kuri, norėdama aplankyti savo giminės tame krašte, užėjo pas vietinį kleboną ir su juo apie tai kalbėjo. Buvau ketinęs prašyti kunigą J. Žemaitį, kad mane ten nuvežtų. Jis atvyko manęs sutikti Vilniaus geležinkelio stotyje, nes tą kartą iš Varšuvos Vilniun vykau traukiniu.

Vos įlipau į jo automobilį važiuoti į Rumšiškę, bandau kalbinti vairuotoją, bet kun. J. Žemaitis pertraukė mane ir sako: vakar skambino Kauno kurijos kancleriu religinių reikalų įgaliotinis iš Vilniaus. Jis štai ką pranešė: jei kun. A. Sabaliauskas vyks į Jurbarką, visi apylinkės keliai bus apstatyti milicija. Svečias bus sulaikytas, nuvežtas į gretimą respubliką, o iš ten į Vilnių, jo grupei grįžtant į JAV. Pasirodo, minėtasis įgaliotinis apie mano planą sužinojo iš Jurbarko klebono, kuris jį skelbė šventovėje per du sekmadienius.

Kun. J. Žemaitis patarė man pasiųsti telegramą Jurbarko klebonui ir pranešti, kad dėl ligos negalėsiu ten nuvažiuoti. Taip ir padariau — sekantį rytą grįžęs į Vilnių, pasiunčiau iš "Gintaro" viešbučio telegramą, kad neatvyksiu, tik be pridėko apie ligą.

Kitą dieną, nuėjęs laikyti Mišių Aušros Vartus, radau kleboną ir Vilniaus vyskupijos valdytoją kun. A. Gutauską. Jis pakvietė mane sekmadienį atgiedoti lietuviams Mišias (Nukelta į 3-čią psl.)

Šv. Kazimiero šventovė Vilniuje, kurioje okupacinė sovietų valdžia įrengė ateizmo muziejų, tuo būdu išniekindami religinę ir tautinę šventovę

A+A

BRONIUI VILIMUI

mirus,

reiškiame nuoširdžią užuojautą jo žmonai ONUTEI ir jo seseriai ZUZANAI —

Kazys Jurkštas
Juozas Koziris

Mielam bičiuliui

A+A

ANTANUI JOKŪBAIČIUI

mirus,

žmonai RŪTAI, broliui VLADUI su šeima ir giminėms reiškiame nuoširdžią užuojautą ir kartu liūdime —

Ona ir Jonas Adomaičiai, JAV

A+A

MAGDALENAI SKRINSKIENEI

mirus,

jos sūniui — mūsų mielam draugui VYTAUTUI ir jo šeimai reiškiame nuoširdžią užuojautą —

Vitolis ir Birutė Litvinai
Juzė Sedlickienė

P A D Ė K A

A. a. PETRUI KOVELIUI

iškeliauvus į amžinybę,

patyrė daug užuojautos ir pagalbos iš giminų, draugų ir pažįstamų.

Nuoširdžiai dėkojame: kun. klebonui J. Liaubai už maldas laidotuvių namuose, parapijos šventovėje ir už palydėjimą į kapus; solistams p.p. Paulioniams už giesmes šv. Mišių metu, karštą nešiusiems velionies bendradarbiams. Labai ačiū visiems už gėles ir aukas šv. Mišioms.

Dėkojame visiems, taip gausiai dalyvavusiems velionies palydėjime į amžino poilsio vietą.

Jūsų visų nuoširdumo, užuojautos tokią skaudžią valandą neikuoment nepamiršime.

Žmona Veronika, posūnis Raimundas ir žmona Joana, vaikaičiai — Ray, Sandra, Christine

Pasirenkant laidotuvių namus

Brolių Brown laidotuvių namų ROSS CRAIG KOPLYČIA turi puikias patalpas pigiomis kainomis

- Patirtis laidojant katalikų apeigomis
- Erdvūs, patogūs lankymo kambariai
- Jaukūs saliniai su kava ir sausainiais
- Du erdvūs šėsių durų "Cadillac" limuzinai, prieinami kiekvienai šeimai
- Maldų kortelės anglų ir lietuvių kalbomis, apdengtos specialia apsaugine medžiaga
- Baldakimas apeigoms kapinėse šeimos bei draugų apsaugai nuo blogo oro
- Kėdės šeimos nariams sėdėti apeigų metu kapinėse
- Du policijos pareigūnai palydai į kapines kiekvienų laidotuvių
- Iš anksto sutartas bei iš dalies apmokėtas planas, nepakeliantis laidotuvių kainos
- Pervėžimas į bet kurią užmiestinę vietovę
- Erdvi autoaikštės
- Patogi, centrinė vieta

Rinkdamiesi laidotuvių namus, palyginkite mūsų kainas bei teikiamas paslaugas

Ross Craig Chapel
Brown Bros. Funeral Homes
1357 Queen Street West (at Lansdowne) Toronto
K. Neil Webster, Mgr. Tel. (1-416) 532-4446

Canadian Art Memorials Ltd.

176 Lakeshore Road West, Port Credit, Ont. L5H 1G4

LOUIS TEMPORALE - oficialus skulptorius -
Bank of Canada, Bank of Montreal,
Bank of Nova Scotia ir Archives Bldg.
King George VI Niagara Falls

Atlieka įvairius kapų paminklų akmens ir skulptūros darbus — greitai ir meniška. Užsakymus atliekame pagal projektus ir taip pat turime didelį pasirinkimą pagamintų paminklų lietuvių kapinėms

Užsakykite jau dabar, kad mes galėtume neskubėdami atlikti visą menišką darbą pagal pageidavimus.

Darbovietės telefonas 278-2757
Namų telefonas 278-4529

Mobawk Furniture Ltd.

PILNAS NAMŲ APSTATYMAS

- ★ Elektros reikmenys
- ★ Televizijos aparatai
- ★ Skalbiamosios mašinos
- ★ Vaikų baldai
- ★ Įvairūs kilimai
- ★ Saldytuvai
- ★ Valgomųjų kambarių apstatymas ir kt.
- ★ Siuvamos mašinos
- ★ Rašomos mašinėlės

Nemokamas pristatymas į namus.

KRAUTUVĖS:

Vakaruose —
137 RONCESVALLES Ave.
Tel. 537-1442

Rytuose —
2448 DANDFORTH Ave.
Tel. 699-4444

Krautuvės atidarytos nuo 9 valandos ryto iki 9 val. vakaro

Kas nenorėjo gerų santykių?

Lietuvių pastangos santykiams su Lenkija išlyginti

STEPAS VARANKA

Metams slenkant, vis daugiau ryškėja anksčiau nežinomi, slepiamų istorinių ir politinių paslapčių bei faktų.

Lenkų užmojai

Lenkijoje spaudos ir radijo dėka buvo susidariusi vieša nuomonė, kad Lietuva nepageidauja gerų santykių su Lenkija. Lenkai tą "teoriją" skelbė ne tik savo piliečiams Lenkijoje, bet ir užsienyje per savo ambasadas, pasiuntinybes, spaudos agentūras. Bet jų svajonės apie naują uniją bei federaciją sprogė kaip muilo burbulas. Lenkijos politikas, maršalo Pilsudskio artimas bendradarbis, jo igaliojimo Vilniuje L. Wasilewski, vienoje savo studijoje rašė: tokioms silpnos tautos, kaip lietuvių, gudų ir ukrainiečių, turi išeiti į Lenkijos valstybę.

Lenkų politikai teritorinius savo reikalavimus aiškiai išdėstė 1916 m. savo komunikate "Liga panstwowosci polskiej": "Lenkijos valstybė negali remtis etnografiniu principu, privalo apimti lietuvių ir rusų žemes bei Baltijos jūros pakraščius. To reikalauja ne vien istorinės tradicijos, bet ir ekonominiai bei politiniai būsimosios Lenkijos interesai". Taip rašo dabartinės okupuotos Lietuvos istorikė R. Zepkaitė leidinyje "Diplomatija imperializmo tarnyboje", Vilniuje 1980 m.

"Didžiosios Lenkijos" idėją lenkų politikai puoselėjo iki Lenkijos valstybės žlugimo 1939 m. Toji idėja "Lenkija nuo jūros iki jūros" ir dabar lenkų išeivijoje tebėra gyva.

Versalio taikos sutartis 1919. VI. 28 nenustatė Lenkijos rytinės sienos. Taip pat ir kitos atgavusios nepriklausomybę valstybės neturėjo tiksliai nurodytų sienų. Pilsudskio grupės šalininkai manė, kad jų siekiams rytuose nėra ribų.

Lietuvos laikysena

Kaip visos nepriklausomos valstybės, taip ir Lietuva siekė gerų santykių su kaimyninėmis valstybėmis. Su Lenkija to buvo siekiama nuo pat nepriklausomybės atgavimo iki jos žlugimo. Tai buvo daroma slapta diplomatiniais ir privačiais keliais. Vyriausybė buvo priversta slėpti savo tikslą nuo visuomenės, kuri buvo nusiteikusi prieš lenkus, norėjusius Lietuvą prisijungti prie Lenkijos kaip provinciją.

Dabar istorikams ir spaudos žmonėms prieinami anksčiau buvę slapti įvairūs dokumentai atskleidžia anksčiau mums nežinomus faktus. Malonu, kad atsiranda ir lenkų, ypač dabartinėje Lenkijoje, istorikų, kurie iškelia į viešumą lietuvių pastangas, įieškojusias taikingo sugyvenimo su savo kaimynu.

Pirmieji pasitarimai

Paryžiuje veikianti "Politinė Rusijos taryba", vadovaujama caro kunigaikščio Grigoro Lvovo, buvo griežtai nusistatčiusi prieš Lietuvos, Latvijos, Estijos, Suomijos, Ukrainos ir kitų tautų, įjungtų į Rusijos imperiją, išsivadavimą iš jos "globos".

Prancūzija Rytų Europoje palaikė Lenkijos siekius ir jos politiką. Anglija norėjo, kad rusų imperijos pavergtos tautos būtų laisvos ir nepriklausomos.

Einant I D. karui į pabaigą, Europoje susidarė neaiški politinė situacija. Paryžiuje, Londone, Briuselyje, Ženevoje ir kitur vyko įvairios konferencijos ir pasitarimai...

Lietuva, atgavusi nepriklausomybę, norėjo nedelsiant savo santykius su Lenkija išlyginti. Tam tikslui Lietuvos vyriausybė 1919. IV. 16 išsiuntė į Varšuvą delegaciją, vadovaujamą diplomato Jurgio Šaulio, kad stengtųsi užmegzti diplomatinius ir ekonominius ryšius, reikalaujant pripažinti Lietuvos nepriklausomybę su sostine Vilniumi.

Lietuvių misijai, atvykusiai į Varšuvą pasitarimams, politinė atmosfera buvo labai nepalanki. Lenkijos kariuomenė balandžio 21 d. užėmė Vilnį. Varšuvoje tuo metu nebuvo valstybės viršininko J. Pilsudskio nei ministerio pirmininko Paderevskio. Lietuvos atstovą priėmė balandžio 24 d. užsienio reikalų viceministras W. Wrublewski ir seimo užsienio reikalų komisijos pirm. S. Grabski. Vėliau, gegužės 13 ir 21 d.d., Šaulys turėjo pasikalbėjimą su Pilsudskiu ir Paderevskiu. Deja, Pilsudskio pasiūlymai buvo: federacija, bendra kariuomenė, bendri finansai ir bendra užsienio politika. Lietuvai tokie pasiūlymai buvo nepriimtini.

Lenkijos delegacija Kaune

Gegužės pabaigoje į Kauną atvyko Lenkijos vyriausybės delegacijos atstovai, vadovaujami advokato S. Staniszevskio. Pastarasis gegužės 29 d. įteikė savo vyriausybės įgaliojimus Lietuvos ministeriui pirmininkui, pareikšdamas, kad Lenkija nori užmegzti kaimyniškus santykius su Lietuva.

Kai min. pirm. M. Slezevičius išskėlė sąlygą pripažinti Lietuvą nepriklausoma valstybe su sostine Vilniumi, Staniszevskis išsiskubėjančiai atsakė neturįs tuo reikalu aiškių instrukcijų. Joms išsiaiškinti jis turis grįžti į Varšuvą. Lietuvoje veikianti nuo 1918 m. slaptoji lenkų karinė organizacija POW, kuri priklausė Lenkijos kariuomenės štabo II žvalgybos skyriui Vilniuje, gavo įsakymą surinkti smulkias žinias apie Lietuvos veikėjus, politikus, kariškius, dvasiškius, Lenkijai prijaunčiančių lietuvių pavardes ir strateginius punktus, nevengti kariuomenės ir policijos tarnybų, kurios, atėjus tinkamam laikui, bus išnaudotos, suaktyvinti propagandą prieš Lietuvos vyriausybę.

Rugpjūčio pradžioje į Lietuvą atvyko nauja Lenkijos vyriausybės misija, vadovaujama Pilsudskio patikėtinio Leonas Wasilewski, prie kurio buvo priskirtas ir kariuomenės atstovas vėlesnysis lenkų gen. Tadeusz Kasprzycki. Atvykusi delegacija garantavo, kad Lenkija neturinti Lietuvos atžvilgiu blogų intencijų. Ji lenkų lietuvių ginčą norinti spręsti taikingu būdu — plebiscitu.

Lietuva tokį pasiūlymą atmetė. Lenkijos politikams plebiscito atmetimas buvo "tūzas" jų rankose prieš lietuvius. Iš Justino Staugaičio pranešimo gruodžio 26 d. matyti, kad nemaža dalis Vilniaus krašto lenkų dvarininkų sutiko Lietuvai atiduoti Vilnį be plebiscito su sąlyga, kad būtų sudaryta Lietuvos-Lenkijos unija. Derybos vėl liko be rezultato.

Lenkų intrigos

Lenkų pagrindžio POW organizacijos rengiamas Lietuvos vyriausybės perversmas nesusitvėdė lietuvių pastangų siekti gerų santykių su lenkais, nors pastarieji siekė Vilniuje ir Vilniaus krašte plebiscito keliu prie Lenkijos prijungti rytų Lietuvos plotus ir jų gyventojus.

Kai nepavyko lenkų politikams įgyvendinti savo planų, jie sugalvojo naują apgavystę.

Po Vilniaus užgrobimo "sukilėlis" gen. Lucjan Żeligowski, vadovaudamasis Lenkijos vyriausybės slaptais nurodymais, spalio 12 d. įsteigė naują Europoje valstybę — "Vidurio Lietuvą". Prie jo buvo paskirtas Pilsudskio patikėtinis Aleksander Prystor, vėlesnysis Lenkijos generalinio štabo viršininkas ir ministeris pirmininkas.

Prie gen. Żeligowskio priekiti Prancūzijos atstovai Caméau ir Mocautt siūlė generolui užimti visą Lietuvą. Prancūzijos karinės misijos atstovas Varšuvoje plk. Constantin Reboul savo pranešime rašė: "Reikėjo arba nieko nepradėti, arba eiti į Kauną. Tai radikaliausia priemonė Lenkijos santykiams su Lietuva išspręsti". Taip rašo R. Zepkaitė knygoje "Diplomatija imperializmo tarnyboje".

Lietuva, siekdama taikingų santykių su lenkais, iš jų nesulaukė jokių nuolaidų. Spaudžiama sąjungininkų dėl santykių užmezgimo dažnai nebuvo suprasta. Pradžioje Anglijos atstovai reikė Lietuvai simpatijas, vėliau ir jie pasikeitė.

Lietuvių-lenkų atstovų pasitarimo metu lenkų kariuomenės daliniai pasiekė Gibu, Želvos, Kapčiamiesčio vietoves ir ties Druskininkais persikėlė per Nemuną. Tuo pačiu metu Lietuva gavo iš Lenkijos užsienio reikalų ministerio kaltinimo raštą, esą ji veikia su Raudonąja armija. Lietuvos spauda rašė, kad lenkai skelbia Lietuvai karą.

Po įvairių nesėkmingų derybų su Lenkijos vyriausybės atstovais ir Vakarų valstybių igaliojiminiais krašte ir užsienyje Lietuvai buvo smogtas tarptautinis smūgis. Ambasadorių konferencija 1923. III. 15 pripažino Lenkijos rytų sienas ir Vilnį Lenkijai.

Tokiam sprendimui dirvą parengė Lenkijos diplomatai, kurie Vakarų valstybių sostinėse mokėjo atkakliai reikalauti nustatymo Lenkijos sienos su Lietuva.

Prie nesėkmingų lietuviams įvykių prisidėjo ir Vatikano laikysena. Vatikanas, pasirašydamas 1925. I. 10 konkordatą su Lenkija, pripažino Vilnį ir jo kraštą Lenkijai. Tuo konkordatu Lenkija buvo su skirstyta į 5 provincijas, kurioms atiteko ir Vilniaus vyskupija.

Toks Vatikano elgesys Lietuvoje sukėlė audrą. Tada Vatikanas suspendavo Lietuvos atstovą J. Maciavičių — neleido eiti pareigų.

Nuotikos Lietuvoje

Lietuvos visuomenė nebuvo paruošta, kad vyriausybė viešai galėtų vesti su Lenkija derybas dėl santykių suregulavimo. Visuomenė nuogastavo, kad vyriausybė gali padaryti skaudžią tautai nuolaidą dėl Vilniaus. Derybos, galima sakyti, baigėsi.

(Nukelta į 5-tą psl.)

Panevėžio katedros kriptoje, kur palaidotas a. a. vyskupas KAZIMIERAS PALTAROKAS. Nuotrauka daryta 1984 metų birželio mėnesį

Taip rašo lietuvių kaimynai

Dvejopas lenkų požiūris į Vilniaus ir Lvovo klausimą

Anglų kalba leidžiamas ukraiiniečių laikraštis "New Perspectives" 1984 m. rugsėjo-spalio mėn. laidoje rašė, kad š. m. kovo pabaigoje pas buv. Lietuvos mokslų akademijos termonisoliacijos instituto vedėją L. Dambrauską buvo padaryta šešias valandas trukusi krat. KGB atėmė rašomąją mašinėlę ir dienoraštį iš 1944-5 metų. Dambrauskas buvo priverstas pasirašyti pasižadėjimą, kad iš Vilniaus niekur neišvyks. Tardymo metu buvo sužeistas ir nugubentas į ligoninę, kur pas jį buvo atrasta džiova.

"Pavergtas protas"

Paryžiaus lenkų žurnalo "Kultura" rugsėjo mėn. laidoje Maria Zielinska rašė, kad Lenkijos valdžios leidžiamas laikraštis "Polityka" savo skaiatyje išsiskubėjančiai anketą, kurioje buvo klausiama kuri per paskutiniuosius 40 metų išleista lenkų autoriaus knyga buvo geriausia. Į šią anketą atsakė 1564 asmenys, kurių dalis nenurodė nei savo pavardės, nei adreso. Trisdešimti vieta kito Česlovo Milašiaus knygai "Pavergtas protas". Ši knyga yra Lenkijoje uždrausta, nes joje kritikuojama sovietinė diktatūra ir kai kurie jos pareigūnai, ypač Lenkijos CK narys ir buv. rašytojų sąjungos pirm. J. Putramentas. Tai rodo, kad Lenkijoje yra plačiai pasklidusios Vakarų pasaulyje leidžiamos knygos ir suprantama, kodėl kai kurie skaitytojai nenurodė savo pavardžių.

Tame pačiame straipsnyje rašoma, kad Č. Milašius, besilankydamas Lenkijoje, pasakė: Lenkija buvo pirmas kraštas, kurin jis imigravo. Savo kelionės iš Vilniaus į Lenkiją jis aprašė knygoje "Gimtoji Europa".

Atgauti prarastas žemes

Toronto leidžiamas lenkų savaitraštis "Echo Tygodnia" 1984 m. rugsėjo 13-19 d. laidoje išspausdino J. A. Gawendos straipsnį "Minint Lenkijos 45 metų užpuolimo sukaktį". Pasakęs, kad atėjus laikui sovietų imperija, kaip ir kitos anksčiau buvusios imperijos, ims byrėti, rašo: "Šiame suirutės laikotarpyje yra proga atgauti laikinai prarastas rytines Lenkijos sritis ne todėl, kad jas neteisėtai pasigrobė Sovietų Rusija, bet todėl, kad jos nuo amžių mums priklausė. Turime pasilaikyti vakarines sritis ne todėl, kad jos kadaise mums priklausė, bet todėl, kad mums buvo tarptautinės teisės pripažintos kaip kompensacija už Vokietijos ir Sov. Sąjungos nusikaltimus, padarytus lenkų tautai". Pasakęs, kad nei Lvovas, nei Voluinė niekad Ukrainai nepriklausė, straipsnio autorius retoriškai klausia: "Argi Vilnius ne savanoriškai atsisakė nuo naujosios Lietuvos valstybės?" "E.T." redakcija straipsnio pradžioje pažymėjo, kad su šiomis J. A. Gawendos mintimis nesutinka.

To paties savaitraščio 1984 m. spalio 25-31 d. laidoje A. Bąk, komentuoamas J. A. Gawendos straipsnį, rašo: vokiečiai turi tokias pačias teises ir savo prarastas rytines sritis, kokias turi lenkai į Vilnį ir Lvovą. Jis klausia: "Kokia būtų viešosios pasaulio opinijos reakcija, jeigu atgavę nepriklausomybę tuojau pradėtume karus su savo rytiniais kaimynais? Pono Gawendos straipsnis tikrai neprisidės prie tarptautinio solidarumo vystymosi. Tuo gali pasinaudoti tik sovietai".

Darius ir Girenas

Varšuvos lenkų teisininkų savaitraštis "Prawo i życie" 1984 m. rugpjūčio mėn. dviejuose laidoje išspausdino ilgą Z. Nowopolskio straipsnį "Soldino miško paslaptis". Straipsnio autorius plačiai aprašo Dariaus ir Girėno gyvenimą Lietuvoje ir Amerikoje, jų pasiryžimą skristi per Atlantą, lešų telkimą, lėktuvo pirkimą, skridimą ir tragišką jų mirtį. Visa tai yra lietuviams gerai žinoma.

Prieš rašydamas šį straipsnį, Z. Nowopolskis susirašinėjo su dabar Vilniuje gyvenančiu inž. architektu Vytautu Žemkalniu-Landsbergiu, kuris jam rašė: "Vokiečiai turėjo įrodyti, kad Dariaus ir Girėno lėktuvas nebuvo pašautas. Reikalinga buvo teismo ekspertizė, dalyvaujant Lietuvos ir Jungtinių Valstybių ambasadų atstovams katastrofos vietoje. Tai vis dėlto nebuvo padaryta. Kadangi nebuvo surašytas katastrofos protokolas, reikia manyti, kad Vokietija sąmoningai bandė nusišlėpti katastrofos priežastis. Kai paklausiau prof. Žilinską, ar jis rado pas Darius ir Girėną kulkas bei kitokias pašovimo žymes, jis lakoniškai ir su šypsena atsakė: "Aš nesakau, kad nieko lakūnų kūnuose neradau". Inž. Žemkalnis buvo žymus Lietuvos aeroklubo veikėjas, gerai žinantis oro navigacijos teisę.

Apie Dariaus ir Girėno paminklą Soldino miškelyje Z. N. rašo: "Tuo po karo paminklas buvo nepaprastame pavojuje. To priežastimi buvo jo anonimiškumas — jis buvo laikomas vokiško militarizmo liekana. Nors paminkle ir buvo įrašai vokiečių, anglų ir lietuvių kalbomis, bet vandalai išplėsdavo paskiras metalines raides, ir įrašai tapo visai nesuprantami. Kai pirmoje 1960 m. pusėje aplankiau šį paminklą, buvo likusios tik kelios raidės. Apie jį buvo pasakojamos įvairios legendos, kurių fantastiškiausia skelbė, kad čia puotaujančios raganos, o dvigubas kryžius turįs įėją jas nuvyti".

Nuo 1966 m. Dariaus ir Girėno paminklas buvo pradėtas Lenkijos lietuvių tvarkyti. Jų pravesta rinkliava sudarė sąlygas paminklui atnaujinti. Prie originaliųjų įrašų buvo pridėtas dar vienas, būtent lenkų kalba.

Z. N. baigia savo straipsnį, sakydamas: nors visame pasaulyje Dariaus ir Girėno paminklų nestinga, kiekvieno lietuvių patriotinė pareiga būtų atiduoti lakūnams pagarbą jų tragiškos mirties vietoje. J.B.

Viešnagė tėvynėje ir Sovietų Sąjungoje

(Atkelta iš 2-ro psl.)

šias Aušros Vartuose, pasakyti pamokslą ir atlaikyti gegužines pamaldas. Tai ir padariau su malonumu.

Vėliau per kun. J. Žemaitį sužinojau, kad Jurbarko klebonas apgailestavo mano neatvykimą, bet paminėjo, kad gausiai susirinkę žmonės sumetė tiek aukų, kad galėjo padengti visas šventovės papuošimo bei atnaujinimo išlaidas.

Vilniaus parduotuvėje

Vienos viešnagės metu Vilniuje jau buvo pastatyta didelė maisto ir prekių parduotuvė su elektriniais laiptais, šalia kurių stovėjo viena moteris tarnautoja ir rodė kur ir kaip dėti koją. Tai buvo moderni naujovė.

Tos didžiosios krautuvės pastato vienoje lauko pusėje iš ten atvykusio sunkvežimio buvo pardavinėjami apelsinai, kuriuos budri publika tuoj visus ir išpirkė. Kitoje pastato pusėje ant autovežimio priekabos buvo atvežta alaus statinė, iš kurios greit susidariusiai eilutei buvo pardavinėjamas šaltas, gaivus gėrimas. Esant šiltai vasaros dienai, stovėjo eilėn ir mudu su giminaičiu. Užpakalyje manęs stovėjo eilėje jau gerokai įkaušęs vyriškis ir kalbėjo apie naujai išeinančią sovietų konstituciją. Jis kreipėsi į mane, tardamas: "O kokiai konstitucijai tu priklausi?" Aš jam atsakiau: "Amerikos". Tuomet jis vėl tarė lietuviškai: "Esi laimingas" (mat vilkėjau palaidus gėlėtus amerikietiškus marškinius. Kitų gi veiduose matėsi patenkinta šypsena mano atsaku.

"Iš kur esate?"

Teko stovėti eilėje vienoje Vilniaus parduotuvėje — reikėjo sumokėti už paimtas prekes. Žiūrėdama pakraščiuose išdėstytas prekes, sudėtas į maišelius ir susuktas į popierių. Priėjo prie manęs rusas ir sako: "Aš esu iš Volgograd'o, o Tāmsta iš kur?" Atsakiau: "Aš esu iš Amerikos". Rūšas nutilo, suglumo ir grįžo į savo vietą. Kiek patylėjęs ir vėl tarė: "O kaip jūs ten gyvenate? Ar ten žmonės geria?" Visiems girdint, jam atsakiau: "Pasakykite man, kur žmonės negeria ir moterų nemylī?" Visi nusišypsojo ir tylėjo.

Vilniuje, važiuojant automobiliu, reikėjo sustoti prie raudonų šviestų. Dešinėje sustojo sunkvežimis su keliais

darbininkais. Vienas jų pakalbino mane, sakydamas (rusiškai): "Ką turėčiau daryti, kad užaugtų tokia barzda?" Aš jam patariau: "Reikia daugiau gerti..."

Maskvoje

Maskvoje lankant Kremliaus muziejų, priesalyje reikia palikti savo batus ir įsispirti į ten duodamas naginaites, kad lankytojai nesubraižytų blizgančių grindų. Kiekviename skyriuje sėdėjo moteris ir saugojo rodimus. Vieną tokią sargę pakalbinau (rusiškai): "Koks lengvas jūsų darbas". O ji man atėjo: "Pasėdėtum čia bent vieną dieną ir išprotėtum".

Vieną dieną, lankydamas rusų carų vasarvietę Petrodvorec, atsisakyriau nuo ekskursinės grupės (ten jau anksčiau buvau lankęs) irėjau autobuso link. Priešais maneėjo linksmai ir garsiai juokaudami rusų studentai. Vienas jų, pažūrėjęs į mano barzdą, tarė: "Mūsų moterys sako — atėina Dievas Tėvas". Aš jam atsakiau: "Pasakyk savo moterims: kol kas Sovietų Sąjungoje Dievo nėra, bet Jis ateis..." Tylėdami studentai nuėjo nieko nesakydami.

Vieną rytą grįžtu iš pasiųskiojimo po tuščią Raudonąją aikštę. Einant į "Inturisto" viešbutį, vienas iš netoli esančių taksi vairuotojų sūktelėjo, rodydamas į mane (t.y. mano barzdą): "Karoli Marksai, kur eini?" Kiek priartinęs prie taksi vairuotojų tariau: "Nešu taiką ir laisvę darbo žmonėms". Į tai niekas neatsiliepė.

Kartą Maskvoje nuėjau su savo seserimi į Raudonąją aikštę pavakaryje pasižiūrėti, kaip keičiasi sargybos prie Lenino mauzoliejaus. Sesuo ėmė ir atsisėdo ant geležinės užvaros mūro, sakydama lietuviškai: "Čia prisėsiu, gal kas duos išmaldą". Vienas vyrukas iš aplinkui stovinčių pusbalsu tarė: "Niekas nieko jums čia neduos." Iš to suprato, kaip stropiai būvome sekami. K.A.S.

Optical Studio

OPTIKAS R. SCHMID

1586 Bloor Street West,

Toronto, Ont. M6P 1A7

(prieš Lietuvos Namus)

Telefonas 535-6252

Greitas patarnavimas, neaugštos kainos. Gaunami kontakto lęšiai (contact lenses).

GIDEON TRAVEL AGENCY

60 St. Clair Ave. E. Toronto

kviečia praleisti

KALĖDAS BETLIEJUJE

1984 m. gruodžio 21 — 1985 m. sausio 4

Aplankysime: Amana, Petra, Jeruzalę, Betliejų, Nazaretą, Galilėją, Romą ir Vatikaną

\$2,495.00 (kanadiškais) padengia:

- Kelionę lėktuvu iš Toronto ir atgal
- Pervėžimus bei pernešimus iš aerodromų į viešbučius ir atgal. Įžymybių apžiūrėjimą, išvykas, angliškai kalbančių vadovų paslaugas. Kambarius geruose viešbučiuose ir du valgius per dieną (pusryčius ir pietus)

Telefonas: 923-7337

LISABONA, FATIMA, MADRIDAS, JERUZALĖ, BETLIEJUS, NAZARETAS, GALILĖJA, ROMA, VATIKANAS

KELIONĖ Į ŠVENTĄJĄ ŽEMĘ

1985 m. gegužės 5 — gegužės 24

globojama Katalikų informacijos centro rengiama GIDEONO KELIONIŲ AGENTŪROS 923-7337

Kaina — \$3,495.00 (kanadiškais) padengia:

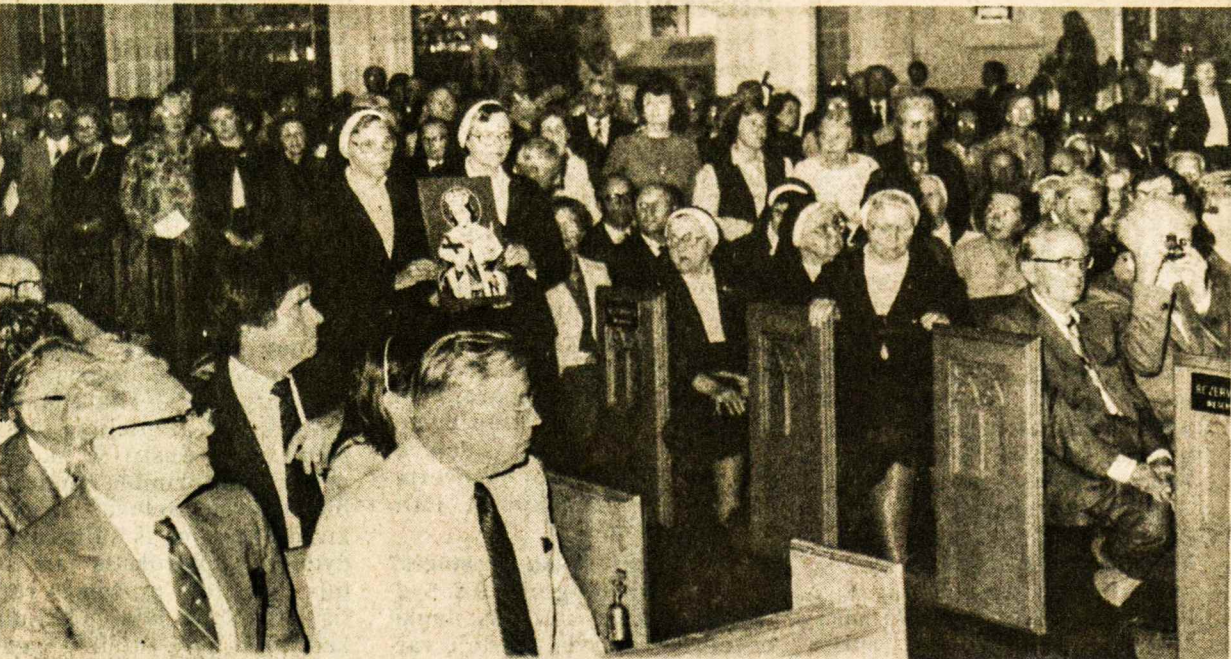
- Kelionę lėktuvu iš Toronto ir atgal
- Pervėžimus iš aerodromų į viešbučius ir atgal
- Kambarius geruose viešbučiuose ir maistą
- Įžymybių apžiūrėjimą bei išvykas. Angliškai kalbančių vadovų paslaugas. Aerodromų ir vizos mokesčius.

Labai įdomi kelionė su kunigu Tomu Dove

Smulkesnių informacijų gausite užpildę ir atsiuntę šią atkarpą: GIDEON TRAVEL AGENCY, 60 St. Clair Ave. East Toronto, Ont. M4T 1N5

Vardas, pavardė Tel.....

Adresas

Pasaulio lietuvių katalikų kongreso pamaldose šv. Mykolo katedroje Toronte 1984 m. rugsėjo 2 d. Seselį kazimierių atstovės neša Lietuvos globėjo šv. Kazimiero paveikslą prie altoriaus aukojimo metu Nuotr. St. Dabkaus

Montrealio lietuvių jaunimo ansamblio "Gintaras" vadovai. Iš kairės: INA LUKOŠEVIČIŪTĖ (šiuo metu viena iš torontiško "Gintaro" tautinių šokių grupės mokytojų), MILDA RUFFO — dainavimo vadovė, SILVIJA AKSTINAITE-STASKEVIČIENĖ — ansamblio vadovė, RIMAS PIEČAITIS — orkestro vadovas, KRISTINA KLIČIŪTĖ — tautinių šokių vadovė

Kas nenorėjo gerų santykių?

(Atkelta iš 3-čio psl.)

kyti, vyko be pertraukos Pariziuje, Londone, Berlyne, Kopenhagoje, Lugane, Varšuvoje, Kaune, Vilniuje ir kitur. Jose retkarčiais susisidavo šviesesnės kibirkštis ir vėl užsilandavo juodi nesantaikos debesys.

1927 m. ankstyvą pavasarį Lenkija, neva norėdama apsaugoti savo tautiečius Lietuvoje nuo persekiojimų, ruošėsi pulti Lietuvą. Tokie gandai sklido ne tik Lietuvoje, bet ir Lenkijoje. Laimei prie to nepriėjo.

Sekančios derybos vyko 1928 m. Prieš jas pasisakė net Lietuvos komunistas Kapsukas.

Ilgus metus drąsiau pasisakyti spaudoje už santykių išlyginimą buvo vengta. Nuo 1929 m. pradėta dažniau apie tai ne tik kalbėti, bet ir spaudoje kelti šį reikalą. "Lietuvos žiniose" apie tai rašė J. A. Herbačiauskas ir E. Radzi-kauskas.

Šis opus klausimas 1932 m. suaktualėjo ir valdanciose Lietuvos sferose. Žurnalas "Mūsų Vilnius" — Vilniui vaduoti sąjungos balsas išspausdino Vygando straipsnį "Ar reikalinga mūsų pozicijos dėl Vilniaus revizija?" Autoriaus nuomonė buvo, kad reikia įsiekoti sprendimo taikos keliu.

Plačiau lenkų-lietuvių santykių problema buvo svarstoma balandžio 8 d. J. Petrėno redaguojamame laikraštyje. Ten buvo paskelbta anketa "Jei pradėsime derybas su lenkais". Apie jas pasisakė daug Lietuvos veikėjų, kaip M. Slezevičius, M. Biržiška, M. Roemeris, K. Pakštas, V. Rastenis, P. Karvelis ir kiti. Jų visų nuomonė buvo, kad santykiai reikia gerinti.

Gausias diskusijas spaudoje iššaukė prof. V. Čepinskio pasisakymas universiteto diskusijose gegužės 2 d. Jo nuomone, Lietuva nėra pasiruošusi Vilniaus priimti. Taktika "grąžinkit Vilnių, tada kalbėsime" reikėtų keisti į lankstesnę.

Taip susidarė dvi grupės — vieni siūlė Lenkiją, kiti Vokietiją.

Paskutiniai žingsniai
Ženevoje, vykstant Tautų sąjungos tarybos sesijai 1935 m., Lietuvos ministeris P. Klimas aplankė Lenkijos užsienio reikalų ministerį plk. J. Beka. Klimas norėjo išsiaiškinti, kokiomis sąlygomis galima būtų tikėtis pradėti derybas. Be-

kas atsakė, kad privatus ryšiai nėra tikslingi — reikia oficialių. Siūlyta tartis dėl diplomatinį, ekonominių, konsulinų, pašto, telegrafo ir miško plukdymo. Atrodė, kad einama pirmyn. I Vilnių buvo pasiųstas prof. M. Biržiška, kad pa-informuotų ten esančius veikėjus apie reikalą santykius su Lenkija sureguliuoti, kad jie nepriestartautų. Deja, ir tos pastangos nebuvo sėkmingos. Spėjama, kad priešinga grupė sutrukdė.

1935 m. rugsėjo mėn. Ženevoje Lietuvos užsienio reikalų min. St. Lozoraitis susitiko su Lenkijos užsienio reikalų ministriu J. Beku. Tikslas — sužinoti ju nusistatymą. Bekas pasisakė už abiejų ministerių tiesiogines derybas. 1936. I. 15 min. Bekas, kalbėdamas seime, pradėjo smarkiai pulti Lietuvos vyriausybę dėl ukrainiečių teroristų rėmimo Lenkijoje. Teroristai tuo laiku nužudė Lenkijos vidaus reikalų ministerį B. Pierackį. Lietuva buvo apkaltinta kaip jų talkininkė.

Toji Beko kalba Lietuvoje padarė neigiamą įspūdį. Buvo pradėtas sustiprintas Vilniaus krašto lietuvių persekiojimas. Tai buvo Lenkijos užsienio reikalų ministerio "politinis" derybų ginklas. I Lietuvos siūlomą sąlygas santykiams su Lenkija sureguliuoti Bekas neatsakė. 1937 m. Lenkijos vyriausybė padarė sprendimą, kad taikos priemonės nepadedą. Beko nuomone, tik ultimatumas Lietuvą paklupdys. 1938 m. kovo mėn. buvo įteiktas Lietuvai ultimatumas, kurį Lietuva buvo priversta priimti.

Lietuva visą laiką norėjo santykius išlyginti. Lenkija, kaip dabar rodo įvairūs archyvų dokumentai, to nenorėjo. Ji turėjo kitus tikslus.

OPTOMETRISTAS

Dr. S. Brogowski
412 Roncesvalles Ave.
Toronto, Ontario
(prie Howard Park Ave.)
Kabineto telefonas
531-4251
Pacientai priimami
susitarus telefonu

Prie vienišo kapo

Palaidojus buvusį Lietuvos operos solistą Petrą Kovelį

STASYS DALIUS

Kartu su rudens šalnos pakastais lapais krintančiais žemėn mirties angelas pašaukė amžinybėn Petrą Kovelį, kuris mirė Hamiltone 1984 m. spalio 16 d. Velionis paskutiniais gyvenimo metais vedė uždara, atsisakylišką gyvenimą, tačiau praeityje daug kur dalyvavo, veikė, ypač dainos srityje, ir daugelis senesnės kartos lietuvių jį prisimena kaip buvusį Lietuvos operos choristą ir solistą.

Petras Kovelis gimė 1906 m. gegužės 11 d. Lietuvoje. Anksti netekęs tėvų, dar I D. karo metu patyrė našlaičio vargus. Negaledamas normaliai mokytis, turėjo pats sunkiai pelnytis pragyvenimą. Anksti pamilo dainos meną ir pasuko gyvenimą ta linkme — dalyvavo choruose ir jaunimo organizacijose.

Atlikdamas karinę prievolę Lietuvos kariuomenėje Radviliškyje, geležinkelio kuopoje, pradėjo pirmus viešus žingsnius dainos mene. 1930 m. baigęs karinę tarnybą, gavo darbą geležinkelio valdyboje. Lengvesnėmis sąlygomis dirbdamas lavinosi ir dainavo choruose. 1932 m. konkurso keliu buvo priimtas į Lietuvos operos chorą. Kartą mokėsi, lankė konservatoriją, dainavo bei giedojo solo, dalyvavo Iguļos šventovės ir katedros giedojimuose. Taip pat dainavo Lietuvos radiofone, buvo kviečiamas atlikti programą Karininkų ramovėje ir kitur. Buvo paruošęs gražų repertuarą lietuviškų liaudies ir italikių pusiau klasikinį dainų, su kuriomis turėjo pasisekimą koncertuose. Buvo išrinktas operos choro seniūnu, kuriam tekdavo Valstybės teatro direkcijoje ginti choristų interesus.

Operoje velionis dainavo įvairius vaidmenis, kol daugiau kaip 10 metų trukusią solisto karjerą nutraukė karas ir tremties kelionė į Vakarų.

Su karo pabėgėliais P. Kovelis atsidūrė Vienoje, Austrijoje. Iš ten vėliau persikėlė Vokietijon. 1945 m. apsigyvena britų zonoje, Liu-

beke, vėliau — menininkų stovykloje Blomberge. Ten buvo sudaryta grupė apvažinėjusi visas zonas su koncertais. Šioje grupėje velionis dainavo su Iz. Motekaitiene, J. Augaityte ir kitais.

1948 m. P. Kovelis atvyko į Kanadą, kur pagal sutartį buvo paskirtas dirbti pas ūkininką. Vietinis radiofonas, sužinojęs, kad jis yra solistas, pakvietė padainuoti lietuviškų dainų. Po šio koncerto buvo atleistas nuo darbo sutarties ir apsigyveno Hamiltone. Čia vėl pradėjo koncertuoti lietuvių parengimuose, minėjimuose. Daugiausia Hamiltone, bet lankydavo ir artimesnes lietuvių kolonijas. Tačiau neilgai linksmino tautiečius savo koncertais — gavo gerklės uždegimą ir nutilo visam laikui. Gaidų lapus užvertė ir niekur viešai scenoje nebesirodė. Jis tiktai seka kitų dainos meną, sielojasi lietuvių menininkų veikla, klausė klasikinės muzikos, ypač operinės. Buvo sudaręs gražų rinkinį plokštelių ir iřrekuoduotų juostų. Tai buvo jo paguoda ir dvasinis pasitenkinimas. Be to, mėgo rožes ir kiekvieną vasarą triušdavo prie savo namuko įvairiaspalvių rožių darželyje.

Pasitraukęs iš darbo į pensiją mažai kur besirodydavo. Po neilgos ligos mirė Hendersono ligoninėje, eidamas 79 metus. Per du vakarus laidotuvių namuose buvo kalbamas Rožinis. Spalio 19 d., palaidėtas kun. J. Liaubos po gedulinių pamaldų Aušros Vartų šventovėje, buvo palaidotas "Holy Sepulchre" kapinėse, Hamiltone. Šventovėje per pamaldas vargonavo ir giedojo sol. A. Paulionis ir V. Paulionienė.

Toli nuo gimtojo krašto rudėnįkančioje gamtoje išdygo vienišas kapas, primenantis vieno gyvenimo kelio galą. Ilsekis ramybėje, Petrai, pasiekęs paskutinę poilsio vietą Kanados žemėje.

• Supažindinkite savo draugus su **"TĖVIŠKOS ŽIBURIAIS"** — atsiųskite dar jų neskaitančių adresu. Jie gaus keletą numerių nemokamai.

Lituanistikos katedra The Endowed Chair of Lithuanian Studies University of Illinois at Chicago

Mieli pasaulio lietuviai!

Lituanistikos katedros idėja jau tapo realybe — Ilinojaus universitete Čikagoje pradėjo veikti pirmoji ir vienintelė laisvajame pasaulyje LITUANISTIKOS KATEDRA. Tai didelis džiaugsmas, laimėjimas ir pasididžiavimas lietuvių išeivijai, lietuvių tautai ir Lietuvai. Dabar lietuviai turime aukšto lygio akademinio — mokslinio darbo centrą laisvajame pasaulyje. Lituanistikos katedros pirmuoju vedėju buvo pakviestas ir jau pradėjo savo darbą profesorius dr. Bronius Vaskelis.

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės fondo vadovybė šią lituanistikos katedrą įsteigė 1981 metų lapkričio mėnesio 20 dieną, kai ji pasirašė steigimo sutartį su Ili-nojaus universitetu Čikagoje. Pagal sutartį, pats universitetas skyrė 150,000 dolerių, o PLB fondas turėjo surinkti iš lietuvių visuomenės 600,000 dolerių per penkerius metus.

Iki šiol daugiau kaip 1000 lietuvių bei jų draugų lituanistikos katedros reikalams paaukojo apie 250,000 dolerių, o Lietuvių fondas davė 50,000 dolerių. Už tai jiems priklauso didelė padėka. Praėjusiais metais universitetui buvo sumokėta 200,000 dolerių, o šių metų spalio mėnesį įmokėta 100,000 dolerių. Iš viso dar reikia surinkti per 300,000 dolerių lituanistikos katedros steigimui.

Tad kreipiamės į laisvojo pasaulio lietuvius ir labai prašome Jūsų skubios piniginės paramos lituanistikos katedrai. Paprašykite ir savo draugus bei pažįstamus. Visos aukos gali būti nurašomos nuo mokesčių. Čekius rašyti LITHUANIAN WORLD COMMUNITY FOUNDATION vardu ir siųsti: 5620 South Claremont Ave., Chicago, IL 60636, USA. Taip pat laukiame testamentinių palikimų.

Jei turite klausimų, prašome kreiptis į mus asmeniškai, laiškais arba telefonu 312-778-2200.

Su dėkingumu ir pagarba,
Pasaulio Lietuvių Bendruomenės fondo vadovybė:
pirmininkas Vytautas Kamantas;
direktoriai — Birutė Jasaitienė, Stasys Jokubauskas,
Kazys Laukaitis, dr. Antanas Razma,
dr. Tomas Remeikis; reikalų vedėja Nijolė Balzarienė

Lituanistikos katedrai aukoju dol.

(Vardas ir pavardė)

(Nr.)

(Gatvė)

(Miestas)

(Valstybė)

(Zip code)

Prašom iškirti ir siųsti:

LITHUANIAN WORLD COMMUNITY FOUNDATION
5620 So. Claremont Ave.,
Chicago, IL 60636, USA.

Lietuvių tautodailės Instituto Toronto skyriaus darbuotojos, dalyvavusios parodoje, kuri buvo surengta Hamiltono "Convention Centre" Kanados lietuvių dienų metu 1984.X.6. Iš kairės: Aldona Zanderienė, Hilda Lasienė, Aldona Vaitonienė, Greta Baltaduonienė

Baigė dienas kaip tikinti kovotoja

Ona Lukauskaitė-Poškienė (1906-1983) — drąši kovotoja prieš sovietinę priespaudą. Apie jos gyvenimą, kovas ir kūrybą rašo Lietuvos pogrindžio "Aušra" 1984 metų 41 numeryje

Poetės Onos Lukauskaitės-Poškienės vardas XX a. pabaigos kartai nėra plačiai žinomas. Tai suprantama. Poetė nepriklausomybės laikais išleido vos porą nedidelių rinkinelių, o 1940 m. nutilo. Daug rašytojų ir poetų tada nutilo. Ne visų sąžinė leido eiliuoti diti-rambus tirnonas.

Lukauskaitės pasitraukimas į nuošalį tada kai ką gal ir nustebino, nes tiek jos tėvas, tiek ji pati laikėsi vadinamosios kairiosios linijos, sliejos prie "pažangiųjų", prie "trečiafrontininkų". Tėvas netgi į Šiauliuose 1919 m. įsikūrusios tarybinės valdžios sudėtį buvo įėjęs. O ir vėliau artimai bendravo su pogrindininkais revoliucionieriais.

1926 m. sušaudytasis komunistas Karolis Požėla buvo jų šeimos bičiulis. Tačiau jo žodžiai pasakyti Onai "Hania, bolševikė iš tavęs neišeis" išsipildė. Bolševikei reikalingas kietas beširdiškumas, neapykanta, sugebėjimas operuoti melu ir klasta, mokėti sekti ir išduoti. Šito, poetė neišmoko nei tėvų namuose, nei pati savarankiškai. Matyt, ir Požėlai to nepavyko padaryti. Ji norėjo padėti kiekvienam nuskriaustajam, kiekvienam vargo išstiktam ir nelaimingam žmogui, nežiūrint, kas jis būtų — žydas ar rusas, vokiečiai ar lietuviai, darbininkas ar dvarininkas. Tąja mintimi persunkta visa jos kūryba, pradedant pirmuoju eilėraščiu ir baigiant "Lagerio pasakomis". O taip pat ir visas jos gyvenimas bei veikla.

Šią polinkį poetė, matyt, paveldėjo iš tėvo — tvirto, energingo, tiesaus, atviro, principingo, didelio skriaudžiamųjų gnyėjo.

O, Lukauskaitė-Poškienė gimė 1906 m. Šiauliuose tuometinio žymaus advokato Stanislovo Lukausko šeimoje. Motina buvo dantų gydytoja, baltgudė, beveik nemokejusi lietuvių kalbos. Tačiau lietuviškai jau vyro veiklai ji ne tik netruk-dė, bet ir vaikams nuolat skiepijo mintį, kad jie yra lietuviai. Lukauskai tada buvo ką tik nelegaliai sugrįžė iš tremties už lietuviškų knygų platinimą spaudos draudimo laikais ir turėjo vengti viešumos.

Prasidėjus I pasauliniam karui, aštuoniametei mergaitei teko paragauti pabėgėlių dalios sunkumų — Lukauskų šeima su daugybe kitų lietuvių pasitraukė nuo vokiečių į Rusiją. Spalio revoliucijos audrą būsimoji poetė praleido Petrograde, savo akimis regėdama visus jos baismus, orgijas, terorą, badą.

I Lietuvą grįžo tuoj pat, kai tik buvo įmanoma grįžti — 1919 m. Apsigyveno vėl savo numylėtuose Šiauliuose, kur tėvai turėjo įsigiję namus ir ūkį Lopetiškėse, netoli Bazilionų. Šiauliuose ji baigė gimnaziją, o po kelerių metų studijų Kaune ir Prancūzijoje vėl sugrįžo į gimtąją miestą ir čia darbavosi bibliotekoje, šalia to skirdama nemažą dalį laiko poetinei kūrybai, į kurią ją kreipė ir skatino rašytojas K. Boruta.

Eilėraščiai,

1933 m. pasirodo pirmasis jos eilėraščių rinkinėlis "Brangiausias pėdas", kuris kultūriniam moterų žurnale "Naujo-

ji vaidilutė" (1938, nr. 10) buvo įvertintas šitaip:

"H. Lukauskaitė, išleidusi mažutį eilėraščių rinkinėlį "Brangiausias pėdas", vis dėlto kreipia į save dėmesį, nes išsiskiria iš kitų moterų rašytojų. Kitos moterys poetės dainuoja apie meilę, širdį, saulę ir tai ir yra meilė, širdis ir saulė. H. Lukauskaitė irgi dainuoja tomis pačiomis temomis, bet visa persunkta kita dvasia, ir visa žiūrima kitomis akimis. Jai nereikėjo jokių atsisakymų, deklaracijų, bet jos kūryba perdėm 'nuskriaustųjų' kūryba.

Štai ir lopšinė jos kitokia:

Mik, sūneli, užmig ramiai,
Užmerk šviesias akis.
Vargo krašte tu gimel, —
Neaiški tavo ateitis.

Ir ji visai nebijo ir neverkia dėl sūnaus ateities, bet pareiskia:

Didžiai kovai už ateitį
Tave atiduosiu.

Kitokia jos ir Lietuva. Lietuva ji mato dabarty, prolektaro akimi. Nėra jokių romantiškos Tėvynės meilės, bet vargstantys žmonės ir skurdas. Taigi H. Lukauskaitės veidas labai aiškus — nėra nei pažadų, nei priedermių ir... didžiausią papildo nuodėmė, kas mylėdamas — bijo mylėti." ("Naujoji vaidilutė" 1938 m. nr. 10).

Apie kitą poetės rinkinį tas pats žurnalas rašė:

"H. Lukauskaitė š. m. pradžioje pasirodė su antruoju savo kūrybos rinkinėliu vardu "Eilėraščių kraitis". Jau pirmajame savo rinkinyje autorė kėlė socialinius motyvus, o "Eilėraščių kraitį" juos dar labiau paryškino" ("Naujoji vaidilutė" 1938, nr. 4).

Okupacijų metais

Pagal jos poezijos motyvus ir keliamas mintis atrodė, kad 1940 m. poetė turėjo išsiskleisti "visais savo žiedais ir lapais", bet taip neatsitiko. Žiaurus tų metų įvykiai, matyt, privertė ją kai ką permąstyti ir pervertinti iš naujo. Dabar nuo skriaudėjo ji stojo ginti nebe paskiro žmogaus, ne vieno kito benamio vaiko, o visos tautos. Niekad nedėvėjusi lietuviškų tautinių drabužių, nuo 1940 m. kiekviena iškilmingesnę progą ji puošiasi tik jais. Sušus Erdvilis, niekad nenešiojęs Vyčio ženklelio, 1940 m. jį prisiega viešai. Tai protestas prieš okupaciją, prieš neteisėtą svetimos kariuomenės įsibrovimą taikion, ramion, niekam blogo nedarančion ir nelinkinčion valstybėn.

1941 m. Lietuvą užpuolus kitam okupantui — vokiečiui, poetė vos nepateko į Gestapo rankas begelbstint žmones. Tačiau antroji tarybinė okupacija į tai neatsižvelgė ir jos gerų darbų neįvertino. 1946 m. kovo 16 d. buvo areštuota ir nuteista 10 metų.

Įdomų dalyką randame užfiksuotą jos biografines nuotrupose. 1946 m. ją teisės teisėjas, sužinojęs, kad ji advokato Lukausko duktė, prisiminė: "Pažinojau, penktųjų metų revoliucijoje drauge mitinguodavom". I tai O. Lukauskaitė pareiškė: "Tai tamsta žinai, kad tėvas, gimdamas savo tautos reikalą, buvo rusų valdžios 10 m. ištremtas Sibiran. Dabar

už tą patį reikalą tamsta nu-teisi Sibiran jo dukterį".

Gulago kelius poetė praėjo didvyriškai, pakelta galva, be ašarų, be raudų. Sibiras jai nebuvo pati didžioji nelaimė. Kur kas skaudesnį smūgį jai teko pergyventi, kai žuvo abu jos sūnūs — išėję į kovą prieš antrąją sovietinę okupaciją. Pačiame gyvenimo pavar-saryje žuvusiems savo sūnams ji paskyrė nemažą kūrybos dalį. Sūnų mirtis, reikia manyti, ir buvo pagrindinis jos nuteisimo įkalitis.

Absoliučiai vieniša (su vyru buvo teisiškai išsiskyrusi Latvijoje, nes nepriklausomoje Lietuvoje tokio įstatymo nebuvo; sesuo Jasaitienė ir brolis pasitraukė į Vakarų, tėvai mirė) ji nešė lagerio jungą, stengdamasi, kiek buvo įmanoma anomis sąlygomis, padėti kitiems reikalui esant, nebijodama pakelti ir protesto balso.

Iš lagerio buvo paleista 1956 m. spalio 16 d. Apsigyventi vėl pasirinko savo tėvų ir savo vaikystės miestą, kurį labai brangino ir kuriam panašiai kaip suomių Maila Talvio paskyrė "Šiaulių miesto kroniką".

Laiko neleido veltui. Parašė "Lagerio pasakas", apsakymėlių ciklą, skirtą savo žuvusių sūnų vaikystei, sudarė trečią eilėraščių rinkinį "Rasos ir ašaros", iš kurio keletas buvo išspausdinti "Gimtajame krašte" (1967. XI. 16). Paminėtina ir jos maloniai, jautriai skambanti eiliuota pasakėlė vaikams "Geroji širdelė".

Poetė mėgo Achmatovą, Gumiliovą, Pavlikovskają. Jų eilėraščius vertė į lietuvių kalbą. Tarp poetės rankraščių rasta ir K. Borutos eilėraščių rusų kalba. Taigi ji vertė ne tik iš rusų į lietuvių kalbą, bet ir atvirkščiai.

Tikinti kovotoja

Be literatūrinio darbo, O. Lukauskaitė-Poškienė varė dar labai svarbią ir gilią vągą, kuriai reikėjo nepaprastai didelės drąšos, heroiško tvirtadvasiškumo, — ji įsijungė į viešą ir atvirą kovą prieš žmogaus teisių pažeidinėjimus tarybinėje-socialistinėje santvarkoje. Bailių patar-lė "Prieš vėją nepapūsi" jai buvo svetima ir nepriimtina. Įstodama į vadinamąją Lietuvos Helsinkio grupę, ji tarsi tęsė savo žuvusių sūnų žygį ir išpirko viso gyvenimo klaidas, išlyginso vingius.

Prieš mirtį poetės sieloje įvyko labai reikšmingas lūžis. Visą amžių buvusį abejingą religinėms praktikoms, kai kuriais atvejais nevengusi net atšresnio žodžio Bažnyčios, dvasininkijos adresu ("Šiaulių miesto lyrinė kronika"), ji atliko išpažintį, priėmė švenčiausiąjį, Ligonių patepimą. Ateiste ji niekada savęs nelaikė, nuolatos kartodavo draugams: "Nelaikykit manęs bedieviu!" Kartą, dar gerokai prieš ligą, paklausta, kaip norėtų būti palaidota, jeigu iš-tiktų ją mirtis, atsakė: "Tik katalikiškai!" Bet tada ji, matyt, negalvojo, kad katalikiškas laidojimas yra daugiau, negu karsto įnešimas į bažnyčią, kad norint patekti į vestuvinę puotą, reikia ir vestuvinio rūbo.

(Nukelta į 6-tą psl.)

Garsoji muzikė celistė OFRA HARNOY dalyvaus programoje koncerto, kurį rengia Tarptikybinių santalka Toronto Roy Thomson salėje š. m. lapkričio 23, penktadienį, 8 v.v. Jos seneliai yra gimę Lietuvoje, Vilkaviškyje; 1930 m. emigravo Anglijon, o iš ten — Izraelin. Ofros tėvas ir ji pati yra gimę Izraelyje. Ofra su tėvais persikėlė Kanadon, būdama 7 metų amžiaus. Jos seneliai moka lietuviškai. Ofra kaip celistė yra pasiekusi pasaulinį mastą. Lapkričio 23 d. koncertas skiriamas sąžinės kalinių paramai.

Ištrigęs archyvo klausimas

V. MATULAITIS

Iki šiol Kanadoje lietuviai neturi bendro archyvo. Tik kai kurios parapijos bei organizacijos atideda atečiai svarbesnius dalykus. Dažnai jie nėra nuosekliai tvarkomi. Kanados lietuviai, kuriems atstovauja Kanados Lietuvių Bendruomenė, turėtų turėti vieną bendrą archyvą — istorinę bei muziejinę medžiagą, surinktą bei saugojamą atečiai.

Iš pirmosios imigracijos (1925-1930) žmonių jau beveik neliko sveikų visuomenininkų, kurie patys galėtų apie save bei organizacijų veiklą pasakyti. Kai kurios jų organizacijos jau likviduotos, istorinės vertės dokumentai išmesti. Iš pokarinės imigracijos dalis veikėjų jau kapinėse. Taip per 40-60 metų Kanados lietuvių veiklos medžiagos mes dar negalime pamatyti — rasti vienoje vietoje.

Daugiau kaip prieš metus KLB tarybos suvažiavime kultūros komisija buvo numaciūsi tokį archyvą organizuoti. Deja, apie jos veiklą šiuo reikalu nebuvo nieko žinoma. Taip 1984 m. gegužės mėnesį vienas lietuvis, rūpindamasis lietuvių istorinės medžiagos likimu, nieko nežinodamas apie kultūros komisijos veiklą, pasisūlė KLB krašto valdybos pirm. A. Pacevičiui suorganizuoti Kanados lietuvių archyvą KLB vardu. Jis paprašė pirmininką pasirūpinti patalpa, sugestijonudamas kreiptis į Toronto Lietuvių namų vadovybę. Ten buvo pensininkų kambarys buvo nenaudojamas ir buvo siūlytas vienai organizacijai įrengti parodų salę — kambarį. Ta organizacija kambario atsisakė.

Pirm. A. Pacevičius pagyrė to asmens iniciatyvą ir žadėjo rūpintis patalpa. Pirmininkui buvo pateiktas steigimo būsimos archyvo planas. Deja, tas reikalas buvo atidėliojamas. Rugsėjo pradžioje KLB valdybos posėdyje tam asmeniui buvo leista pasisakyti archyvo reikalu. Visiems valdybos bei komisijų nariams buvo išdalintos archyvo plano kopijos. Tik tada archyvo steigimo iniciatorius sužinojo, kad tas reikalas priklausė KLB kultūros komisijai, kuri tą archyvą organizavo.

Š. m. spalio mėn. KLB tarybos suvažiavime kultūros komisija pateikė steigimo lietuvių archyvo apytikrą sąmatą \$16.590, neįskaitant patalpų nuomos, kurių dar nėra. Taip pat pranešė, kas būtų renkami ir kas tą medžiagą pristatytų. Didžiausios sąmatos sumos numatytos lentynoms — \$6.000, specialioms dėžėms — \$5.000 (spintos ir kitos dėžės numatytos kitoje skiltyje), drėgmės kontrolės aparatui — \$400, du stalai — \$400, 3 kėdės — \$450, popieriams valyti chemikalai — \$400, rašomoji mašinėlė — \$700, paštui — \$1.000.

Nežinoma patalpa, bet jau statomos lentynos, drėkinimas... Jei būsimos archyvui

medžiagos jau išguldė dešimtimis metų nedrekinamos pasasmenis, tai dabar archyvo organizatoriai nori jas chemiškai išvalyti jau nuo pirmos dienos.

Ne taip buvo organizuotas prel. Pr. Juro lietuvių archyvas ALKA Putname, ne taip pradėjo generolas Nagius-Nagevičius steigti Vytauto Didžiojo muziejų Kaune. Jeigu jie būtų pradėję su daug nuliū turinčia sąmata, tų muziejų nebūtų buvę.

Pagal kultūros komisijos projektą, visą medžiagą surinks KLB apylinkių valdybos. Tai nepritrysusių žmonių svajonė. Ją griauia tame pačiu suvažiavime kitas pranešimas: iš pasiūstų 20-čiai apylinkių anketas grąžino tik 10, o kitos neatsakė.

Pavasari archyvo steigimo iniciatorius, pirm. A. Pacevičiui siūlė tik surasti pastovias patalpas bei jokius tikstantinius sąmatos. Stalus, spintas bei kėdes galima savanorišku būdu suorganizuoti per kai kurias organizacijas bei atskirus asmenis, kaip tai buvo padaryta iš dalies lietuvių jaunimo stovyklavietėse. Laikiniai galima rašyti ir asmenine rašomąja mašinėlė. Buvo pasiūlytas net mažas skaitytuvas (kompiuteris) kartotekai. Tokia reikalui atsirastų net savanoris stalius sudėti lentynoms.

Pats svarbiausias dalykas yra archyvinės medžiagos surinkimo organizavimas. Jei nebus asmenų, kurie eis ir rinks archyvinę medžiagą iš organizacijų, lietuviškų įstaigų, parapijų bei atskirų šeimų, tai ir šios kartos (1980-) veiklos istorijai patekti į archyvą bus labai maža viltis.

Kai Br. Kviklys buvo Toronte, užsiminiau, kad Toronte yra organizuojamas lietuvių archyvas. Jis labai nudžiugo ir pasiūlė didelę dalį savo archyvinės medžiagos perduoti Toronto lietuvių archyvui — muziejui.

Kultūros komisijos numatytos patalpos Priskikimo parapijoje, kurios yra naudojamos posėdžiams, visiškai netinkamos archyvui. Negalima palikti archyvinės medžiagos daugelio pereinamojo patalpoje. Be to, tas kambarys yra labai mažas. Archyvo patalpa turi būti tik tam reikalui skirta ir tik archyvo administratorių raktu prieinama.

KLB kultūros komisija turėtų rimtai svarstyti, praktiškai žvelgti į archyvo organizavimą ir bent pirmaisiais keletriais metais pamiršti iš lubų nurašytą tikstantinę sąmatą, kurios niekas neduos, ir komisijos tokio plano negalės vykdyti.

Bookbinding Studio "SAMOGITIA"

meniškai įraš knygas bei žurnalus. Savininkas — lietuvius. Telefonas 625-2412 P. O. Box 1343, Postal Station "B" Mississauga, Ontario L4Y 4B6

Baigė dienas kaip tikinti kovotoja

(Atkelta iš 5-to psl.)

Mirė poetė Lukauskaitė 1983 m. gruodžio 4 d. artimų bendraminčių rūpestingai slaugoma ir globojama.

Išpūdingos ir daug pasakančios tautai buvo jos laidotuvės. Bendraminėiai atvyko net iš tolimiausių vietovių. Prie duobės skambėjo ne tik atsišveikinimo kalbos, pamokslai, giesmės, bet ir eilėraščiai.

Atgulė poetė savo pamiltųjų Šiaulių žemėje — Ginkūnų kapinėse. Atgulė trečioji iš Helsinkio grupės narių. Šalia kun. Karolio Garucko, šalia kun. Bronislovo Laurinaičiaus jos kapas išliko kaip sunkiausių lietuvių tautai laikų ir kovų milžinapis.

Literatūrinis palikimas

Ką galima pasakyti apie Onos Lukauskaitės-Poškienės vietą ateities perspektyvoje? Reikia manyti, nesuklysimė tvirtindami, kad lietuvių literatūros istorijoje jos kūryba bus kur kas svarbesnis indėlis, negu daugelio tarybinių garsenybių-laureatų. Tiesa, ji nepasiekė Sigridos Undset ar Selmos Legeroef literatūrinės aureolės, bet "Lagerio pasakas" ir po daugelio dešimtmečių kiekvienas mėsliu ims į rankas, negu painiais ir klaidiais metaforų raizginiais iš negyvų žmonių ir negyvų situacijų nukaltus romanus ar apysakas. Jos atvirai skambančios eilės lietuviu sielai bus artimesnės, negu meistriskai įforminti... smilikalai svetimiems dievams. Jie rūks ir nuruks, palikdami tik laikmečio literatūrai ir asmeniškai autoriaus pavardei amžinos gėdos kvapą...

O. Lukauskaitės literatūrinį palikimą galima skirstyti į dvi dalis: į viešumoje nepriklausomas Lietuvos metais pasirodžius ir vėlesnė — pasaulio šviesos nebeišvydusią, "stalčinę", kuriai nežinia kiek laiko bus lemta klijoti rankraštiniais nuorašais. (...) Iš antrosios jos literatūrinės kūrybos dalies reikšmingiausias darbas bene bus "Lagerio pasakas". Šiomis novelėmis poetė pasirodo ne kiek neprastė nei epo žanre. Stubinančiai šurpus tarybinių lagerių, prarijusį milijonų milijonams jei ne gyvybę, tai

jaunystę ir sveikatą, gyvenimo epizodus ji pasakoja nuostabiai paprastai, ramiai, nesijaudindama ir nesigraudindama, o taip pat nejaudindama bei negraudindama. Tačiau skaitytojas pats nesulaukomai ir jaudinasi, ir gaudinasi...

"Lagerio pasakas" vertintinos ne tik vien literatūrinio, bet ir istorinio požiūriu. Daugybė lietuvių (taip pat ir ne-lietuvių)ėjo tais baisiaisiais "gulago" keliais, bet nedaugelis tepajuto pareigą (tegu ir ne solženiciniskai ar ne lukauskaitiskai) šitą tautos kančią kraiti perduoti kaip šventą atminimo dokumentą vaikams... Tėvų bei senolių palikti užrašai ateityje gal ne vienam atvertų akis, atidengti tiesą, kuri taip rūpestingai ir klasingai slepiama ir maskuojama mokyklose, institutuose, universitetuose.

Ne mažiau reikšmingas ir eilėraščių rinkinys "Rasos ir ašarai". Jis taip pat nedidelis — kaip ir pirmieji — apie 30 eilėraščių. Eilėraščiams būdingi tie patys lukauskaitiški motyvai, kaip ir jaunų dienų kūrybai. Tikslai tonas, suprantama, jau ramesnis, santūresnis, mintys brandesnės ir svaresnės. Dabar ji ne tik žodį "Dievas", bet ir Jo įvardį rašo didžiąja raide:

Rūpintojėli, gera su Tavim šį vakarą
Nuo kryžkelės į žemę gestancia žiūrėt.

Žmogaus gyvenimo prasmę poetė supranta visai krikščioniškai: žmogaus gyvenimas — ne vienadienio drugelio žaismas, bet privalantis nešti vaisių. Žmogus — Dievo kūrybos tęsėjas:

Kad nebūtų skriaudos, nei ašarų —
grūdus pasėtai.
Viespatie, tas didis Tavo darbas dar neįpusėtai.

Idomu skaityti ir mažučiu novelių ciklą jos sūnų vaikystės atminimui. Šitie kūrėliniai memuarinio pobūdžio ir atskleidžia dar vieną poetės sąvynę — pedagogiškumą. Savo sūnus ji auklėjo taip, kad iš tikro išsipildė jos eilėraščių žodžiai:

Didžiai kovai, kovai už ateitį
Tave atiduosi,
("Brangiausias pedas")

Stambi literatūros premija

JAV Lietuvių Bendruomenės krašto valdybos, kultūros tarybai pasiūlius, 1980 m. įsteigtoji 3000 dolerių Lietuvių Bendruomenės literatūros premija 1984 m. skiriama už grožinę lietuvių išeivijos kūrybą, išleistą 1984 m. arba už bet kada parašytus rankraščius. Tebegalioja praėjusiais metais skelbtos taisyklės bei sąlygos.

1. Premija skiriama, atsižvelgiant tik į svarstomojo kūrinio meninę vertę. Jei nebūtų gauta premijuotino lygio veikalo, vertinimo komisija pasiūlys kultūros tarybai tris išeivijos rašytojus, premijuotinus už bendrąjį įnašą į grožinę lietuvių literatūrą. Vienam iš jų kultūros taryba, susitarusi su vertinimo komisija, skirtą 1984 m. premiją.

2. Premijai veikalus atsiųsti paskutinė data — 1984 m. gruodžio 31 d.

3. Premijai veikalai siunčiami kultūros tarybos vicepirmininko adresu: Viktoras Mariūnas, 1994 Beverly Hills Dr., Richmond Hts, Ohio 44143, USA. Tel. (1-216) 481-4534.

Apie gautus rankraščius bus pranešta siuntėjams. Už pastuos užkliuvusias ar dingusias siuntas kultūros taryba neatsako. Spaudinius siųsti tik paprastai siunta, nereikalaujanti gavėjo parašo.

4. Rankraščių pakanka atsiųsti po vieną nuorašą. Jie bus grąžinami. Knygų atsiunčiama po penkias. Pageidautina, kad rankraščiai būtų rašyti mašinėlė. Bet bus priimami ir lengvai skaitomi ranka rašyti kūriniai. Nebus svarstomi slapyvardžiais pasirašyti veikalai.

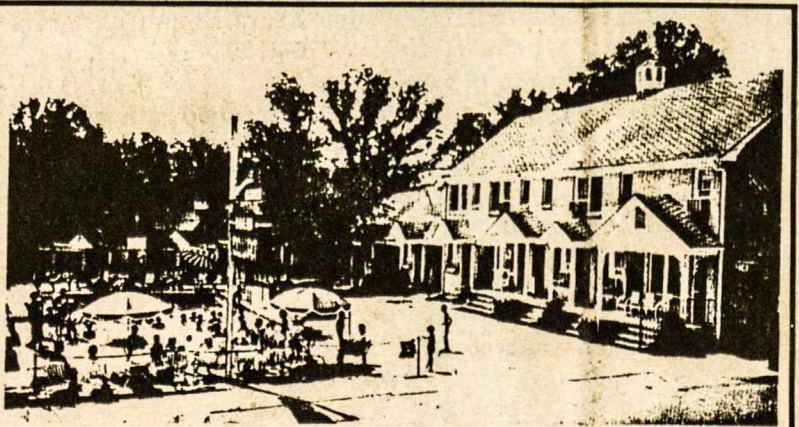
5. Prie siuntos pridėdama autoriaus pavardę, adresas ir telefoną numeris.

6. Vertinimo komisijos sudėtis bus paskelbta vėliau.

Pastabos. Premiją laimėjusio rankraščio autorius galės tartis su kultūros taryba dėl jo išleidimo.

1985 m. Lietuvių Bendruomenės literatūros premija bus skiriama už lituanistinės tematikos mokslo veikalą, išleistą 1983-1984 ar 1985 m. arba už bet kada parašytus rankraščius.

JAV LB kultūros taryba

Parduodamas šis motelis

Hot Springs, Arkansas, vietovėje pigia kaina ir geromis sąlygomis. Įmokėti 25% kainos. Teirautis šiuo adresu: Jonas Aukštuolis, 635 Ouachita Avenue, Hot Springs, Arkansas 71901, USA. Telefonas: (501) 623-6618 (savininkas J. Aukštuolis)

Montrealio lietuvių jaunimo ansamblis "Gintaras", minintis penkiolikos metų veiklos sukaktį. Jo vadovai: Silvija Akstinaite-Staskeviciene, Rimas Piekaitis, Kristina Kličiūtė, Milda Ruffo. Jie sėkmingai tęsia grupės veiklą

"ŽYDRA IR GELTONA"

Žvilgsnis į Birutės Pūkelevičiūtės knygą, kurioje sudėti du vaidinimai

I. "ŽYDRA"

Ar užrašėi mums saulę, širdies ramybę, žmoniškumą, gyvą tikėjimą? Ar užrašėi? O gal nusigandai pamatęs, kad esi vargas bėdžius ir neturi ko mums palikti?" — klausia Rozalija Baužienė Birutės Pūkelevičiūtės dramoje "Palikimas", kuri šioje knygoje pavadinta "Žmonės ir beržai" vardu.

Šioje dramoje nagrinėjama medžiaginio turto palikimo klausimas, kartu iškeliant ir dvasinio turto palikimo idėją.

Šiandien mes, jausdami artėjantį atsiskyrimą su šiuo pasauliu, rūpinamės žemiškų gėrybių paskirstymu pasiliekančioms mūsų vaikams ir giminėms. Turbūt tik retas pagalvojame apie kitokio turto — ne žemės, ne pinigų, ne namų, bet dvasinio turto palikimą ateinančioms kartoms. Eidami per gyvenimą, dažnai pamirštame, ar iš viso negalvojame apie dvasinių vertybių puoselėjimą, sukupimą, ugdymą, kad prieš mirdami atrastume savo praėjusiame gyvenime bent "vieną aukso grūdą", kurį perduotume "tam, ką mylim, ir todėl, kad mylim..."

Tokia yra pagrindinė šios dramos mintis, kuriai remiasi "Žmonės ir beržai" siužetas.

Vyriausias dramos veikėjas Martynas Vaitys nedaug dvasinių vertybių buvo sukaukęs per savo ilgą gyvenimą, kad jas paliktų savo vaikams. Tik sužinojęs, kad jo sūnus Eugenijus grįžta į tėvų namus, nupirko jam rašomąją mašinėlę. Eugenijus visą laiką buvo kitų šeimos narių pajaukimas dėl užmojo būti poetu. Nerasdamas tam pritarimo nei paramos iš savo tėvo, sesers ir jos vyro, jis paliko tėvų namus ir bastei kažkur po Ameriką keletą metų. Kai išsibastęs su savo motociklu po visus pasviečius sugrįžo namo ir sužinojo apie tėvų rūpestį nupirkti jam rašomąją mašinėlę, nušvito visas, lyg jo širdin būtų įkristę šviesus ir šiltes Sekminių saulės spindulys, nuo kurio jo širdis pradėjo "aižėti, skilti, dalimis atsidalinti". Šis jau beveik mirštančio tėvo supratimo parodymas ir kartu pripažinimas, kad sūnus gali rašyti poeziją, jam buvo brangiausia dovana, didžiausias palikimas, kuris pasuko jo gyvenimą teigiama kryptimi.

Drama "Žmonės ir beržai" yra pilna giliai išmąstytų minčių, jautraus požiūrio į jaunąją kartą, jos nerimastį, neapgalvotus šuolius, vos nenukrentantį bedugnę. Stipriai išryškintas ir vyresniosios kartos rūpestis bei skausmas besisielojant savo vaikų sielvartais ir skaudžiais išgyvenimais, į kuriuos, pilname rūpestių gyvenime buvo kreipta taip mažai dėmesio, nes didžiausias dėmesys buvo žemiškų turtų kaupimas ir krovimas į aruodus, lyg tai būtų pats didžiausias gyvenimo tikslas. O gal iš viso niekad nebuvo supratas moralinės paramos reikalingumas bresnčiam žmogui. Gal tokia moralinė parama, lyg ramstis, prilaikytų jauną žmogų, kad jis nesuduztų savo jautriame trapume ir lydytų jį per visas jo kely pasitaikančias duobes kaip kelrodės.

Perskačius paskutinį dramos puslapį ar paliekant vaidinimo salę, nusileidus uždan-

gai, skaitytojas ar žiūrovas su ašaromis akyse pats save klaus: o ką gi iš tikro Vaitys paliko savo sūnui, kuris plaukė per gyvenimą "pamėklišku laivu", pasiėmęs savo mylimą Vaivą? Tikrai, ką daugiau jis paliko bei lietuviškos sodybos Beržoro?

Gal ne visi sugavo per visą dramą besitęsiančią mintį, kad tėvas paliko sūnui paskatinimą ir davė įkvėpimo rašyti poeziją, pasakydamas jam: naują mašinėlę "atrasė bibliotekoje". Martynui Vaiciui mirus, sūnus Eugenijus, pagautas kūrybinės žiežirbos, jau pradeda savo pirmuosius simbolinės poezijos žingsnius, iš kurių išnyra laivas su jūreiviais ir juose plaukiančiais jo šeimos nariais. Jis savo vizijoje jau regi, kaip iš tamsos išnyra "valtis ir tylusis irkluojas, kuris išsivis jo tėvą ir visus perkels į krantą, kur subyrės drauge su smėlio grūdais" ir nekviestoji viešnia mirtis užvaldys visus turtus.

Į "Žmonės ir beržai" dramą Birutė Pūkelevičiūtė įveda ir kitus Martyno Vaičio šeimos narius, kurie taip pat yra neatskiriama dramos dalis. Jo ilgametė šeimininkė Rozalija Baužienė, pamesta girtuoklio vyro, mirus Vaičio žmonai, augina paliktus našlaičius — dukterį Ireną ir sūnų Eugenijų. Išgyvena pas Vaitį ilgus dvidešimt ketverius metus, vis tikėdamasi, kad kada nors Martynas įteisins jų bendrą gyvenimą. Bet Martynas vis išsisukinėja: "Aš kitaip negalėjau! Taip augintas, dėdė kunigas. Nors žinau, kad Bauža tėvė paliko, kad ne tu ji pameitė, bet 'gyvnašlė' man nuo pat vaikystės buvo baises žodis..."

"Bet tau nebuvo baisu, kai ta 'gyvnašlė' supo ir vystė tavo sūnų, augino dukterį! To tau nebuvo baisu" — su širdies gėla numeta priekiaštą Rozalija ir vėl pasineria į saulėlydžių žaras, jausdama, kad ji visa "apledėja" tuose šaltuose žiemos saulėlydžiuose ir "vedybos jau nieko negalėjo išgelbėti". Kai, Rozalijos vyru mirus, Martynas pasiūlo sutuoktuves, ši to pasiūlymo atsisako, pasiteisindama: "Įvyko keistas dalykas: tau skersai kelio stovėjo gyvas Jurgis, o mane pradėjo bauginti miręs Jurgis. Lyg mes būtume prisaukę jam mirtį. Lyg pagaliau sulaukėm to, ko visą gyvenimą troškome! Štai, gyveno žmogus, kuris nelaimėi kažkada buvo peržengęs mano kelią. Ar vien dėl to turėjome geisti jo mirties?"

Taip Rozalija Vaičio gyvenimą ir pasiliko tik moterimi, užauginusi jo vaikus, neįteisinta kaip šeimos narys, neįskaityta į palikimą.

Į Vaičio dukters Irenos gyvenimą, gudriai užmaskavęs savo tikslus, "įsluogia" Bruno Grigaitis. Kosmopolitas, besigardžiuojantis aukštosios klases etiketo plonybėmis, sugėbantį panaudoti savo žmogaus daktarės profesiją ir uždirbtus pinigus savo socialinei padėčiai išlaikyti aukštųjų mokyklų. Žiūrint iš Vaičio šeimos pusės — tai pats neigiamiausias personažas, bet be jo drama būtų "sausas". Bruno ją gerokai "pavilgo".

Su antruoju sakiniu pirmame veiksmo sutinkame paliegančio Vaičio slaugę Vaivą

Stankūnaitę, vėliau Eugenijaus sužadėtinę, kuri buvo "prieš trejus metus kaip ryšulys, paliktas traukinių stotyje." Eugenijaus įtaigota, savo Irena ją atsikviečia slaugyti sergančio Vaičio. Ir Eugenijus, sugrįžęs iš savo klajokliškų kelionių, randa ją gyvenančią ties sodyboje, mėgina sau susigrąžinti. Bruno Grigaitis, kuris buvo "šešioms mėnesiams ištremtas į Beržorą" tam, kad būtų geras tėvui ir laimėtų jo palankumą, kai bus sudaromas testamentas, yra žūt-būt pasiryžęs tapti Beržoro savininku ir, kiek įmanydams, mėgina "apsukti" galvą Vaivai, nes Irena visą laiką gyvena Madisone.

Nepatyrusi Vaiva, norėdama įtikinti Eugenijų, koks Bruno rūpestingas ir praktiškas, atskleidžia jam visus jo planus. O Eugenijus viską išdrožia jam į akis, girdint tėvui. Vaiva, pamatiusi Bruno sukybes ir melus, palieka jį ir sugrįžta prie Eugenijaus.

Martynas Vaitys laimingas, kad sūnus grįžta į tikrą kelią ir kad sužinojo kokiomis apgyvystėmis jo dukte ir žentas nori gauti Beržorą bei įrengti jame vasarvietę, kur "pakrantėje pridrys gurgį namelių, kaip inkilų; įvairiais balsais spygaus tranzistoriai, oras plis nuo motorlaivių burzgimo, vandenį plūduriuos tuščios alaus skardinės, čirksės hamburgeriai ir pizzos..." Pasiukietės notarą, perrašo testamentą ir viską palieka sūnui Eugenijui.

Ši simboliška lyrinė drama yra kiekvienam žiūrovui ar šios dramos skaitytojui labai savita, labai suprantama, nes kiekvienas joje atras ir dalį savęs. Labai įmantriai supinti dialogai išryškina kiekvieno personažo užmačius, palinkimus, ydas, nuoskaudas ir meilę. Kiekvienas jų skirtingai kovoja už pripažinimą, pagarbą, turtą, savęs aukštinimą. Tikslų siekia įvairiais keliais — juokingais, dramatiškais, graudžiais lyriškais. Čia ir yra pati stiprioji dramų pusė. B. Pūkelevičiūtės dramoje nėra bereikalingų frazių veikalui pratešti ar papildomų personažų dramai paspalvinti. Kiekvienas veikėjas turi tik tiek teksto, kiek jo reikia parodyti savo tikriesiems siekiams, tikrajam veidui ir užmačiom.

Ši drama pavadinimu "Palikimas" buvo premijuotas Los Angeles dramų sambūrio skelbtame konkurse ir suvaidinta IV Teatrų festivalyje Toronte (pakartota sekančią dieną, žiūrovams pageidaujant). Po to dar vaidinta Los Angeles, Čikagoje, Detroito ir Australijoje Melburno bei Sydnejaus lietuviams. Šį veikalą yra matę daugiau kaip 4000 žmonių. Dailiosios literatūros mėgėjams ši drama gali būti ir malonus pasiskaitymas. Ji galėtų būti perrašyta į "bestseller" romaną, nes skaitytojai daugiau mėgsta skaityti romanus nei scenos veikalus.

(Bus daugiau)

Pianino technikas A. BRICKUS

gali sutvarkyti jūsų turimus pianinus, pagelbėti juos perkant arba parduodant.

Skambinti 762-6128 Toronte.

Muzikas ALVYDAS VASAITIS, gyvenantis JAV-se ir pasižymėjęs kaip pianistas, akompaniatorius, simfoninių orkestrų ir operų dirigentas. Nuo 1977 m. iki 1983 m. vadovavo Čikagos lietuvių operos muzikinei daliai. Š. m. gruodžio 2 d. Anapilio salėje drauge su torontiečiu muziku JONU GOVEDU atliks dviejų pianinų koncertą The Golden Shutter Studio

“Ažuolai piliakalnyje”

Naujosios rašytojo Juozo Kraliausko knygos sutiktuvės Anapilyje

Naujoji torontiečio rašytojo knyga “Ažuolai piliakalnyje” pasirodė knygų rinkoje jau žymiai anksčiau, bet leidėjai (specialus komitetas), jos sutiktuves surengė lapkričio 4 d. Lietuvos kankinių parapijos salėje, Anapilyje. Tai buvo rudeninio kapinių lankymo diena, bet tokia lietinga, kad ir numatytos pamaldos kapinėse turėjo būti perkeltos į šventovę. Tai atsiliepė ir maldininkų ir knygos rėmėjų skaičiui. Vis dėlto susirinko ne taip jau mažas literatūros žmonių skaičius pagerbti ir autorius, ir jo kūrybos, ypač devynių jo romanų.

Programą pradėjo leidėjų komiteto atstovė A. Sungailienė, pateikdama pluoštą žinių apie pagrindinį kalbėtoją rašytoją Vytautą Volertą.

Dailių ir glaustu žodžių apie J. Kraliausko kūrybą kalbėjo iš JAV atskridęs V. Volertas. Jis konstatavo esamą knygos būklę Š. Amerikoje, pabrėžė sunkejančią lietuviškos knygos būklę išeivijoje ir džiaugėsi torontiečių pastangomis turinti lietuvių literatūrą. J. Kraliausko kūryba esanti dvejojimo pobūdžio — istorinė ir dabartinė. Plačiausiai ir stipriausiai jis pasireiškęs istoriniuose romanuose, bet neapleidęs ir dabarties gyvenimo. Apgailestavo, kad leidinyje “Ažuolai piliakalnyje” nėra ištraukų iš jaunystės kūrybos “Septyni kalavijai”.

Baigęs savo žodį, V. Volertas išskubėjo į aerodromą, nes turėjo grįžti laiku į Filadelfiją. J. Kraliauskas padėkojo jam už tokį žygį ir pats įteikė rėmėjams specialius egzempliorius savo knygos, meniskai įristos knygrišio Alekso Plenio, firmos “Samogitia” savininko. Tokius egzempliorius su autorius įrašais gavo: A. Plenys, kun. J. Staškus, dr. J. Sungaila, J. Gustainis, I. S. Girdzijauskai, Pristakelimo kredito kooperatyvo valdybos pirm. dr. S. Čepas, dr. A. M. ir dr. S. P. Kazlauskai, S. A. Viskontai, dr. M. Uleckienė, dr. A. Valadka, “Paramos” kredito kooperatyvo valdybos pirm. H. Stepaitytis, Kanados lietuvių fondo valdybos pirm. H. Lapas, Z. Girdauskas, A. Svilaitė-Craig, V. Bačėnas, Toronto Lietuvių namų valdybos pirm. V. Dauginis, kun. Pr. Gaida.

Programos vedėja A. Sungailienė painformavo susirinkusius apie leidėjų komiteto atsiradimą ir jo atliktą darbą. Jo dėka buvo suteikta pakankama visuomenės parama, įgalinusi išleisti šią knygą.

Ilgėsniame savo žodyje autorius J. Kraliauskas metė istorinį žvilgsnį į Lietuvos likimą, jos praeitį, kuri nenutraukiama tėkme srūva dabar-

tin ir ateitin. Bendroje per-

spektyvoje ir mūsų pastangos nesančios bereikšmės. Apgailestavo pasiturinčių tautiečių sumenkusį dėmesį literatūrai, dėkojo leidėjų komiteui ir dosniems rėmėjams už pastangas išleisti jo knygą.

Turininga autoriaus kalbą sekti kildė balso nesuderinimas su mikrofonu, kuris tarpais per daug stiprino garsą. Baigęs kalbą, autorius atsistojo prie stalo ant pakylės ir pasirašinėjo savo knygas tautiečiams, kurie, sustoję eilėn, laukė autoriaus įrašo. Kiti, jau turintieji knygą, ėjo vaisintis kava bei skanėstais ir dalintis įspūdžiais.

Taip palydėta knyga pradėjo savo kelionę į tautiečių pastoges per platinotus. Jos platinimu rūpinasi V. Aušrotas (29 Sun Row Dr., Weston, Ont. M9P 3H5, Canada). Kaina — \$6 (JAV-se taip pat \$6 JAV valiuta dėl brangesnio pašto pataravimo). Užsakant paštu, reikia pridėti \$1.50 pašto išlaidoms. D.

Premija už poeziją

Montrealio akademinio sambūrio Vinco Krėvės vardo literatūros premija už 1983-84 m. išleistą knygą paskirta Kaziui Bradūniui už “Priešrašus”. \$1,000 premija laureatui bus įteikta lapkričio 24 d. Montrealyje. Premijos mectenatas — Kanados lietuvių fondas. B. S.

Dainos ir muzikos konkursas

JAV LB kultūros taryba skelbia antrąjį jaunųjų dainininkų bei instrumentalistų konkursą. Konkursas įvyks Klivlande, Ohio, 1985 m. kovo 16 d., Dievo Motinos parapijos auditorijoje. Kviečiami dalyvauti visi lietuvių kilmės jaunieji menininkai. Amžius — nuo 16 metų iki 30 metų. Premijos bus trijų kategorijų — dainavimo, styginių ir pučiamųjų instrumentų, fortepijono. Speciali premija kanklių kategorijai.

Norintieji dalyvauti prašomi užsiregistruoti ligi 1985 m. sausio 30 d., pridėdant trumpą biografinę apybraižą ir pavyzdinę juostelę (nebūtinai iš konkursinio repertuaro). Konkursui repertuaras sudaromas laisvu pasirinkimu. Dainininkų programa turi būti neilgesnė kaip 15 minučių, visų kitų — ligi 20 minučių ilgumo. Pirmajam kultūros tarybos konkurse (1982 m.) pirmas premijas laimėjęs šiam konkurse dalyvauti negalės.

Prašome registruotis šiuo adresu: Andrius Kuprevičius, 2166 N. St. James Pkwy., Cleveland Hts, Ohio 44106, USA. Tel. (216) 321-1710.

"Visuomeniniai klausimai"

Prelato Mykolo Krupavičiaus publicistika

1983 m. popiežiaus Leono XIII fondas išleido stambią knygą “Visuomeniniai klausimai”. Tai straipsnių rinkinys iš prel. M. Krupavičiaus palikimo. Redaktorius ir įvado autorius yra kun. V. Bagdavičius, išleisdinęs per 10 knygų. Po įvado yra Bernardo Žukausko žodis “Dr. Balio Palio-ko įnašas”, kuris pateikia žinių, kas ir kokių būdu prisidėjo prie šios knygos paruošimo bei išleidimo.

“Visuomeniniai klausimai” yra suskirstyti į septynias dalis.

Lietuvių tauta

Pirmoji dalis “Lietuvių tauta” yra labiausiai istoriška ir originali. Joje žymusis krikščioniškosios demokratijos atstovas, pasirėmęs įvairiais šaltiniais ir savo paties patirtimi, apžvelgia pagrindinių lietuvių partijų ideologijas ir veiklą prieš Lietuvos nepriklausomybės atgavimą ir ją atgavus.

Tema labai plati. Kaip ir reikia tikėtis iš aktyvaus šio veiklos dalyvio, savoji srovė yra pilniau už kitas išryškinta, tačiau pravartu pastebėti vykusias autoriaus pastangas išlaikyti besivaržančių partijų nagrinėjimo pusiausvyrą. Tai straipsnių daro mokslišką. Pavyzdžiui, Krupavičius, ryškindamas krikščioniškosios demokratijos nuopelnus, nevengia pacituoti tai, ką teigiama ar neigiamo apie tą srovę rašo ideologinis varžovas Steponas Kairys. Tad apologetiškuo niuansai netemdome tiesos.

Antra vertus, istorikas pasigestų pilnesnio vaizdo, sakysime, pastraipoje apie kunigų veiklą, būtent: iš kokio bendro kunigų skaičiaus už sukilmą nukentėjo apie 200 kunigų trijose vyskupijose (26 p.).

Daugiau publicistinio jautrumo yra padalioje “Kryžiuojamoji Lietuva”, kur apžvelgta lietuvių bei katalikybės kova su vokiečiais ir rusais ilgą šimtmečių būvyje. Padala apie lietuvių-žydų santykius nacimečių yra pagrįsta gerais dokumentais ir argumentais, nors kaip žinome, didesnio tokios medžiagos kiekio mes ir dabar tebestokojame.

Demokratija

Antroji dalis “Krikščioniškoji demokratija” iškelia popiežių enciklikų principus, ypač “Rerum novarum”, besprendžiant socialinį klausimą. Autorius tiksliai pateikia tuos principus priešpriešoje su liberalizmo ir socializmo idėjomis, pabrėždamas ne tik materialines, bet ir dvasines vertybes.

Ši tema yra daugiau ar mažiau plėtojama kone visose knygos dalyse. Žvelgiant iš tolesnės perspektyvos, laikurie teiginiai dabar atrodo įtaigoti anuomet madingų evoliucinių priemaišų, pvz., kai “stabmeldybei” priskiriamas paproty panaudoti jaunų vaikų darbą. Beje, XIX š. viduryje, kai kasyklose buvo naudojamas vaikų darbas, Anglija nebuvo “stabmeldžių” kraštas. Antra vertus, primitivios kiltys ir prieš krikščionybės laikus vertino šeimą ir mylėjo vaikus, o jų įsidarbinimas dažnai buvo palaipsniškas ir nebūtinai blogesnis už civilizuotų kraštų praktiką.

Katalikų veikla

Trečioji dalis “Katalikų veikimas” rūpinasi katalikų organizacijomis, jų programa, veikla ir atsako į abejojančių priekaištus. Padalioje “Lilie”io vyskupija” autorius pateikia vienos prancūzų vyskupijos veiklos paradoksą, kai anuo metu katalikų atstovų Prancūzijos parlamente užtikta apie 130-150, o katalikų partija įstengusi turėti vos 14 narių parlamentary. Smulkiai išnagrinėta tos vyskupijos sąranga, kad ir lietuvių turėtų pavyzdžių, kuriais reikia sekti ar kurių vengti savose vyskupijose.

Darbininkas ir darbas

Ketvirtoji dalis “Darbininkas ir darbas” teologiškai pagrindžia darbo esmę bei vertę ir gina Katalikų Bendrijos laikyseną šiuo klausimu. Čia iškelti krikščioniškosios demokratijos nuopelnai Lietuvoje, kai į konstituciją buvo įrašyti paragrafai apie lygias piliečių teises ir darbo pajėgų ap-

sauga bei globa, neminint kitų srovių įnašo.

Padala apie tretininkų vaidmenį būtų geriau tikusi trečiojoje dalyje, kur kalbama apie katalikų organizacijas. Kitos padalos smulkiau taiko enciklikų principus darbo ir kapitalo santykiams nuvesti, socialinėms bei moralinėms sąlygoms konkretinti, taip pat užgriebia ir darbo atlyginimo teorijas.

Penktoji dalis “Rerum novarum”, pati ilgiausia, pateikia enciklikos kilmę, pagrindinius jos dėsnius, šešely palikdama liberalizmo, socializmo teorinius ir praktinius sprendimus. Nors krikščionybė bei katalikybė rūpinosi socialiniu klausimu išstus šimtmečius, autorius teiginiai padalioje “Ar ne per vėlai buvo paskelbta enciklika Rerum novarum?” vis dėlto kelia abejonių. Šias eilutes rašančiam atrodo, kad sistemingas krikščionių atsakas į Karolio Markso iššauką negalimas laikyti ankstyvu. Šiuo klausimu ir katalikybės santykių su protestantizmu tema autorius yra ryškiai apologetiškas.

Komunizmas

Šeštoji dalis “Komunizmo problemos” yra ypač vertinga duomenimis iš paties autoriaus patirties su komunizmu ir komunistais. Autorius pamini komunistinių bendruomenių steigimo eksperimentus praelyje, skiria pastraipą to pobūdžio jėzuitų kolonijai Paragvajuje (XVII š.), pažymi, kad katalikų ir anglikonų vienuolynai yra komunistinės oazės, nes remiasi religija ir savanoriškumu. Tuo tarpu sovietinių komunistų kolektyvizmo bandymai palaimi smurtu ir prievarta, grubiu tradicinės religijos persekiojimu ir marksistinės religijos brukimu. Ši dalis baigama Jono XXIII enciklikos “Pacem in terris” apžvalga, kur šalia įprastinių ideologijų kritikos pasigirsta ir nauja gaida, prieštaraujanti ankstyvesnei apie galimybę rasti pozityvių vertybių ir klaidingose filosofijoje.

Auklėjimas

Septintoji dalis “Auklėjimo problemos” narplioja valstybės ir K. Bendrijos santykius ir jų susikryžavimo areną — mokyklą. Gilia įžvalga autorius nurodo ribas, kurių valstybė neturi peržengti, nes ji nėra absoliutus asmens viešpats. Tai taikoma ir šeimos, ir mokyklos atžvilgiu. Savo mintis autorius paryškina pavyzdžiais iš katalikiško krašto (Prancūzija). Ar tie patys metodai tiktų nekatalikiškame krašte, neaišku. Ar mūsų frontininkų iškelta vadinamoji nepasaulėžiūrinė politika pažeistų krikščioniškosios demokratijos principus, autorius neatsako. O anuo metu daug rašalo tuo klausimu išlieta.

Krupavičiaus asmuo

Taikliai kun. V. Bagdavičius apibūdina Krupavičių: jis tapo “ryškiausiai įsirašiusia asmenybe nepriklausomos Lietuvos gyvenime” (11 p.). Krupavičius buvo šakota bei turtinga asmenybė: valstybininkas ir politikas, filosofas ir teologas, mokslininkas ir publicistas, teoretikas ir prak-

tikas su labai ryškia politiko, teologo, publicisto ir praktiko persvara. Jisai buvo gerai susipažinęs su popiežių enciklikomis bei autoritetingais jų komentatoriais, naudojosi jais ir skleidė jų mintis kaip galutinę tiesą.

Į plonybes ir subtilumus jis nesileido. Tad savo publicistikoje jis vartoja liberalizmo ir socializmo sąvokas rupiais bruožais, nors tie žodžiai kelių šimtmečių raidoje turėjo gerą pustuzinį skirtingų filosofinių, politinių, ekonominių ir kitokių prasmų.

Kapitalizmo apologetai gali pasigesti pvz. pilno privačios iniciatyvos įvertinimo; ji žmonių gobsumą pakinko bendram gerui, nes liberalūs gamintojai, besivaržydami tarpusavyje, pagamina kuo geresnes ir pigesnes prekes... Bet nereikia pamiršti, kad Krupavičiaus veiklos laikai jį pateisinio. Srovinėse lietuvių varžybose anuo metu buvo tiek polemikos, retorikos ir demagogijos, kad idėjų plonybės niekas nebuvo pribrendęs. Nebuvo pasirinkimo: grubius varžovus reikėjo atremti jų pačių ginklais.

Kovotojas ir publicistas

Visa publicistika tad yra būdinga užgrūdinto Krupavičiaus — kovotojo už lietuviybę, krikščionybę bei katalikybę asmenybe. Šis kovotojas buvo tiek įsitikinęs krikščioniškųjų principų teisingumu, kad jam atrodė, jog, visam pasauliui tapus katalikišku, socialinis klausimas būtų galutinai išspręstas. Aš, pasekdamas amerikiečių socialologų mintis, manau, kad ir tada socialinės problemos nepradingtų.

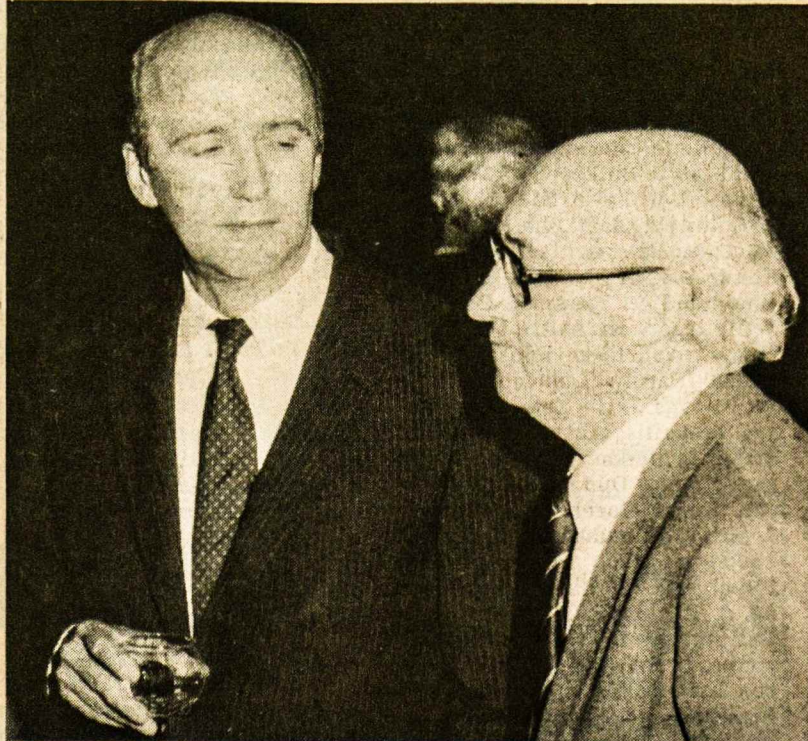
Vis dėlto trys dalykai, susiję su socialiniu klausimu, nėra nagrinėti: 1. subsidiarumo principas, kurio stoka pastebėjo Badganavičius, 2. įmonių vedėjų (managerial) revoliucija, 3. profesinių sąjungų ir darbininkų teisių į darbą susikryžavimas. Publicistinių straipsnių rinkinyje, žinoma, negalima išvengti pasikartojimų, betgi ypačiai tenka pasigesti datų, kada tie straipsniai parašyti, nes mūsų dabartis labai skiriasi nuo autoriaus “dabar”, tad perspektyva pradingsta.

Klaidos

Krupavičiaus stilius — dažnai retoriškas, išlaikytas, o kalba, taisyta lituanistų Juozo Masilionio, be priekaištų. Pastebėjau tik keletą spaudos klaidų, būtent: “Jau Pijus IX 1846 m. iškilmingai jį (komunizmą) pasmerkę” (428 p.), nors Markso komunizmas tada dar nebuvo gimęs. Parašyta, jog laikinoji (sukiliminė) vyriausybė paskelbta 1941. VI. 25, o turi būti 23 d. (105 p.). Atrodo, kad sakiny, išreiškias V. Solovjovo mintį apie dvi laisves, stokoja iškritusių žodžių (403 p.).

Visi, kurie prisidėjo prie šios vertingos knygos paruošimo, redagavimo bei išleidimo, nusipelnė mūsų pagarbos ir padėkos.

Mykolas Krupavičius, VISUOMENINIAI KLAUSIMAI. Išleido Popiežiaus Leono XIII fondas. Tekstą rinko Aleksandras Pakalniškis, jn.; spaudė M. Morkūno spaustuvė. Čikaga 1983 m., 488 psl.

Įteikus trečiąjį \$100,000 įnašą lituanistikos katedrai Ilinojaus universitete, kanclerio svetainėje kalbasi universiteto kancleris DONALD L. LANGENBERG su lituanistikos katedros vedėju dr. BRONIUMI VASKELIU

Nuotr. J. Tamuličiaus

KULTŪRINĖJE VEIKLOJE

Toronto “Gintaro” ansamblis, laimėjęs pirmą premiją tarptautiniame folkloro festivalyje Britanijoje, atvyks Čikagon. “Gintaro” koncertą lapkričio 24, šeštadienį, 7 v.v., Jaunimo centre rengia vietinė tautinių šokių grupė “Grandis”, vadovaujama I. Smie- liauskienės.

Žymioji Bavarijos operos sol. Lilija Šukytė, dainuojanti ne tik Miunchene, bet ir kituose V. Europos operų teatruose, atvyks į JAV. Jos koncertą Detroito bei apylinkių lietuviams 1985 m. vasario 24 d., 3 v.p.p., “Crestwood” auditorijoje rengia JAV Lietuvių fondas. Koncertui sol. L. Šukytė panaudos vasario mėnesį gaunamas atostogas. Ar jos koncertai bus rengiami ir kitose lietuvių kolonijose, spaudoje šiuo metu nerashoma. Pasigarsino tik koncerto rengėjai Detroito, prašydami tą datą rezervuoti sol. L. Šukytėi.

Niujorko ateitininkai rugsėjo 22-23 d.d. mažojoje Kultūros židinio salėje surengė čikagietis dail. Giedrės Žumbakienės oforto darbų parodą. Atidaryme kalbėjo dail. Vytautas Ignas, trumpą sveikinimo žodį tarė vysk. Paulius Baltakis, OFM. Pirmoji dail. G. Žumbakienės paroda Niujorke buvo surengta prieš gerą dešimtmetį senajame Kultūros židinyje, kai ji dar kūrė emalio techniką, o dabar yra perėjusi į spalvotus ofortus. Parodai buvo sutelkusi 40 darbų, kuriuose vyravo suabstraktinti gamtovaizdžiai. Juose kartais prasižviečia ir realistiniai motyvai. Jos darbams būdingos prislopintos spalvos — rusva, žalsva, melsva ir sidabrinė.

Sol. Arnoldas Voketaitis, bosas-baritonas, rugpjūčio 31 ir rugsėjo 2 d.d. dalyvavo Klivlando simfoninio orkestro koncertuose. Pirmajame buvo atlikta D. Šostakovičiaus poema bosui ir chorui “Stepano Razino egzekucija”, antrajame — S. Prokofjevo simfoninė siuita orkestrui ir baritonui “Leitenantas Kizė”, paimta iš tokiu pavadinimu Leningrade 1933 m. pagaminto filmo. Jam buvo panaudota J. Tinjanovo novelė, kurioje caras sumaišo žodžių dalis ir tą leitenantą padaro moterimi Kizę. Sol. A. Voketaitis, gimęs 1932 m. gegužės 11 d. New Haven, yra žymiausias lietuvių kilmės dainininkas JA Valstybėse, paruošęs daug operinių vaidmenų, dažnai dalyvaujantis koncertuose.

Čikagoje veikianti filatelistų draugija “Lietuva” spalio 20-21 d.d. Jaunimo centre surengė XX-ją filatelijos parodą. Ją atidarė generalinė Lietuvos konsulė J. Daužvardienė, tarusi žodį ir perkirpusi tautinių spalvų juostelę. Paroda buvo suskirstyta į keturias grupes. Pirmoje grupėje buvo su- telkti pirmieji Lietuvos pašto ženklai, kurių net po 15 rėmų parūpino torontietis P. Barbatavičius ir čikagietis S. Ivanauskas. Niujorkietis Alg. Ruzgas šion grupę įsijungė vokais iš įvairių etnografinės Lietuvos vietovių. Antra grupė buvo skirta JA Valstybėms bei kitoms šalims. Filatelistų draugijos “Lietuva” pirm. Jonas Adomėnas turėjo idomų vokių ir pašto ženklų rinkinį, susietą su popiežiaus Jono-Pauliaus II kelionėmis. Jas daugelis šalių paženklino specialiai išleistais ženklais ir vokais. Čikagietis J. Mačėnas šiam skyriui buvo sutelkęs Vatikano vokus, o A. Ruzgas — dail. V. K. Jonyno pieštus V. Vokietijos ir Vatikano pašto ženklus. Trečiojoje grupėje buvo išdėstyti teminiai rinkiniai. V. Lukoševičius čia turėjo daug oficialaus susirašinėjimo vokių tarp įvairių valstybių vadų bei valdovų. Čikagietis V. Urbono surinkti pašto ženklai atspindėjo Nobelio premijų laimėtojus. Ketvirta grupė teko numizmatikai ir istorijai. Čikagietis J. Augustinys jai buvo sutelkęs popierinius bei metalinius pinigus ir medalius. Istorijai atstovavo “Darius-Girėno albumo” autorius inž. E. Jasiūno šį leidinį ruošiant sutelktą medžiagą: nuotraukos, kai kurios net iš asmeninio S. Dariaus albumo, dokumentai, plakatai, iškarpos iš laikraščių, “Lituanicos” propeleris, naudotas skraidymuose JAV, pakeistas kitu skrydžiui per Atlantą. Nepremijuojamoje grupėje S. Ivanauskas rodė grybų pašto ženklus rinkinį. Premijas paskyrė vertintojų komisija — E. Jasiūnas, L. Kairys ir J. Liubinskas: aukščiausioji teko torontiečiui P. Barbatavičiui, pirmosios — S. Ivanauskui, J. Mačėnui, S. Lukoševičiui ir J. Augustiniui, antrosios — A. Ruzgii, J. Adomėnui ir V. Urbonui.

“Dailės” salonas-parduotuvė Vilniuje surengė dailininkų Andriaus Giedrimo ir Arvydo Pakalnos tapybos darbų parodą. A. Giedrimas, 1972 m. baigęs Vilniaus dailės instituto vitražo fakultetą, parodai pateikė 17 gamtovaizdžių. Parodose jis dalyvauja nuo 1978 m. A. Pakalka yra baigęs Vilniaus dailės instituto tapybos fakultetą 1981 m. Parodon jis įsijungė peizažais ir portretais.

“Vagos” knygynas Vilniuje sositinės gyventojus ir svečius pakvietė į latvių dail. Viesturo Granto grafikos darbų parodą. Jai buvo sutelktos variacijos įvairiomis temomis, iliustracijos G. Flobero knygai “Salambo”, daug grafikos laktšų iš senesnių Rygoje surengtos parodos.

Dvi archeologinės ekspedicijos praėjusią vasarą darbavosi Ukmergės rajone. Grupė Lietuvos mokslų akademijos istorijos instituto archeologų, talkon pasikvietusių vietinius kraštotyrininkus, tyrinėjo archeologijos paminklų laikomą Vidikšio apylinkės alka. Kita kraštotyrininkų grupė, vadovaujama Ukmergės kraštotyros muziejaus bendradarbės B. Puodžiuvytės, kasinėjo Tulpiakiemio senkapi. Atkasta X-XIII š. penkiolika kapų. Juose rasta geležinių peiliukų, sagčių, odinės piniginių liekanos su žalvario papuošimais, žalvarinėmis monetomis.

Vokiečių literatūros klasiko Tomo Mano namelis Nidoje, ant Skruzdynės kopų, susilaukė gelsvų nendrių stogo, sakais kvepiančios laiptynės. Sudėtingas atnaujinimo darbus atliko Klaipėdos restauratorių brigada, vadovaujama Vytauto Klavaičio. Atjaunėję ir etnografinės sodybos Kuršių marių pakrantėje. Klaipėdiečiai taipgi atnaujino Joniškio rajono Žagarės dvaro rūmus. S. Daukanto paminklą Papilėje, Židikų koplyčia, kurioje palaidota Šatrijos Ragana. Klaipėdos senamiestyje jie baigia atnaujinti XIX-XX š. pradžios sandėlius. Siaura gatvelė taps prekybos centru su jaukiomis viena prie kitos prigludusiomis parduotuvėmis.

Operos sol. Aleksandra Staškevičiūtė, lyrinis sopranas, gimusi 1899 m. gruodžio 22 d. Kaune, mirė Vilniuje spalio 19 d. Vėlionė 1930 m. baigė Prahos konservatoriją, įsijungė į Kauno operos teatrą, kuriame jau buvo debiutavusi 1929 m. Tatjanos vaidmeniu P. Čaikovskio operoje “Eugenijus Oneginas”. Su tuo vaidmeniu 1937 m. gastroliavo Prahos operos teatre, 1940 m. — Didzijaime Maskvos teatre. Kauno operoje jai teko dainuoti kartu su apsilankiusiu F. Šaliapinu ir K. Petrausku. Buvo sukūrusi pagrindinius populiariųjų operų sopranos vaidmenis. Pagrindine jos varžove tais laikais buvo Antanina Dambrauskaitė, taip pat lyrinis sopranas. Jos išsiskyrė 1941 m., kai A. Dambrauskaitė liko Kaune, o A. Staškevičiūtė atsidūrė Sovietų Sąjungoje. Ten jai teko dalyvauti koncertuose fronto kariams, sužeistiesiems, užfrontės darbininkams. Grįžusi Kaunan 1944 m., rado gerokai prarėtėjusias solistų eiles, į Vakarus pasitraukusią A. Dambrauskaitę, kuri dabar gyvena Floridėje. Vėlionės pečius tada vėl užgulė pagrindiniai sopranų vaidmenys. Iš operos pasitraukė 1953 m., pradėdama profesoriauti Vilniaus konservatorijoje, kur paruošė apie 20 solistų, sėkmingai dirbančių teatruose ir koncertinėse estradose. Nekrologe rašoma, kad i kompartiją įsijungė 1951 m., o i vadinamąjį “liaudies seimą” buvo išrinkta 1940 m. Kandidatus i tą sovietinei propagandai skirtą seimą buvo pasirinkusi kompartija. Jų eilėse buvo ir kitų menininkų bei rašytojų, kurių dalis dabar yra išeivijoje. Jie turėjo galimybę pasitraukti iš Lietuvos 1944 m. vasarą. A. Staškevičiūtė — tik grįžti. Pirmaisiais pokario metais vėlionė buvo renkama i aukščiausią sovietinamos Lietuvos tarybą, bet iš šios veiklos pasitraukė 1948 m., atsiuođuodama vien darbi teatre ir nuo 1953 m. — Vilniaus konservatorijoje. Jai taipgi teko būti Kultūrinių ryšių su užsienio lietuviams komiteto prezidiumo nare, dalyvauti susitikimuose su jaunimu, talkinti meno saviveiklininkams. Be liaudies artistės garbės vardo, buvo gavusi du “Darbo raudonosios vėliavos” ordinus, “Tautų draugystės” ir “Garbės ženklų” ordinus, karinį komunistinės Čekoslovakijos medali. Palaidota spalio 23 d. iš Vilniaus konservatorijos salės Antakalnio kapinėse.

V. Kst.

Prisikėlimo Parapijos Kredito Kooperatyvas

999 College St., Toronto, Ont. • Telefonai: 532-3400
M6H 1A8 • 532-3414

AKTYVAI virš 25 milijonų dolerių

KASOS VALANDOS:		MOKA UŽ:	
		90 dienų termin. indėlius	10 1/4 %
		180-185 d. termin. ind.	10 3/4 %
Pirmadieniais	10-3	termin. indėlius 1 metų	11 1/4 %
Antradieniais	10-3	termin. indėlius 2 metų	12 %
Trečiadieniais uždaryta		spec. taup. s-ta	10 %
Ketvirtadieniais	10-8	spec. taup. s-ta	9 %
Penktadieniais	10-8	depozitų-čekių s-ta	8 1/4 %
Šeštadieniais	9-1		6 %
Sekmdadieniais	9-12.30		

ANAPILYJE skyrus veikia sekmd. 9.30 v.r. — 1 v.p.p.

Duodame asm. paskolas iki \$50,000 ir mortgičius iki \$100,000 (75% įkainoto turto vertės). Draudžiame narių gyvybes pagal santaupų dydį iki \$2,000 ir asm. paskolas iki \$10,000. Paruodame pinigines perlaidas (money orders) ir kelionės čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas. **MŪSŲ TIKSLAS — NE PELNAS, BET SAŽINGAS PATARNAVIMAS**

STEPHAN'S FURS

406 Roncesvalles Ave. Telefonas 536-5936 ir
2239 Bloor Street West. Telefonas 762-7775
Parduodami kailiniai apsiuštai ir įvairaus kailio kepurės. Priimami užsakymai. Daromi pataisymai bei persiuvimai.

HOMETARIO

Real Estate Ltd. Insurance Brokers
Pilnas patarnavimas nuosavybių srityje. Pasibaigę namų arba automobilio drauda? Prieš mokėdami, pažūrėkite į mūsų kainas. Prasykite — "Ted" tel. 531-3506 171 Roncesvalles Ave, Toronto, Ont.

LIETUVIO SAVININKO VAISTINĖ MARGIS DRUG STORE

JOHN V. MARGIS, Phm. B.

408 Roncesvalles Ave. Tel. 535-1944

PRIMA "ONTARIO DRUG BENEFIT" RECEPTUS.
PENSININKAMS 15% NUOLAIDA NUO VISKO (IŠSKYRUS CIGARETES)
NEMOKAMAS PRISTATYMAS Į NAMUS

MARGIS DRUG STORE TURI "LOTTARIO" LOTERIJOS
SKAITYTUVĄ (KOMPIUTERĮ)

"TYPE MASTER GRAPHICS"

3317 Bloor Street West, Toronto, Ontario M8X 1E7
Telefonas: 236-1048

* Raidžių rinkimo bendrovė.
* Renka tekstus lietuvių, prancūzų ir anglų kalbomis.
Skambinkite Linai Kullavienai arba Vidai Šlaugailenei

Agentas, kuris rūpinasi jumis

1. Jūsų namai yra svarbiausias mūsų rūpestis.
2. Pasirinkdami mus, jūs pasirinkate agentą, kuris rūpinasi jumis.
3. Skambinkite Antanui Geniui tel. 231-2839, ir turėsite pirmos klasės patarnavimą.

Antanas Genys (416) 231-2839

Frank Barauskas Limited, Realtor, 3828 Bloor St. W., Islington, Ont. M9B 1K8

AUTOMOTIVE FIBER

AUTOBODY AND COLLISION REPAIRS

Visų rūšių automobilių išorės (body) taisymas ir dažymas: sažiningas darbas, pigios kainos.

Savininkas — RICARDAS KYBARTAS,
22 BELVIA ROAD,
Etobicoke, Ont. M8W 3R3 Telefonas 252-8863

Greitas ir tikslus patarnavimas!

DRAUDA

gyvybės, automobilių, gaisro atveju, nuomininkų turto, verslo

Juozas-Eimis Ramas
Tel. 364-5081, namų 766-5857

Allstate Simpson's, 176 Yonge St., Toronto, Ont., M5C 2L7 (Queen & Yonge)
Klientų patogumui, susitarus, atvažiuoju į namus

AUTORITE SALES & SERVICE

1636 Dundas Street West, Toronto, Ontario M6K 2M4 Telefonas 531-1331

BLOOR AUTORITE GARAGE

296 Brock Avenue (Tarp Dundas ir College) Telefonas 531-1305

* Automobilio saugumo pažymėjimai (Mechanical fitness Certification)
* Sažiningas ir patikimas patarnavimas. * Visi automobilijų mechaniniai
* taisymai. * Snieginės ir paprastos padangos, MICHELIN, B. F.
* GOODRICH, RADIAL ir kt. Savininkas FRANK PETITT

Kanados įvykiai

(Atkelta iš 1-mo psl.)

Iš finansų ministerio M. Wilsono pranešimo paaiškėjo, kad finansiniai 1984 m. bus užbaigti su \$34,5 milijono deficitu, kai liberalų finansų ministras M. Lalondas savo biudžete buvo numatęs tik \$29,6 milijono deficitą. Su tokiu sparčiu deficitu augimu Kanados valdžios skolos 1990 m. būtų pasiekusios \$400 milijonų, iš biudžetų pareikaludamos nepakeliamų sumų palūkanoms padengti. M. Wilsonas biudžetų deficitą iki to laiko nutarė sumažinti nuo \$20 iki \$30 milijonų. Pradžią bus padaryta finansiniais 1985 m. M. Wilsonas išsipareigojo tais metais valdžios išlaidas sumažinti \$3,5 milijono, o pajamas padidinti \$700 milijonų. Tokiu būdu deficitas bus sumažintas \$4,2 milijono, bet jis vis dėlto sieks \$34,9 milijono. Be minėto sumažinimo būtų pakilęs į rekordines aukštumas.

Pajamoms padidinti tuojau pat pabranginamas benzinas ir namams šildyti alyva maždaug 2,5 ct. litras. Ateityje naftos bei jos gaminių kainos Kanadoje bus sulygintos su pasaulinėmis kainomis. Tada nereikės daryti specialaus atskaitymo iš vartotojų, padengiančio rytinė Kanadon įvežimų brangesnę užsienio naftą. Sekančiais metais pabranginamos nedarbo draudos įmokos 2% darbininkams ir darbdaviams. Apdraudžiamoji savaitinio uždarbiso suma pakeliamą iki \$460. Tada tokią ar didesnę sumą uždribantiesiems metinė nedarbo drauda kainuos \$562,12, darbovietėms — \$786,97. Nedarbo draudos išmokas M. Wilsonas tikisi sumažinti beveik \$300 milijonų. Jie bus įjungti į bilijono dolerių fondą bedarbių paruošimui naujiems darbams. Keliones lėktuvais pabrangins valstybinio mokesčio padidinimas 1% iki 9%. Vietiniuose skrydžiuose tam mokesčiui nustatyta maksimali \$30 suma, tarptautiniuose — \$15. M. Wilsonas panaikins \$85 mili-

jonų valdinę vasaros darbų programą studentams. Ji betgi bus pakeista kita programa, parūpinančia nuolatinius darbus jauniems kanadiečiams. Metinės valdžios paskolos studentams bus užšaldytos šiemetinėje \$5 milijonų sumoje. Sekančiais metais jos nesusilauks padidinimo. Prie išlaidų apkarpymo prisideda: paramos sumažinimas \$75 milijonais metiniam CBC radijo ir televizijos bendrovės biudžetui, atšaukimas \$275 milijonų paramos valdinei naftos bendrovei "Petro-Canada", \$250 milijonų, skirtų visoms naftos bendrovėms padengti naujų šaltinių paieškom. Finansinė pagalba neturtinoms pasaulio šalims sekančiais metais bus sumažinta \$180 milijonų, biudžetas karinėms Kanados pajėgoms — \$154 milijonais, nors rinkiniamine vajuje jam buvo žadėtas padidinimas 6%. Tas pažadas bus įgyvendintas vėliau. Vieneriems metams atidedama Kanados ambasados rūmų statyba Vašingtone, kainuosianti \$62 milijonus.

I valdžios išlaidų sumažinimą ministeris pirm. B. Mulroney įjungė save ir 39 savo ministerių algų apskarpymu. Jo metinė alga sumažinama \$6,885, ministerių — \$3,080. Sumažinimas liečia tik priedą už einamas pareigas prie normalios parlamentaro algos. Šia proga bus sutvarkyta ir pajukos objektu tapusi parlamentarų bei senatorių valgykla parlamento rūmuose, kur geri pietūs kainuodavo tik \$4,50, o nuostolis būdavo padengiamas iš valdžios ižd. Dabar už juos reikės mokėti tokią pat kainą, kaip geruose restoranuose, kad valgykla galėtų išsiversti be valdžios paramos. Į finansų ministerio M. Wilsono pranešimą buvo įjungtas ir priedas, liečiantis galimus pakeitimus socialinėse programose, kurios apimdavo visus kanadiečius, nepaisydamos jų turimo uždarbiso. Tai liečia valdinę senatvės pensiją, vaikams skirtus priedus.

Aukojo "Tėviškės žiburiams"

\$250: Toronto lietuvių namai; \$50: A. Šmigelskis; \$31: Pranas Budvidis; \$25: Toronto lietuvių pensininkų klubas, KLB Stanyrio-Wasagos apylinkės valdyba, V. Martinaitis; \$20: Rudis Vilembrektas, Evaldas Gocentas; \$15: Vacys Lukas; \$13: S. Čepionienė; \$12: B. Stončius, Tony Aleliūnas; \$11: Jonas Adomaitis; \$10: Genovaitė Korsakas, Jonas Zubavičius, Emilija Lorenz, J. Vaičiūnas, J. Meilus, L. Kurkulis, kun. V. Pikturina, A. Miškinienė; \$8,50: A. Gaciūnis; \$8: J. Baliukas; \$6: V. Staškūnas, K. Lissauskas, J. Balseys, J. Kalainis, K. Norkus.

\$5: Vladas Cinvinskas, Vytautas Gudaitis, Juozas Jasinevičius, V. Cinvinskas, U. Opanavičienė, J. Maziliauskas, L. Krajauskas, A. Diržys, Petras Mazaitis, J. Cervinskas. \$4: Vilhelmina Genys; \$3: Joana Racila, Gediminas Bučmys, Antanina Budzinauskas; \$2,50: U. Šiurna; \$2: J. Bliskis; \$1: U. Matis, M. Liegus, P. Nedas.

Rėmėjo prenumerata atsiuntė: \$30: E. Siman, Alma Rolla, Juozas Jasinevičius, V. P. Skirgaila, D. Meredith, J. Staskevičius, St. Ruibys.

\$25: V. Skaistgirys, P. A. Raulinaitis, R. Balkus, Bol. Novickis, P. Dikaitis, Stasė Išvaškevičienė, V. Žilinskas, Česlovas Žilionis, Leonidas Ragas, Stepas Ignatavičius, Stasys Kazlauskas, Stepas Ramanauskas, Vytenis Gotceitas, Albertas Kaminskis, Rūta Stančuskas, Petras Sakas, Vytautas Gudaitis, Emilija Lorenz, Vacys Lukas, kun. J. E. Rikteraitis, Jonas Starinskas, Juozas Šarūnas, G. Vitkinienė, Marius Kvederas, S. Tauteras, J. Butkevičius, J. Vaičiūnas, R. Vilkas, J. Klimas, P. Šėpavičius, V. Mačiūnas, I. Mureika, L. Mockus, dr. G. Skučas, Ed. Kondratas, A. Laikūnas, Marija Ilmonienė, Vl. Keršys, J. Čepukas, V. Meilus, A. Krakaitis, V. Kutkus, Mečys Andriuskevičius, Marija Česna, Karolis Lukošius, Vytautas Bliuvas, Julija Zukauskas, Juozas Jankaitis, Aušra Dalindienė, Stasys Vaičiūskas, V. Cinvinskas, Romas Dūda, Juozas Erslovas, Kazys Gogelis, V. Gražulis, J. Kay, V. Lenauškas, Alg. Simanavičius, Linda Marcinkutė, M. Pilskė, Alg. Mitallas, A. Miškinienė, A. Kusinskis, J. Kalainis, Ant. Balčytis, A. Druseikis, V. Paškevičius, S. Markus, dr. V. Lenauškas, L. Petronis, V. Martinaitis, M. Meiliūnas, A. Pranckevičius, J. Aušrotas, J. Kudžma, Petras Mazaitis, J. Červinskas, L. Oleka, dr. K. Ambrozaitis, L. Kurkulis, J. Rėveris, V. Mickus.

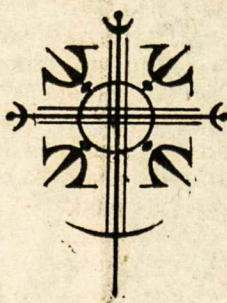
Už dujus metus po \$25 rėmėjo prenumerata atsiuntė M. Andriūciene, Joseph Ovenz, Edv. Bu-meisteris, A. Pargauskas, G. Miglinas, V. Izbičkas, prel. J. A. Kučingis, A. Kriškūnas.

Nuosirdus aciū visiems už paramą lietuviškajai spaudai.

"Tėviškės žiburių" skaitytojams

Spaudos srityje, kaip ir visur kitur, kainos tebekyla. Iš spaustuvų ateina žymiai padidintos sąskaitos. Didėja išlaidos paštui už patarnavimus ir dar didės. Šio savaitraščio leidėjai, apsvarstę esamą finansinę padėtį, nutarė pakelti "Tėviškės žiburių" prenumerata nuo 1985 m. sausio 1 d. iki \$20 (rėmėjų prenumerata lieka ta pati — \$25). Taip pat pakeliamos kainos už skelbimus, padėkas, užuojautas. Skaitytojams, kurie dar nėra pratęse "TŽ" prenumeratos 1985 metams, gali tai padaryti siųsdami \$19 iki sausio 1 d. Iš JAV-se gyvenančių "TŽ" skaitytojų laukiama tos pačios sumos JAV valiuta, nes pašto išlaidos siuntoms į JAV yra žymiai didesnės.

Tikimės, šis leidėjų nutarimas sustiprins "TŽ" leidybą ir paskatins skaitytojus įtolimesnį šio savaitraščio rėmimą.

"Dievas teikia mums meilę, kad mylėtume tą, kurį Jis mums duoda"

Gerry Loughheed Funeral Home

252 Regent Street South
Sudbury, Ontario P3C 4C8
Telefonas: (705) 673-9595

Montrealskio "Gintaro" vadovė SILVIJA AKSTINAITE-STASKEVICIENE

Ateitininkų žinios

Moksleivių valdyba kartu su globėja posėdžiavo lapkričio 10 d. Aptarti sekantys susirinkimai, pasiūlymai Kūčių programai. Moksleiviai nutarė ir šiais metais surengti maisto skardinų vaju Kūčių progą, aplankyti ligonius, raginti narius dalyvauti žiemios kursuose Dainavoje.

Moksleivių susirinkimas — gruodžio 1 d. Kun. dr. Jucevičius vadovaus prieškalėdiniam susikauptui.

Jaunučiai ir jaunieji turėjo savo susirinkimus lapkričio 10 d. Sekantys susirinkimai — lapkričio 24 d.

Koordinacinio komiteto posėdis — lapkričio 18 d. Prisikėlimo par. po 10 v.r. Mišiu. Bus aptariamasi Kūčių paruošimas.

Tradicinės ateitininkų Kūčios — gruodžio 16 d. didžioje Prisikėlimo par. saleje. L. U.

Skautų veikla

• LSS tarybos pirmosios pranešimų, ilgametis ir nuosirdus skautų rėmėjas Petras Gulbinskas apdovanotas ordinu "Už nuopelnus" su rėmėjo kaspinu.

• Lapkričio 21, trečiadienį, 7.30 v.v., pas v.s. L. Yčienę (17 High Park Ave.) — skautininkų ir skautininkių sueiga. Programoje — pranešimas apie Klivlando suvaizvimą, diskusijos ir einamieji reikalai.

• Skaučių "Dainos" dr. vės sueiga — lapkričio 17, šeštadienį, po Maironio mokyklos pamokų skautų būkle. Sueigos šaukiamos kas antrą šeštadienį. Draugininkė — ps. R. Poškienė. Tel. 439-4318.

• Mirus a.a. M. Skriniskienui, vietoj gėlių velionės atminimui L. Sk. fondai aukojo: A. M. Vasiliauskai, A. Empakeris, K. J. Batūras, V. Jonaitis, P. B. Šapliai, L. V. Sendžikai, J. Aukštaitis, K. Gaputis, S. Pacevičienė, P. Gulbinskas, E. Kazakevičius, V. Bireta, J. Dambaras, G. G. Draugėliai, J. L. Tamošauskai, E. Simonavičienė, Kast. Batūra, P. V. Skirgaila, F. V. Mockai ir G. V. Morkūnai. Surinkta \$225. Aciū visiems.

• Į vilkiukų dr. vę įstojo: Tomas Skriniskas, Gintautas Neimanas, F. Smieliauskas, Aras Paškus ir Tomas Pajaujis. Draugovėje šiuo metu yra 15. Linksmi praėjo "kaukių balius" lapkričio 3 d. Dalyvaavo vilkiukai, paskūtytės ir bebrai — iš viso 19. Draugininkas — ps. K. Batūra, tel. 239-8966, pav. ps. E. Grybas.

• LSB vyr. skautininkas pažangumo žymeniu apdovanojo "Rambyno" tunto jūr skautus: T. Lelį, P. Bekerį, J. Pajaujį ir E. Ginciauską. Č. S.

SPORTAS

AUSROS ŽINIOS

ETOBICOKE RECREATIONS LEAGUE krepšinio pirmenybėse lapkričio 1 d. Martingrove gimnazijos patalpose "Ausros" vyrų krepšinio komanda nugalėjo "Pe-dejos" komandą 85:71 (38:38). "Ausros" žaidė: R. Kaknevičius 23, E. Norkus 4, A. Herman 11, S. Arlauskas 23, R. Kurezyk 2, A. Baziliauskas 18, V. Dementavičius 4, K. Bartusevičius, A. Valickas.

Rungtynių tvarkaraštis
Lapkričio 15 d., 7.30 v.v., Lennox, Vinc. Massey gim. patalpose, lapkričio 22 d., 7.30 v.v., Jacney, Martingrove gim. patalpose, lapkričio 27 d., 7.30 v.v., Diplock, Humbergrove gim. patalpose, gruodžio 6 d., 7.30 v.v., Hectors, Martingrove gim. patalpose, gruodžio 11 d., 9.00 v.v., Groseyed Bear, Vinc. Massey gim. patalpose.

Vyrų "B" rungtynių tvarkaraštis
Lapkričio 14 d., 8.45 v.v., Good-year, York Humber gim. patalpose, lapkričio 19 d., 8.45 v.v., Hotspurs, George Harvey gim. patalpose, lapkričio 28 d., 7.30 v.v., Vytis, George Harvey gim. patalpose, gruodžio 3 d., 7.30 v.v., O.T.H.G., George Harvey gim. patalpose, gruodžio 12 d., 7.30 v.v., Tunas, George Harvey gim. patalpose, gruodžio 19 d., 8.45 v.v., Hectors, York Humber gim. patalpose. K. Š.

Taupyk ir skolinkis

Pirmutiniame ir didžiausiame
TORONTO LIETUVIŲ
KREDITO KOOPERATYVE

PARAMA

MOKA:
10 1/4% už 90 dienų term. indėl.
10 3/4% už 6 mėn. term. indėlius
11 1/4% už 1 m. term. indėlius
11 3/4% už 2 m. term. indėlius
12 % už 3 m. term. indėlius
10 % už pensijų planą
9 % už namų planą
9 % už specialią taup. s-tą
8 1/4% už taupymo s-tas
6 % už čekių s-tas (dep.)

IMA:
už asmenines paskolas nuo 12 1/2%
už nekilnojamo turto paskolas (mortgages):
su nekeičiamu nuosimčiu
1 metų 12 3/4%
2 metų 13 1/2%
3 metų 14 %
(fixed rate)

su keičiamu nuosimčiu
1, 2 ar 3 metų 11 1/2%
(variable rate)

AKTYVAI virš 40 milijonų dolerių

Asmenines paskolas duodame iki \$50,000 ir mortgičius iki 75% įkainoto turto. Visų narių gyvybė apdrausta santaupų dydyje, bet nedau-giau \$2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki \$10,000. Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas. Gaunama piniginės perlaidos, kelionės čekiai (American Express). Kitos paskolos: (Line of Credit) ir antrieji mortgičiai.

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais — nuo 10 val. ryto iki 3 val. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais — nuo 10 val. ryto iki 8 val. vakaro; šeštadieniais — nuo 9 val. ryto iki 1 val. po pietų (liepos ir rugpjūčio mėnesiai šeštadieniais uždaryta)
BŪSTINĖ: Lietuvių Namai — 1573 Bloor Street West,
Telefonai: 532-8723 Toronto, Ontario
ir 532-1149 M6P 1A6

AL GARBENS REALTOR

22 Hedgewood Rd., Willowdale, Ontario M2L 1L5
Telefonas 489-1543

(staiga, tarnaujanti lietuviams nuo 1951 metų)

A. W. GARBENS REAL ESTATE INC.

Telefonas 773-6480
77 Kennedy St. West, Aurora, Ontario L4G 2L6

Alfonsas Garbenis, jn. B. Econ. CRA. Kvalifikuotas (kainojimas nuosavybių dėl mortgičių. Patarnauja palikimų (Estates & Capital Gains), investicijų ir kituose nekilnojamo turto reikaluose.

A. E. LEPAGE

Daiva T. Dalinda, B.A.

Kanados didžiausios namų pirkimo ir pardavimo įstaigos atstovė Jums sažiningai patarnaus!

* Nemokamas namo įkainojimas *

(Istaiga priešais Toronto Lietuvių Namus)

1566 Bloor Street West Tel. 537-3431
Toronto, Ontario M6P 1A4 Namų 769-9424

PARKSIDE MEAT MARKET

335 Roncesvalles Ave., Toronto, Ontario Telefonas 535-1258

Dabar turime įvairių silkių pigia kaina: kibiras — \$32.50 arba \$1.39 už svarą (kibire yra 25 svarai — 50-70 silkių)

Turime įvairių rūkytų žuvų. Didelis pasirinkimas. Gera kaina. Kviečiami atsilankyti.

TIM'S AUTO BODY LTD.

Visų rūšių automobilių išorės (body) taisymas bei dažymas (bakeoven) ir visi mechaniniai taisymai. Parduodu varčios automobilius.

24-28 Howard Park Ave. (arti Dundas St.W.)

Toronto, Ont., M6R 1V5 FILTSOS BROS

Telefonai 533-8451, 533-8452

P. ir T. SERVICE CENTRE GARAŽAS

(2537 Wharton Glen Ave., Mississauga, L4X 2A8, Tel. 279-4371)

Vaziuoti (vakarus Dundas St. W. nuo 427 kelio 1 mylia, sukti kairėn prie pirmųjų šviesų (1 pietus) Wharton Way.

Sažiningai atliekame visus automobilių mechaniskus pataisymus. Savininkai: Tom Thompson ir J. Tamošiūnas

A & L Windows

66 Spadina Ave., Hamilton, Ont. L8M 2X1

Savininkai — Algis ir Lenis Žilvyčiai

Esamas langus pakeičiame šiluminiais (thermal) langais dvigubo ar trigubo storumo stiklo. Taip pat įdedame aliumines duris 2" ir aliuminius išorinius langus (storm windows) įvairios rūšies ir spalvos, pagamintus pagal užsakymą. Nemokamas įkainojimas.

Lietuviams 10% nuolaida. Skambinti telefonu (416) 545-6556 Hamiltone, Toronte ir apylinkėse prašome skambinti "collect"

SKAITYTOJAI PASISAKO

VILTIS LIETUVOJE?

"TŽ" 1984 m. 41 nr. spausdintame laiške Jonas Prunskis tvirtina, kad Lietuvos gyventojai su vilimi seka lenkų laisvės judėjimą ir žiūri į lenkus kaip į sąjungininkus.

Nežinia, kuo jis tokį tvirtinimą remia. Galbūt pavažinėję po Lietuvą ir turėjo progos pasiklausti viltingų pasisakymų. Tada, žinoma, būtų galima tuo ir patikėti. Tačiau štai visai kitokios išvados priėjo D. Britanijos vieno didžiųjų dienraščių — "The Guardian" nuolatinis bendradarbis Martin Walker, kuris dabar jau kažin keltinas mėnuo važinėja po Sov. Sąjungą. Šią vasarą jis lankėsi Vilniuje ir iš ten atnešė 1984. VII.27 tame dienraštyje išspausdintame reportaže "In the steps of St. Casimir" štai ką jis rašo:

"Tačiau ryšiai tarp Lenkijos ir Lietuvos yra sudėtingi. Lietuva kadaise valdė didžiąją dalį vakarinės Rusijos: paskui lenkai pradėjo valdyti lietuvius. Pajinioje Baltijos valstybių istorijoje kiekviena tauta turi teisę reikšti dėl ko nors nepasitenkinimą viena prieš kitą. O gatvėse ir baruose ir net šventovėse sutinkamų lietuvių reakcija yra tokia, kad Lenkija ir "Solidarumas" nieko bendro neturi su jais".

"Na, dar yra štai koks dalykas, — kai kurie pridėdavo. — 'Solidarumas' savo kultūroje pateisinti, ypač kai dėl to mandato VLIKas taip atkakliai praityje yra kovojęs su Lietuvos diplomatinė tarnyba, kuri yra nepriklausomos Lietuvos buvusios vyriausybės tarnautojai ir tik jai atstovauja?"

K. Radvilia

Sudbury - Sault Ste. Marie, Ont.

PRIEŠKALĖDINIS SUSIKAUPIMAS Sudbury lietuviams — lapkričio 25, sekmadienį, Kristaus Karaliaus šventovėje. Išpažinčių bus klausoma nuo 9.30 v.r., Mišios — 10.30 v.r. Sault Ste. Marie lietuviams Mišios ir išpažintys — lapkričio 25, sekmadienį, 7 v. vakaro, Švč. Sakramento šventovėje. Abiejose vietovėse pamaldas laikys kun. K. Kaknevičius iš Anapilio. K.

K. Barėnas

NEPATEISINAMAS ATSARGUMAS Ir be teisininko Petro Stravinskio įrodinėjimų yra žinoma, jog VLIKas yra teisėtai pavergtos lietuvių tautos atstovas ten, kur pati tauta negali sau atstovauti, nors išeivijoje buvo ir yra manančių, jog VLIKas tokio mandato neturi.

O kaip į šį reikalą žiūri pati VLI-

Ko vadovybė? Tai matyti iš paskelbtos telegramos, kurią VLIKo pirm. dr. C. K. Bobelis pasiuntė š. m. rugpjūčio 18 d. Amerikos prezidentui R. Reaganui ryšium su pastarojo pareiškimu, jog JAV dabar nepritaria Europos valstybių sferomis padalinimo Jaltos susitarime. Minimose telegramoje sakoma: "On behalf of Lithuanian Americans and those scattered throughout the world". Lietuviškai būtų: lietuvių kilmės amerikiečių ir kitų po pasaulį išisklaidžiusių vardu. Reikalas liečia Europą ir Europos valstybėse gyvenančias tautas, įskaitant ir lietuvių tautą. Taigi Jaltos sutartis liečia lietuvių tautą Lietuvoje, o ne išeivijos lietuvių. Dėl to šiuo atveju, mano nuomone, telegrama galėjo būti pasiųsta pavergtos lietuvių tautos, o ne tik iš Lietuvos iškeliavusių išeivių bei pabėgėlių vardu, visai nutylint pavergtą tautą. Po pasaulio išisklaidžiusių lietuvių, nepaisant kokios valstybės piliečiai jie yra, turime kitas dvi institucijas — PLB ir ALTA, kurios panašias telegramas galėtų siųsti. VLIKo pareigą kalbėti lietuvių tautos vardu, kai tik kur nors proga atsiranda, ir visokiom priemonėm neleisti, kad jos vardu kalbėtų maskviniai budeliai ir statyliniai.

Kaip gi dabar tokį VLIKo savanorišką atsargumą pateisinti, ypač kai dėl to mandato VLIKas taip atkakliai praityje yra kovojęs su Lietuvos diplomatinė tarnyba, kuri yra nepriklausomos Lietuvos buvusios vyriausybės tarnautojai ir tik jai atstovauja?"

K. Radvilia

Sudbury - Sault Ste. Marie, Ont.

PRIEŠKALĖDINIS SUSIKAUPIMAS Sudbury lietuviams — lapkričio 25, sekmadienį, Kristaus Karaliaus šventovėje. Išpažinčių bus klausoma nuo 9.30 v.r., Mišios — 10.30 v.r. Sault Ste. Marie lietuviams Mišios ir išpažintys — lapkričio 25, sekmadienį, 7 v. vakaro, Švč. Sakramento šventovėje. Abiejose vietovėse pamaldas laikys kun. K. Kaknevičius iš Anapilio. K.

• Užsakykite "Tėviškos žiburius" kaip dovaną jaunavedžiams, draugams, pažistamiems.

Lietuviška baldų dirbtuvė Toronte

Daromi nauji minkšti baldai ir aprauijami seni PIGIA KAINA. P. Lubys. Tel. 638-3171, 663-9096

Toronto Maironio mokyklos mokinių choras, pasirodęs lietuviškai dainai Lietuvių namuose Ntr. St. Dabkaus

Nauji mokslo metai Maironio mokykloje

Ir vėl tenka tik pasidžiaugti, kad Toronto Maironio mokykloje, išleidus pavasarį vieną mokyklos laidą, mokinių skaičius rudenį ne tik nesumažėjo, bet dar padidėjo. Turime 182 mokinius. Parengiamieji skyriai (vaikučiai iki 5 metų) turi 20 mokinių. Džiaugiamės su laukę ir naujų mokytojų: tikybą dėstys kun. K. Kaknevičius ir kun. dr. F. Jucevičius (sesuo Margarita — koordinatore). Atėjo į talką A. Baršauskienė, kuri mokytojavu lietuvių mokykloje Montrealyje. Ji yra įsigijusi Kanadoje mokytojos teises ir dėstė kanadiečių mokyklose. Jinai sutiko mūsų mokykloje dirbti su grupe vaikučių iki 4-to skyriaus, kurie silpnai kalba lietuviškai. A. Bireitaitė sutiko vadovauti parengiamajam skyriui.

Mokslo metai šeštadieninėje mokykloje turi nedaug darbo

Palm Beach, Florida

PAMINKLAS LIETUVAI IR AMERIKA Š. m. spalio 8 d. "Royal Palm Memorial Gardens" kapinėse, lietuvių sekcijoje, atidengtas ir pašventintas archit. A. Kulpavičiaus suprojektuotas granito paminklas. Jame iškalti žodžiai: "Mylimai Lietuvai" ir "Dedicated to the United States by Lithuanian-Americans". Paminklo centre — Lietuvos vytytis, Gedimino stulpai. Paminklo sone — stambausios (6000 dol.) auktojos. Onos Statkuvienės irasas.

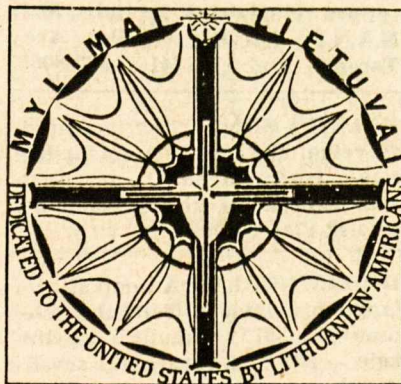
Paminklą atidengė jo iniciatorių komiteto pirm. Jonas Jakubauskas, Ona Statkuvienė ir Irena Manomaitienė, dalyvaujant su vėliavomis vietinių Amerikos veteranų septynių skyrių atstovams.

Sol. Ona Blandytė-Jameikienė sugiedojė Amerikos himną, prel. J. Balkūnas sukalbėjo patriotinę invokaciją ir pašventino paminklą, dalyvaujant apeigose ir kun. A. Senkui.

LB Palm Beach apylinkės valdybos išd. Ringailė Zotovienė ir Juno Beach miesto valdybos narys Raimundas Staškūnas padėjo gėlių puokštę prie paminklo už žuvusių lietuvių dėl Amerikos laisvės. Sveikino visa eilė amerikiečių pareigūnų. Iškilmės baigtos Lietuvos himnu. Jas perdavė net dvi televizijos stotys.

Mes grožimės šio lietuvių architekto A. Kulpavičiaus sukurtu paminklu, bet turbūt dar daugiau juo džiaugiasi komiteto pirm. J. Jakubauskas. Jis jau per eilę metų beveik kiekvienam LB Palm Beach apylinkės susirinkime ir kitose vietose vis kėlė šio paminklo reikalą. Kad tokį gražų paminklą jau turim, esame dėkingi iniciatoriui J. Jakubauskui ir archit. A. Kulpavičiui, kuris šį paminklą nemokamai suprojektavo. Jis tai padarė mylėdamas Lietuvą ir savo tėvilius Albina bei Vladą Kulpavičius, kurie čia pas mus Juno Beach apylinkėje gyvena.

P. Mikšys

Irašas lietuvių paminklo Floridos West Palm Beach kapinėse. Projektas — archit. A. KULPAVIČIUS

šeštadienių. Šalia tikybos, lietuvių kalbos, geografijos, istorijos, — mokykloje mokinius dar turi progos išmokyti lietuviškų dainelių.

Mokslo metų laikotarpyje mokykla rengia tradicines Lietuvos šventes. Rengiama Kalėdų eglutė, per kurią vaikučiai turi progos pasirodyti tėveliams ir visuomenei, Vasario 16, velykinių margučių šventė. Taip pat mokykla, kai yra kviečiama, mielai dalyvauja su savo programa ir mūsų lietuvių visuomenės renginiuose.

Lėlių teatras paruošė vaidinimą mokiniams apie Šv. Kazimierą. "Antras kaimas" lapkričio 17 d. mokyklos auditorijoje duos mokiniams pritaikytą programą. Planuojamas mokyklos leidinys, kuriame bus kiekvienos klasės mokinių rašiniai ir klasių nuotraukos. Tėveliai prašomi atkreipti dėmesį į laiškučius (kartais mokinius pamiršta perduoti ji tėvams), kurie yra mokiniams duodami parsinešti į namus su įvairiomis renginių datomis.

Sveikiname naujai išrinktą mokyklos tėvų komitetą, kuriam pirmininkauja Birutė Batraks. Mokyklos vedėja

Atsakykime į anketa

MIELAS TAUTIEČIJE,

Kreipiamės į jus, norėdami supažindinti jus su rengiama mokslinė studija apie Toronto lietuvių vyresnio amžiaus tautiečius ir kviesdami įsijungti į šią studiją.

Bendras mūsų kolonijos amžiaus kyla — didesnė dalis gyventojų yra virš 60 metų amžiaus. Jau kuris laikas keliama senelių namų — prieglaudos reikalingumo klausimas. KLB krašto valdybai šis klausimas taip pat labai rūpi. Be to, šios studijos rezultatai gali atverti lygiai tiek pat svarbių kitų klausimų — trūkumų. Atrodo, kad tokie namai būtų naudingi mūsų kolonijai. Tačiau bet kokio projekto reikalingumui įrodyti reikia konkrečių duomenų. Be jų mums bus be galo sunku argumentuoti, prašant valdžios paramos, pavyzdžiui, lovų skaičiui nustatyti. Šios studijos tikslas ir yra surinkti duomenis, kurie aiškiai apibūdintų kolonijos vyresnių asmenų padėtį, ypač tautiškumo ir gyvenamos vietos požiūriu. Tokie duomenys mums yra labai reikalingi. Ne vien senelių namų — prieglaudos klausimui spręsti, bet ir dabarties bei ateities kolonijos socialinio aprūpinimo ir veiklos planavimui. Iki šiol tokių duomenų mes visiškai neturime.

Studija bus atliekama Nijolės Banelienės, socialologijos laureatės, siekiančios magistro laipsnio Wilfrido Laurier universitete, vadovaujant prof. dr. Hubert Campfens. Žinios bus surenkamos anketos nerekalaujančia pavidalu. Tuo būdu ir privatumas, ir profesionalumas bus užtikrintas. Duomenys bus paskelbti spaudoje ir perduoti L. Bendruomenės valdybai, kad visi galėtų pasinaudoti. Statistinė analizė bus atlikta R. Woods,

Giedrė Paulionienė ir kiekvienas mokyklos mokytojas mielai išklauskys tėvų nusiskundimus ar sumanymus. Tik bendromis jėgomis, jaučioje atmosferoje išsiaiškinę iškilančius nesklaidumus turėsime sėkmingus 1984-85 mokslo metus.

Šeštadieninė mokykla tebūnie oazė, kur mokinius geroje ir šviesioje nuotaikoje moko lietuviško žodžio, susipažįsta su Lietuvos istorija, geografija ir to krašto svarbiausiais momentais.

Maironio mokyklos mokslo metai prasidėjo spalio 14 d. šv. Mišiomis Anapilio ir Prisišėlimo šventovėse. Ir vėl mokiniai nešė aukas ir dėjo elementorių ant altoriaus — pažadą branginti lietuvišką knygą bei lietuvišką žodį.

Ateinantį pavasarį mokykla išleis 35-tą abiturientų laidą. Mokykla džiaugiasi tėvų ir visuomenės supratimu mokyklos reikšmės ir teikiama pagalba — lėšomis, darbu, knygomis, geru žodžiu.

Esame dėkingi ypač "Paramos" kredito kooperatyvui už praėjusių mokslo metų abiturientams dovanotus kalkuliatorius.

Liuda Šileikienė

MSW, Wilfrid Laurier skaitytuvo analizės specialisto. Analizė išryškins etniškumo (tautiškumo) svarbą vyresnio lietuvių gyvenime.

Mūsų tautiečių skaičius Toronte yra mažas, palyginus su kitais, ir mes negalėsime remtis skaičiais. Paskutiniųjų metų mokslinėje literatūroje apie senatvę vis daugiau pabrėžiama tautiškumo svarba senyvo žmogaus gyvenime. Kanadoje, kur daugiakultūre atmosfera yra valdžios užtikrinama jau nuo 1971 m. ir kur tautiškumas pripažįstamas kaip svarbi dimensija asmeniniame žmogaus gyvenime, galėsime panaudoti šios studijos duomenis, stengdamiesi patenkinti specialius mūsų vyresniųjų tautiečių poreikius.

Todėl kreipiamės į kiekvieną lietuvių, turintį 60 ir daugiau metų amžiaus, skatindami įsijungti į šį mums visiems taip svarbų darbą. Įsijungimas pareikalaus iš Jūsų nedaugiau poros valandų laiko anketai užpildyti. Anketas bus galima gauti parapijose, bankeliuose, Lietuvių namuose ir "Vilnius Manor" raštinėje nuo lapkričio 18 iki 25 d. Sugrąžinimui bus ten pat padėtos uždarų dėžės iki gruodžio 2 d. Prašome skambinti Nijolei Banelienei tel. 924-5923, jei nesupatėte grąžinti anketos iki tos datos ar turėtumėte kitų klausimų.

Norime atkreipti jūsų dėmesį į tai, kad tokia studija yra pirmą kartą atliekama Toronte ir kad duomenys, kuriuos anketos atskleis, mums yra labai reikalingi. Pagalvokime apie tai ir užpildykime anketą. Juo didesnis skaičius įsijungs, juo tikslesni bus duomenys ir išvados.

KLB krašto valdyba

SOLIDARUMO MOKESTIS \$5.00

renkamas lapkričio 11, 18, 25 ir gruodžio 2 d.d. prie visų lietuvių šventovių po pamaldų ir Toronto Lietuvių namuose per sekmadienių popietes.

Pasinaudokite šia proga - atlikite lietuvių pareigą!

KLB Toronto apylinkės valdyba

Mirus

A+ A

ANTANUI JOKŪBAIČIUI,

reiškiame nuoširdžią užuojautą jo broliui VLADUI ir žmonai RŪTAI —

Kazys Jurkštas
Juozas Koziris

P A D Ė K A

A. a. JUOZUI KLEIZAI

mirus,

nuoširdžiai dėkojame kunigams už patarnavimus.

Gili padėka visiems, dalyvavusiems maldose laidotuvių namuose ir šventovėje, užprašiusiems šv. Mišias, atsiuntusiems gėles, pareiškusiems užuojautas žodžiu, spaudoje.

Taip pat dėkojame visiems už velionies palydėjimą į amžino poilsio vietą — lietuvių Šv. Jono kapines Mississaugoje. Liudintys —

žmona Natalija, Sūnus Vitas ir žmona Katarina

Viešėdami Čikagoje, neužmirškite aplankyti

N. ir J. VAZNELIŲ

Gifts International Inc.

2501 W 71st STREET,
CHICAGO, ILL. 60629
Telefonas 471-1424

Čia gausite lietuviškų knygų,
plokštelių, odos, medžio dirbinių.
Ypač didelis gntaro
išdirbinių pasirinkimas.

Vestuvės • Pokyliai • Gimtadieniai
• Laidotuvės

CANADA FLORIST

Pristatome gėles
visame Toronte

Tel.
532-3911

Meniška gėles paruošia
Mike Praljak

1588 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6P 1A7 (prieš Lietuvių namus)
Užsakant vestuvėms visas gėles, jaunosios puokštę duodama nemokamai

PERKATE AR PARDUODATE NAMUS?

SKAMBINKITE

BIRUTE GRIGAITYTEI-SPUDIENEI

BOSLEY

W. H. BOSLEY & CO. LTD. REALTOR

188 Eglinton Ave. E.,
Toronto, Ont. M4P 2E4
(416) 486-5777 445-9469

Advokatas

ALGIS S. PACEVIČIUS,

B.Sc., LL.B.

2 Jane St., Suite 303

Toronto, Ontario M6S 4W3

Bloor ir Jane gatvių kampas

Telefonai:

įstaigos (416) 762-7393

namų 233-0303

Advokatas

PETRAS K. ŠIMONĖLIS,

B.A. M.L.S. LL.B.

3031 Bloor St. W., Suite 200

prie Royal York

Toronto, Ontario M8X 1C5

Telefonai:

įstaigos (416) 231-4138

namų 848-0234

DRESHER INSURANCE & REAL ESTATE BROKERS

233-3334 — 231-2661 — 231-6226

3830 B Bloor Street West Islington, Ontario M9B 1K8

Lietuvių kalba patarnauja — V. DREŠERIS, A. MIKŠIENĖ ir RIMA (Petkutė) DREŠERIENĖ
Darbo valandos: 9 v. r. - 7 v. v., šeštadieniai - 9 v. r. - 5 v. p. p.
Narys "Better Business" biuro

INSURANCE

533-1121 Walter Dauginis 822-8480
Insurance Agency Ltd.

1613 Bloor Street West • Toronto • Ontario

DRAUDA

MASKELL INSURANCE BROKERS LTD. (Savininkas Balys Maskellūnas)

Tel. 251-4864, 251-4025, 251-4824 • Namų: 277-0814

2405 Lakeshore Boulevard West, Suite 403

Toronto, Ontario M8V 1C6

VISŲ RŪŠIŲ DRAUDA • 20 METŲ PATIRTIS

• ĮVAIRIŲ DRAUDOS BENDROVIŲ ATSTOVYBĖ •

V. BAČENAS

All Seasons Travel, B.D.

Registration No. 0009239

1551 Bloor Street West,

Toronto, Ontario M6P 1A5

Visais kelionių

reikalais kreiptis:

V. BAČENAS

tel. 533-3531

nuo 11 v.r. iki 7 v.v.

TORONTONT

Anapilio žinios

— KLK moterų dr-jos Lietuvos kankinių parapijos skyras su sirinkime lapkričio 11 d. apsvartyti veiklos reikalai ir perrinkti ta pati valdyba, kuriai vadovauja G. Trinkienė.

— Kapaviečių nuosavybės dokumentai nuo 1980 m. vidurio jau paruošti. Atsiimti skaitmeniais po pamaldų parapijos salėje arba kreiptis pas Pr. Ališauską 273-3796.

— Dvasinio susikauptimo diena — lapkričio 17. Registruoti klebonijoje tel. 277-1270.

— Kun. dr. J. Gutausko paskaita "Žmogus įvairių pažiūrų kryžkelėje" — lapkričio 25, sekmadienį, po 11 v.r. Mišių, Anapilio salėje.

— Humoristinis "Antro kaimo" vakaras — lapkričio 17, šeštadienį, 7.30 v.v., Prisikėlimo salėje. Rengia abiejų parapijų jaunų šeimų sekijos.

— Šv. Jono lietuvių kapinėms aukko: \$200 — G. Allis; \$150 — O. Skerienė; \$100 — O. P. Polgrimai; O. Ažubaliai, A. Venskis, Lietuvių ev. liut. moterų draugija, B. Znotinienė; \$80 — A. D. Jankūnai; \$70 — S. Elvikienė; \$50 — P. Vizbaras, J. O. Kirvaitiai, M. Raškauskas, A. Ledenė, St. Dapkus, Kuzmickas, H. Eidukevičius, E. Juzėnienė, Br. Galiniene; \$40 — D. Zoloniene; \$30 — Kazys Gaputis; \$25 — V. Lėverienė, V. Jasūnienė, T. Steigvilas; \$20 — St. Ruibys, A. Bumbulis, J. Jakienė; \$10 — V. Jasas, V. Ivanauskas, V. Eizinas, M. J. Žekai, Pr. Čecys, J. Zabulionis, G. Štitenė; \$5 — N. Freibienė, K. Mankauskienė; \$2 — M. Pargaliauskienė, O. B. Vaidilos.

— Parapijos skoloms mokėti aukko: \$200 — P. Petersonai, V. F. Skrinkai; \$100 — St. Jakubauskas, P. E. Juteliai; \$50 — A. Ledenė, H. I. Matušaitiai, S. V. Kneitai, J. Jankauskas.

— Ruošiasi tuoktis: Gintautas Kamaitis su Loreta Lėnauskaite. — Lapkričio 3 d. pakrikštyta Liudmila ir Teresė (Paznėkaitės) Bražų dukrelė Loreta-Julija.

— Lapkričio 6 d. palaidota a.a. Marija Švelnienė, 86 m. amžiaus.

— Mišios lapkričio 18, sekmadienį, 10 v.r. — už a.a. Joną Revą, 11 v.r. — už a.a. Oną Jonaitienę, 12 v.r. — už Barzdžių mirusius.

Lietuvių namų žinios

— Spalio 30 d. LN visuomeninės veiklos komiteto posėdyje buvo diskutuoti planai ateities gairėms nustatyti. Ypač daug dėmesio buvo skirta diskusijoms, kaip įjungti jaunimą į visuomeninę LN veiklą.

— Lapkričio 10 d. įvykusiame tradiciniame LN baliuje atsilankė apie 370 LN narių ir svečių. LN nariams įėjimas buvo nemokamas. Programą atliko Londono choras "Pašvaistė". Loterija rūpinosi ir virtuvės reikalus tvarkė moterų būrelis, o gėrimus — vyrų būrelis nariai.

— Lapkričio 11 d. Mindaugo menėje savo popietė-bazarą turėjo "Atžalynas" tema "Kėlionė į Švediją". Kaip ir visuose "Atžalyno" pobūviuose, salė buvo pilnutėlė visokio amžiaus dalyvių.

Daugiakultūriame teatrų festivalyje Toronte lapkričio 8 ir 9 d.d. "Aitvaras" ir "Aukuras" vaidino lietuvių kalba A. Rūko 3 v. komediją "Vieno kiemo gyventojai" Adelaide Court teatre. Per abu vakarus buvo apie 160 žiūrovų. Tą patį vakarą abiejų teatrų aktoriai labai sėkmingai suvaidino Delhi, Ont. Tikslai per klaidą skelbime, išspausdintame "Tėviškės žiburio" nr. 1, korespondencijoje buvo pažymėta, kad vaidins vien "Aukuras". Iš tikrųjų tai abuvo abiejų teatrų pastatymas, susilaukęs plataus visuomenės dėmesio. Toronto "Aitvarui" vadovauja režisėrė A. Dargytė-Byszkiewicz, Hamiltono "Aukurui" — E. Dauguvietytė-Kudabienė.

Pensininkų klubo rengtas mirusių minėjimas susilaukė gausių dalyvių ir pamaldose, ir pietuose. Religinio būrelio sueigos vykdė pirmadieniais 10.30 v.r., mezgėjų — trečiadieniais 10.30 v.r. Klubas jau ruošiasi N. Metų su tikimui ir platina bilietus, kurių kaina — \$15.

Ontario provincijos 200 metų sukakties proga bus įteikti specialūs medaliai už nuopelį 1984 asmenim. Jų sąrašas, iki šiol turimomis žiniomis, yra ir St. Jokubaitis. Medaliai bus įteikti š. m. gruodžio pradžioje.

Julija Adamonytė, buvusi Montrealio lietuvių šeštadieninės mokyklos vedėja, aktyviai dalyvausianti jaunimo veikloje, persikėlė į Torontą ir pradėjo dirbti Sunnybrook ligoninėje savo specialybės (audiologijos) srityje.

Prisikėlimo parapijos žinios

— Etiopijos badaujančiams norintieji padėti yra prašomi palikti savo auką prie tam tikslui pastatyto stalelio salėje.

— Ruošiasi tuoktis: Cynthia Alksnis su Gary A. Wilson.

— Susituokė: Elvyra Treigytė su Richard G. Renaud.

— Lapkričio 9 d. palaidotas a.a. Stanley Kuisis, 80 m. amžiaus; lapkričio 13 d. palaidotas a.a. Povilas Kairys, 64 m. amžiaus.

— Trečiojo ordino šios parapijos kongregacija, kurios pirmininku yra J. Zakas, rengia religinio turinio parodą Parodų salėje lapkričio 25 d. Paroda bus atidaryta po 8.30 v. Mišių iki 7 v.v.

— Šv. Rašto seminaras, kurį ruošia parapijos tarybos religinė sekcija, įvyks Parodų salėje lapkričio 24-25 d.d. Vadovaus kun. prof. A. Rubšys ir ses. Onutė Mikailaitė.

— Bilietai į "Antro kaimo" vakarą, kuris įvyks lapkričio 17 d., 7.30 v.v., gaunami pas B. Genčių tel. 532-8531.

— Parapijai aukko: A. E. Prialgaušai \$1000, dr. R. J. Barakauskai \$500, R. Jokūbaitienė \$300; po \$200: A. V. Lukai, B. S. Sakalai, V. F. Skrinkai; J. O. Gustainiai \$150, M. B. Romeikos \$130, J. Poška \$100, V. Žemaitis \$100, K. Pivoras \$60, R. A. Sapijonai \$50, J. N. Šimkai \$50; religinei šaipai: O. Mitailienė \$100; klierikų fondai: S. Ceponienė \$100, M. Gudaitienė \$50; Vėlinių novėnai: J. Budnikienė \$100, A. A. Šmigelskai \$100, O. Šarūnienė \$80; po \$50: A. Sukauskas, A. B. Vilka, L. Balsys, S. Rakštienė, V. Kiškūnas, D. V. Šaltmirai, A. Artickonis; po \$40: R. Nixon, J. B. Kazuškai.

— Mišios lapkričio 18, sekmadienį, 8.30 v.r. — už a.a. Magdalėną Skrinkienę, 9.30 v.r. — už Vėlinių novėnai pavestas sielas, 10.15 v.r. — už Vėlinių novėnai pavestas sielas, už Tomą Prakapą, 11.30 v.r. — už parapiją, 7 v.v. — už a.a. Elzbieta ir Vladą Trinkūnus.

Metinis Anapilio sodybos korporacijos susirinkimas — š. m. lapkričio 21, trečiadienį, parapijos salėje. Pradžia — 7 v.v. Nustatytu laiku kvorumui nesusirinkus, 7.30 v.v. šaukiamas kitas susirinkimas, kuris bus teisėtas nežiūrint atsilankusiųjų skaičiaus. Valdybos narių pranešimuose bus pateikta finansinė Anapilio būklė, įskaitant skolų išmokėjimą ir a.a. kun. P. Ažubalio palikimą. Taip pat bus diskutuojamas didesnis projektas steigti Anapilyje vaikų darželį, įrengiant ar naujas pastatant tam reikalui tinkamas patalpas. Kapinių reikalų bus komisijos pirmininko ir išdėtininko pranešimas, o taip pat bus svarstomas centrinio kapinių pastato pertvarkymo projektas.

Sąžinės kalniniams Sovietijoje pagerbti rengiamas plataus masto koncertas lapkričio 23, penktadienį, 8 v.v., puošnioje Roy Thomson salėje (60 Simco). Meninę programą atliks pirmieji įvairių tautybių pajėgos. Jų tarpe bus ir kanklių trijulė iš Klivlando. Pagrindinę kalbą pasakys anglikonų kunigas M. Bourdeau iš Britanijos. Jis yra autorius knygos apie Lietuvą ir jos kovas už tikėjimą, būtent "Land of Crosses". Koncertą bei pagerbtus rengia Tarptikybinių santalka, kurioje dalyvauja ir lietuvių atstovai. Ji kviečia lietuvius gausiai dalyvauti bei paremti tą renginį, kurio pajamos skiriamos sąžinės kalinių pagalbai.

VI. Pūtvio kuopos šauliai — dalyvauja Lietuvos kariuomenės šventės pamaldose Lietuvos kankinių šventovėje, Misissaugoje, lapkričio 25, sekmadienį 11 v.r. Visi kuopos nariai — uniformuoti ir be uniformų renkasi 10.30 v.r. į parapijos salę, iš kur organizuotai, su vėliava eisime į 11 v. pamaldas.

Dr. R. Zabieliuskas skaitys paskaitą sveikatos klausimais gruodžio 1, šeštadienį, 4 v.p.p., "Vilnius Manor" patalpose. Po to bus kugelio ir dešrelių vakarienė. Kaina — \$7. Rengia pensininkų klubas ir visus kviečia dalyvauti.

Liūdėdami a.a. Antano Jokūbaičio tragiškos mirties, vietoje gėlių jo atminimui p.p. Dainiliūnai paaukojo "Tėviškės žiburiams" \$25.

Pagerbdami tragiškai mirusį a.a. Antaną Jokūbaitį bei reikšdami užuojautą jo artimiesiems aukojame \$30 "Tėviškės žiburiams". **A. J. Lajukai**

Š. m. lapkričio 18, sekmadienį, 3.30 v.p.p., Toronto Lietuvių namuose rengiama

VILNIAUS DIENA

Programoje:

1. Vilniečių sąjungos pirm. Albertas Misiūnas: "Vilnius - legenda ir tikrovė"
2. Architektė R. Kvedarienė: "Vilniaus architektūra skaidrėse"
3. Maironio mokyklos mokinių deklamacijos.

Visi maloniai kviečiami dalyvauti ir daugiau susipažinti su mūsų sostinės praeitimi bei architektūra. Įėjimas — \$3.00 asmeniui, moksleiviams ir studentams — nemokamas.

Rengia Vilniaus krašto lietuvių sąjunga Kanadoje ir TL namų kultūrinė komisija

LIETUVOS KARIUOMENĖS
ATKŪRIMO ŠVENTĖS

minėjimas-koncertas

lapkričio 25, sekmadienį, 3 v.p.p., Toronto Lietuvių namuose.

Paskaitą skaitys prof. R. Vaštokas. Koncerto programą atliks muziko U. Kook vadovaujamas 30 asmenų orkestras "Estonia" ir sol. A. Simanavičius.

Girdėsime lietuviškų kariškų ir liaudies dainų pyne, komponuotą muz. A. Pralgaus.

Po minėjimo — kavutė. Išlaidoms padengti prašoma įėjimo auką — \$3 asmeniui.

Organizacijos kviečiamos minėjime dalyvauti su savo vėliavomis. KLB Toronto apylinkės valdybos pakviesta, šį minėjimą rengia ir visus dalyvauti kviečia —

VI. Pūtvio šaulių kuopa

Nekaltai Pradėtosios Marijos seserų vienuolijos Toronto skyriaus ir jų rėmėjų rengiama metinė

KRISTAUS KARALIAUS ŠVENTĖ

— 1984 m. lapkričio 25, sekmadienį, 4 v.p.p., Toronto Prisikėlimo parapijos salėje.

Programoje:

Dailusis žodis — Ramūnė Jonaitienė, koncertas — Gina Čapkauskienė, vakarienė. Kviečiami visi lietuviai!

Auka: \$15, pensininkams — 12.

Pirmą kartą Kanados lietuviams

DVIEJŲ FORTEPIJONŲ KONCERTAS

gruodžio 2, sekmadienį, 4 v.p.p.

Anapilio salėje

Pianistai: Alvydas Vasaitis ir Jonas Govėdas

Įėjimas asmeniui — \$6.00. Bilietai gaunami iš anksto — lietuvių parapijose ir Toronto lietuvių namuose. Rengia ir visus dalyvauti kviečia — Lietuvos kankinių parapijos tarybos kultūrinė sekcija

Spaustuovės mašinų vajui J. Vizbaras iš JAV atsiuntė \$25.

Iš Suvalkų trikampio yra atvyksui Genė Grigutytė. Toronte ketina viešėti 3 mėnesius pas tris seseris.

Dr. Arūnas Šlekys, "NovAtel" bendrovės vicepirmininkas, darbuojasi radijo išradimų srityje. Jau suplanuoti ir gaminami naujo tipo radijo telefono aparatai, kurie bus sujungti su telefonų sistema. Tuo būdu komunikacija bus palengvinta bei patobulinta. Naujieji išradimai pirmiausia bus įvesti Montrealyje ir Toronte. Jau pasirašytos ir atitinkamos sutartys. Apie dr. A. Šlekį ir jo pareiškimus apie naujus išradimus plačiai rašo žurnalas "Communications" 1984 m. spalio mėn. laidoje.

"Pašvaistės" choras iš Londono, Ont., lapkričio 10 d. atliko meninę programą metiniame Toronto Lietuvių namų vakare. Tai kabaretinio pobūdžio programa, įdomi savo įvairumu bei gyvumu. Dainavo visas 24 asmenų choras, vyrų choras, moterų choras, du kvartetai, duetas ir solistė I. Černienė, akompanuojami choro vadovės R. Vilienės ir akordeonistės Genčios. Visa programa buvo lietuviška, išskyrus vieną

kita tarptautinį kūrinių. Šis choras yra pasiekęs gerą meninį lygį ir su šia programa pasirodęs bene trečią kartą. Ne labai derinosi su meniška programa kupletinės dainos ir visiškai nešiderino haremniais pigaus pobūdžio šokis. Tai dalykai, kurie gražią programą suvargina ir nutempia žemyn. Rengėjų vardu atlikėjams padėkojo A. Jankaitienė, gėlėmis apdovanojo A. Jucienė. Po meninės programos gausūs dalyviai vaišinosi ir linksminosi, orkestrui grojant. Ž.

Dosni spaudos rėmėja B. Stalioraitienė, minėdama savo vyro a.a. Juozo Stalioraičio trečiąsias mirties metines, paaukojo "Tėviškės žiburiams" \$100. Be to, ji apmokėjo metines prenumeratas — savo ir kitų trijų nepasiturinčių "TŽ" skaitytojų. Dėkojame už paramą lietuviškai spaudai.

Ontario meno galerijoje Toronte dirba 8 lietuviai. Fizinio darbo skyriuje dirba Alex Keršis, saugumo — Linas Brazys, Albertas Vaičiulėnas, Frank Puidokas, kuratoriniame skyriuje — Rima Zubaitė (kuratoriaus asistentė), techniniame skyriuje — John Ruseckas (vyriausias paruošėjas), Jonas Jacikas, Louis

Monstvilas. Tai matyti galerijos leidinyje, kuriame surašyti visi jos tarnautojai.

NATŪRALAUS GYDYMO KLINIKA mediciniškas pooperacinis gydymas. Patarimai asmeniniams ir šeimos reikalais. B. Naujalis, M.T. N.A.N.P. 460 Roncesvalles Ave., Toronto, Ont. Tel.(416) 533-8008.

"VILNIUS MANOR" apartamentuose reikalinga vedusi pora prižiūrėtojo (superintendent) pamainai. Abu gali dirbti kitur. Skambinti tel. 672-1744 Toronte.

DIDELĖ NUOLAIDA vertikaliniame langu užuolaidoms. Teirautis telefonu 626-5977, Oakvilles apylinkėse — 827-3446 vakarais ir savaitgaliais.

"VILNIUS MANOR" apartamentuose išnuomojami: dviejų miegamųjų butas (kaina \$604.50 mėnesiui) ir viengungio butas. Skambinti tel. 762-1777 Toronte.

IŠNUOMOJAMAS BUTAS antrame aukšte tarp Indian Rd. ir Bloor St. W. Toronte netoli Lietuvių namų. Skambinti tel. 845-5021 arba 536-7334.

MIKOLAINIS VALTERIS atlieka stalius, plytelių dėjimą, vonių, tualetų ir prausyklų įrengimo darbus už prieinamą kainą. Skambinti tel. 769-5024, Toronte.

MONTREAL

"Gintaras" pasirodė su dviem tautiniais šokiais lapkričio 4 d. "Expo" teatre "Ethno-Quebec" festivalyje, kuriame dalyvavo 18 tautinių grupių. Čia buvo pagerbtas lingvistikos ministeris Gerald Godin, neseniai pasveikęs po sunkios operacijos.

"Gintaras" smarkiai ruošiasi savo 15 veiklos metų sukaktiui, kuri bus minima AV par. salėje lapkričio 17 d., 7 v.v.

Auksinio amžiaus klubas "Rūta" lapkričio 3-4 dienomis surengė metinį bazarą. Žmonių visą laiką netrūko ir, reikia manyti, bazaras pasisekė. Tai gražus įvertinimas įvairių rankdarbių paruošėjų, kurie dirbo ištisus metus. Bet daugiausia darbo įdėjo ir visą bazarą tvarkė Eugenija Urbonaitė.

Kun. St. Kulbio, SJ, sveikata sušlubavo ir savo kalėdojimą nutraukė.

Asta Kličiūtė-Staskevičienė gavo McGill universiteto inžinerijos fakulteto premiją (Thomas Llemig Harrison award) už ypatingai gerą mokymąsi. Tai jau bene ketvirtoji panaši premija. Asta studijuoja civilinę inžineriją ir pavasarį baigs studijas.

Katalikų moterų dr-jos metinė šventė AV parapijoje gruodžio 9 d. 11 v.r. bus pamaldos šventovėje, o po to salėje trumpa meninė programa, moterų darbų paroda ir pietūs.

Anksčiau skelbtas "Harmonijos" koncertas dėl susidėjusių aplinkybių neįvyks.

A. a. Pranas Paukštaitis, buvęs "Nepriklausomos Lietuvos" administratorius ir redaktorius, 74 m. amžiaus, mirė spalio 28 d. Po pamaldų AV šventovėje lapkričio 1 d. palaikai sudeginti Mount Royal krematoriume. Liūdi žmona, sūnus su šeima ir kiti giminės bei bičiuliai. B.S.

Šv. Kazimiero parapijoje. — Su dėtėmis Vėlinių Mišios už mirusių buvo įspūdingos, dalyvavo nemažas skaičius parapijiečių. Buvo uždegotos žvakės už parapijiečius, mirusius per šiuos metus, jų buvo dvylika. Mišių metu giedojimo choras ir solo J. Skėrys.

P. p. Adamoniai ir jų dukros surengė išleistuves vyriausiajai dukrai Julijai. Ji baigė McGill universitete audiologiją magistrės laipsniu. Toje srityje gavo darbą Sunnybrook ligoninėje Toronte, kur ir persikelia gyventi. — Spalio 24 d. palaidota Julija Vanagienė-Vanagaitė, 76 m. amžiaus. Liko sūnus — Juozas (netekęs regėjimo), Jonas ir vyresnysis Jonas, netekęs kalbos. Vėlinės šeimoje visada buvo užsako ma periodinė lietuvių spauda, įskaitant "Tėviškės žiburius". Palaidota Notre Dame de Neiges kapinėse, šalia savo dukters Adonos, mirusios prieš trejus metus. Svetainėje buvo surengti pusryčiai. Sk.

APSIMOKA

APDRAUSTI NAUJĄ AUTOMOBILĮ
NAUJO PIRKIMO VERTE!

KAINUOJA TIK APIE \$25 Į METUS DAUGIAU.
O KIEK JŪS GALITE NUSTOTI, KAD IR PO
6 MĖNESIŲ AR VIENERIŲ METŲ,
AUTOMOBILIO VERTĖS?

(Dažnai sakoma, kad tik pro garažo duris išvažiuos
vertė nebe ta).

ŠIUO METU DAR TIK VIENA DRAUDOS BENDROVĖ
TURI TOKĮ PASIŪLYMĄ. JAI ATSTOVAUJA —

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.

Teirautis: TEL. 722-3545

GREITAS IR TIKSLUS PATARNAVIMAS

LTAS MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

1475 DE SEVE STREET, MONTREAL, QUE. H4E 2A8. Telefonas: 766-5827

MOKA UŽ:

Certifikatus: min. \$1,000.00	
1 metų	11.75%
Terminuotus indėlius:	
1 metų	11.25%
180 — 364 d.	10.50%
120 — 179 d.	10.25%
30 — 119 d.	9.75%
Trumpalaikius indėlius už \$20,000 ar daugiau	
Taupomosios sąskaitos:	
specialios	8.25%
su drauda	8 %
Čekių sąskaitos:	5 %

DUODA PASKOLAS:

Nekilnojamo turto, asmenines ir prekybines. Paskolos mirties atveju draudžiamos iki \$10,000

VISI PATARNAVIMAI NEMOKAMI

KASOS VALANDOS

1475 De Seve	3907A Rosemont
Pirm. antr. treč.	9.00 — 3.00
Ketvirtadieniais	12.00 — 8.00
Penktadieniais	10.00 — 6.00
	4.00 — 8.00
	2.00 — 6.00

K. CIBAS atlieka visus stalius darbus, taiso senus ir stato naujus namus už prieinamą kainą. Skambinti tel. 534-3882 Toronte.

KURORTINIAME LIETUVOS PAJURIO mieste parduodamas dviejų butų namas su garažu. Jei kas norėtų nupirkti giminės Lietuvoje, prašome rašyti "Tėviškės žiburį" adresu, pažymint Gintautui.

ATLIEKU visokius namų remonto darbus, stalius darbus, lauko ir vidaus dažymus, valau grindų kilimus ir sofas (steam cleaning) pigia kaina. Skambinti po 7 val. vakaro tel. 532-3410 Toronte — J. Baliūnas.

LIETUVIŠKA gėlių krautuvė

savininkė V. SIMINKEVIČIENĖ. Įvairiomis progomis skambinti į "Petals Florist" tel. 769-5009. Adresas: 710 Annette St., Toronte, Ont., vienas blokas į rytus nuo Jane St. Pristatymas į ligonines, laidojimo namus ir t.t. Savininkė yra prityrusi vestuvinių gėlių tvarkymo srityje.

CANDLELIGHT CATERERS

SAVININKAI J.S. BUBULIAI

Baliai, vestuvės, sužadėtuves, parenimai namuose ir laidojimų pusryčiai. Skambinti pirmadieniais, antadieniais, trečiadieniais ir vakarais po 9 v. v. tel. 279-0256 arba 279-6864 Toronte.

EUROPEAN CATERING

Gaminamas maistas visom progoms, parūpinama salė, muzika, gėlės, sutvarkomi gėrimų (baro) reikalai. Skambinti bet kuriuo laiku: Antanas Gataveckas tel. (416) 239-4496 Toronte.